

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wrocław, dnia 13 maja 2008 r.

Nr 131

TREŚĆ:

Poz.:

AKTY NORMATYWNE

UCHWAŁY RAD MIEJSKICH

- 1553** – Rady Miasta Bolesławiec nr XXII/205/08 z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu umarzania, odraczania lub rozkładania na raty należności pieniężnych, do których nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, oraz wskazania organów do tego uprawnionych 9120
- 1554** – Rady Miejskiej Chojnowa nr XXI/103/08 z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Chojnow na lata 2008–2012” 9122
- 1555** – Rady Miejskiej Dzierżoniowa nr XXII/142/08 z dnia 31 marca 2008 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania, ustalenia stawek opłaty za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych w strefie płatnego parkowania, wprowadzenia opłat abonamentowych i zerowej stawki opłat dla niektórych użytkowników dróg, i określenia wysokości opłaty dodatkowej oraz sposobu pobierania tych opłat 9148
- 1556** – Rady Miejskiej Gminy Mirsk nr XXIII/123/08 z dnia 25 kwietnia 2008 r. w sprawie utworzenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego o nazwie „Góra Słupiec” 9149
- 1557** – Rady Miejskiej w Nowogrodźcu nr XXVII/175/08 z dnia 28 marca 2008 r. w sprawie zasad przyznawania nagród oraz stypendiów dla wybitnie zdolnych uczniów szkół, dla których Gmina Nowogrodzic jest organem prowadzącym 9152
- 1558** – Rady Miejskiej w Sycowie nr XXIV/115/08 z dnia 24 kwietnia 2008 r. w sprawie ulg w podatku od nieruchomości będących we władaniu przedsiębiorców w ramach pomocy de minimis 9153

UCHWAŁY RAD GMIN

- 1559** – Rady Gminy Czernica nr XV/89/2008 z dnia 25 kwietnia 2008 r. w sprawie stawki procentowej opłaty adiacenckiej, w związku z podziałem nieruchomości na terenie Gminy Czernica 9155
- 1560** – Rady Gminy Jerzmanowa nr XXI/125/2008 z dnia 22 kwietnia 2008 r. w sprawie zmiany uchwały nr XIV/84/2007 Rady Gminy Jerzmanowa z dnia 6 listopada 2007 r., w sprawie zarządzenia poboru podatku leśnego, rolnego, od nieruchomości w drodze inkasa, wyznaczenia inkasentów oraz określenia wynagrodzenia za inkaso 9155
- 1561** – Rady Gminy Jerzmanowa nr XXI/126/2008 z dnia 22 kwietnia 2008 r. w sprawie zmiany uchwały nr XIV/83/2007 Rady Gminy Jerzmanowa z dnia 6 listopada 2007 r. w sprawie zasad ustalania i poboru oraz terminów płatności opłaty od posiadania psów 9156
- 1562** – Rady Gminy Świdnica nr XXVI/225/2008 z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami gminy Świdnica na lata 2008–2011 9156
- 1563** – Rady Gminy Święta Katarzyna nr XVII/127/2008 z dnia 24 kwietnia 2008 r. w sprawie nadania nazwy ulicy w Iwinach 9188
- 1564** – Rady Gminy Święta Katarzyna nr XVII/128/2008 z dnia 24 kwietnia 2008 r. w sprawie nadania nazwy ulicy w Kotowicach 9190
- 1565** – Rady Gminy Święta Katarzyna nr XVII/129/2008 z dnia 24 kwietnia 2008 r. w sprawie nadania nazwy ulicy w Siechnicach 9192

- 1566** – Rady Gminy w Wądrożu Wielkim nr XVIII/79/08 z dnia 23 kwietnia 2008 r. zmieniająca uchwałę w sprawie poboru inkasa należności pieniężnych 9194
- 1567** – Rady Gminy w Wądrożu Wielkim nr XVIII/80/08 z dnia 23 kwietnia 2008 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia opłaty targowej 9194

INNE AKTY PRAWNE

OBWIESZCZENIA

- 1568** – Wojewody Dolnośląskiego z dnia 5 maja 2008 r. o sprostowaniu błędu w uchwale Rady Miejskiej Wrocławia nr XL/2492/05 z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części Zalesia we Wrocławiu, ogłoszonej w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego Nr 208 z dnia 7 października 2005 r. 9195
- 1569** – Komisarza Wyborczego w Legnicy z dnia 28 kwietnia 2008 r. w sprawie podania do publicznej wiadomości wyników wyborów uzupełniających do Rady Gminy Lubin przeprowadzonych w dniu 27 kwietnia 2008 r. 9195

WYROK WOJEWÓDZKIEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO WE WROCŁAWIU

- 1570** – wyrok Sygn. akt II SA/Wr 537/07 z dnia 17 stycznia 2008 r. Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu wydany po rozpoznaniu sprawy ze skargi na uchwałę Rady Miejskiej Szczawna-Zdroju nr IX/23/07 z dnia 11 czerwca 2007 r. w przedmiocie określenia zasad sprzedaży lokali mieszkalnych na rzecz najemców 9196

1553

UCHWAŁA RADY MIASTA BOLESŁAWIEC NR XXII/205/08

z dnia 23 kwietnia 2008 r.

w sprawie szczegółowych zasad i trybu umarzania, odraczania lub rozkładania na raty należności pieniężnych, do których nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, oraz wskazania organów do tego uprawnionych

Na podstawie art. 18 ust. 1 i 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.; z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 116, poz. 1203; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457 oraz z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218) oraz art. 43 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.; z 2005 r. Nr 169, poz. 1420; z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 104, poz. 708, Nr 170, poz. 1218, Nr 187, poz. 1381, Nr 249, poz. 1832; z 2007 r. Nr 82, poz. 560, Nr 88, poz. 587, Nr 115, poz. 791, Nr 140, poz. 984) Rada Miasta Bolesławiec uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwała określa szczegółowe zasady umarzania, odroczenia terminu spłaty oraz rozkładania na raty należności pieniężnych Gminy Miejskiej Bolesławiec i jej jednostek organizacyjnych zwanych dalej wierzycielami, do których nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, w stosunku do osób fizycznych, osób prawnych, a także jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, zwanych dalej dłużnikami.

§ 2

Ilekroć w uchwale jest mowa o:

- 1) należnościach pieniężnych – oznacza to określone, wymagalne od dłużnika świadczenia pieniężne przypadające wierzycielowi na podstawie jakichkolwiek tytułów prawnych, a w szczególności: wynikających z obowiązujących przepisów prawa (ustaw, rozporządzeń), przepisów prawa miejscowego, aktów administracyjnych oraz stosunków cywilnoprawnych w postaci należności głównej, oraz należności ubocznych, tj. odsetek ustawowych lub umownych, kar umownych i kosztów dochodzenia tych należności. Kwoty należności pieniężnych tego samego dłużnika wynikające z różnych tytułów nie podlegają kumulacji,
- 2) uldze – oznacza to umorzenie, rozłożenie na raty lub odroczenie terminu spłaty należności pieniężnych,
- 3) przedsiębiorcy – rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisu art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.),
- 4) minimalnym wynagrodzeniu – oznacza to wynagrodzenie ustalone rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę na dany rok,
- 5) organie uprawnionym – oznacza to organ wymieniony w § 4 uchwały,
- 6) kompletnym wniosku – oznacza to wniosek zawierający wszystkie dokumenty niezbędne do merytorycznego i ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy.

§ 3

1. Udzielanie ulg, o których mowa w niniejszej uchwale, na rzecz przedsiębiorców następuje zgodnie z przepisami ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. Nr 123, poz. 1291 ze zm.).
2. W celu uzyskania pomocy, o której mowa w ust. 1, przedsiębiorca zobowiązany jest do przedstawienia organowi udzielającemu pomocy informacji o otrzymanej pomocy publicznej zgodnie z art. 37 ust. 1 i ust. 3 ustawy, o której mowa w ust. 1.

§ 4

Do udzielania ulg w spłacie należności pieniężnych uprawnieni są:

- 1) kierownicy jednostek organizacyjnych – jeżeli wartość należności pieniężnych nie przekracza kwoty stanowiącej 4-krotność minimalnego wynagrodzenia, o którym mowa w § 2 pkt 4),
- 2) prezydent miasta – jeżeli należności pieniężne przekraczają wartości określone w pkt 1).

§ 5

1. Należności pieniężne, na wniosek dłużnika lub z inicjatywy wierzyciela, mogą być umarzone w całości lub w części.
2. Wniosek o umorzenie należności pieniężnych powinien być należycie umotywowany. Przed umorzeniem należności pieniężnych należy przeprowadzić wszechstronne postępowanie wyjaśniające i podjąć próby ich ściągnięcia.
3. Umorzenie należności pieniężnych, w przypadku gdy obok dłużnika są obowiązane inne osoby, może nastąpić tylko wtedy, gdy warunki umorzenia zachodzą wobec wszystkich zobowiązanych.

§ 6

1. W przypadkach uzasadnionych ważnym interesem dłużnika lub interesem publicznym spłata należności pieniężnych może być odroczone lub rozłożona na raty wyłączenie na pisemny wniosek dłużnika.
2. Okres spłaty należności pieniężnych uzależniony jest od sytuacji finansowej dłużnika oraz wysokości zadłużenia.
3. Od należności pieniężnych, których termin zapłaty odroczone lub spłatę rozłożono na raty, nie pobiera się odsetek ustawowych za zwłokę od dnia złożenia kompletnego wniosku w tej sprawie do dnia, który w porozumieniu został wyznaczony jako ostatni dzień jej spłaty.

§ 7

1. Wniosek o umorzenie, odroczenie lub rozłożenie na raty spłaty należności pieniężnych przypadających Gminie Miejskiej Bolesławiec lub jej jednostkom organizacyjnym wraz z dokumentami na jego poparcie dłużnik składa wierzycielowi.
2. Organ dokonuje weryfikacji wniosku w zakresie jego kompletności.
3. Wniosek powinien zawierać co najmniej:
 - 1) szczegółowe informacje dotyczące wystąpienia przesłanek uzasadniających udzielenie ulgi,
 - 2) opis aktualnej sytuacji finansowej i rodzinnej dłużnika będącego osobą fizyczną lub opis sytuacji ekonomicznej dłużnika będącego osobą prawną,
 - 3) oświadczenie o uznaniu długu.
4. W przypadku stwierdzenia, iż przedstawione dokumenty są niewystarczające, tzn. takie na podstawie których nie można ustalić istnienia lub nieistnienia przesłanek do udzielenia ulgi, organ uprawniony wzywa dłużnika do ich uzupełnienia.
5. Nieuzupełnienie przez dłużnika wniosku w wyznaczonym terminie powoduje pozostawienie go bez rozpatrzenia.

§ 8

W przypadku gdy:

- 1) dłużnik nie wwiązuje się z postanowieniami zawartymi w porozumieniu,
- 2) zostanie ustalone, że:
 - a) dowody, na podstawie których organ uprawniony złożył oświadczenie o udzieleniu ulgi, okazały się fałszywe,
 - b) dłużnik wprowadził organ uprawniony w błąd co do okoliczności uzasadniających złożenie

oświadczenia woli określonej treści, należności pieniężne będące przedmiotem ulgi stają się natychmiast wymagalne.

§ 9

Prezydent Miasta Bolesławiec przedstawia Radzie Miasta informację o wysokości umorzonych należności pieniężnych oraz zastosowaniu pozostałych ulg, w terminach:

- 1) za 1 półrocze – w dniu złożenia informacji o przebiegu wykonania budżetu za I półrocze,
- 2) za rok – w dniu złożenia sprawozdania z wykonania budżetu za dany rok.

§ 10

Traci moc uchwała nr III/16/06 Rady Miasta Bolesławiec z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu umarzania, odraczania lub rozkładania na raty należności pieniężnych, do których nie

stosuje się przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, oraz wskazania organów do tego uprawnionych.

§ 11

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Bolesławiec.

§ 12

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni od jej ogłoszenia.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIASTA

JANINA URSZULA PIESTRAK-BABIJCZUK

1554**UCHWAŁA RADY MIEJSKIEJ CHOJNOWA
NR XXI/103/08**

z dnia 18 kwietnia 2008 r.

**w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami
Gminy Miejskiej Chojnów na lata 2008–2012”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 ze zmianami) oraz art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami) Rada Miejska Chojnowa uchwala, co następuje:

§ 1

Po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przyjmuje się Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Miejskiej Chojnów, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Chojnowa.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego oraz rozplakatowaniu na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Chojnowie i ogłoszeniu w „Gazecie Chojnowskiej”.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

JAN SKOWROŃSKI

Załącznik do uchwały Rady Miejskiej
Chojnowa nr XXI/103/08 z dnia
18 kwietnia 2008 r. (poz. 1554)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY MIEJSKIEJ CHOJNOW NA LATA 2008–2012

I. Wstęp

Opracowując Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Chojnow, założono, że zasoby dziedzictwa kulturowego w mieście są zasadniczym czynnikiem wpływającym na kształtowanie się tożsamości regionalnej.

Zasoby te określają i wyznaczają w dużym stopniu uwarunkowania rozwoju miasta, stanowiąc obciążenie, ale też są szansą promocji. Dziedzictwo przeszłości to również podstawa budowania związków mieszkańców z miastem, scena ich życia codziennego.

Zabytki to atrakcyjne miejsca przyciągające turystów do Chojnowa. Głównym celem sformułowania Programu opieki nad zabytkami Gminy Miejskiej Chojnow jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zachowania zabytków w mieście poprzez określenie warunków organizacyjnych i finansowych w zakresie leżącym w kompetencjach Urzędu Miejskiego w Chojnowie.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 5 i 6 stanowi, że ochrona dziedzictwa kulturowego jest obowiązkiem Państwa, a w art. 82 Konstytucji, że zabytki i ich wartości niematerialne są dobrem wspólnym za dbałość, których odpowiada Państwo.

Główne cele programu opieki nad zabytkami zostały określone w art. 87 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.
2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:
 - 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
 - 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
 - 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
 - 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
 - 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
 - 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.
3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik wo-

jewództwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.
6. Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

W „Programie opieki nad zabytkami Gminy Miejskiej Chojnow na lata 2008–2012” przyjęto zadania należące z mocy Ustawy do obowiązków gminy, m.in. opieki nad zabytkami, do których Gmina Miejska Chojnow posiada tytuł prawny, oraz zarysowano ogólną politykę Gminy Miejskiej Chojnow w dziedzinie opieki nad zabytkami, nie naruszając przy tym kompetencji innych organów i praw właścicieli.

II. Podstawy prawne i główne założenia gminnego Programu opieki nad zabytkami.

1. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W polskim ustawodawstwie zagadnienia związane z zabytkami regulują następujące akty prawne:

Ustawy:

- 1) Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875).
- 2) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zmianami).
- 3) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2003 r. Nr 207, poz. 2016 z późn. zm.).
- 4) Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717).
- 5) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627).

Rozporządzenia:

- 1) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru

- zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych (Dz. U. z 2004 r. Nr 150, poz. 1579).
- 2) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 940).
 - 3) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153).
 - 4) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki "Za opiekę nad zabytkami" (Dz. U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1304).
 - 5) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę (Dz. U. z 2004 r. Nr 84, poz. 789).
 - 6) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1305).
 - 7) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259).
 - 8) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 650).

Inne:

- 1) Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564).
- 2) Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. (Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190 i 191).

Podstawowe regulacje w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zostały zawarte w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm), która w sposób kompleksowy reguluje kwestie związane z prawną ochroną zabytków. Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków. Ustawa nakłada na organy administracji rządowej i samorządowej obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury.

W myśl zapisów ustawy **ochrona zabytków** polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;

- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków ;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Jednocześnie w art. 5 ustawy zdefiniowane zostaje pojęcie **opieki nad zabytkami**, która sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega przede wszystkim na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Artykuł 3 ustawy podaje definicję zabytku rozumianego jako nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

W myśl regulacji ustawowej ochronie i opiece podlegają, bez względu na ich stan zachowania:

- 1) **zabytki nieruchome** będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi;
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi;
 - c) dziełami architektury i budownictwa;
 - d) dziełami budownictwa obronnego;
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi;
 - f) cmentarzami;
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni;
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
- 2) **zabytki ruchome** będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami;
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego;
 - e) materiałami bibliotecznymi;
 - f) instrumentami muzycznymi;

- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi;
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
- 3) **zabytki archeologiczne** będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa;
 - b) cmentarzyskami;
 - c) kurhanami;
 - d) relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać **nazwy** geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ustawodawca wyróżnia następujące formy ochrony zabytków:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

W myśl art. 9 ustawy do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Ponadto do rejestru może być także wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Zabytek ruchomy wpisuje się do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku.

Jednocześnie Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Szczególną formą ochrony jest uznanie zabytku za pomnik historii. Na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, w drodze rozporządzenia, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury.

Kolejną formą ochrony jest utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Podstawą jego utworzenia jest uchwała rady gminy, którą podejmuje się po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zgodnie z art. 18 ustawy ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się również przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia te dotyczą w szczególności zabytków nieruchomych wpisanych do

rejestru i ich otoczenia, zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków i parków kulturowych.

2. Organy ochrony zabytków.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) w art. 89 wymienia organy ochrony zabytków, tj. ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewodę, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków. Zgodnie z art. 90. ustawy Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Do zadań wykonywanych przez Generalnego Konserwatora Zabytków należy w szczególności:

- 1) opracowywanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 3) podejmowanie działań związanych z wspieraniem rozwoju regionalnego i realizacją kontraktów wojewódzkich w sprawach opieki nad zabytkami;
- 4) prowadzenie krajowej ewidencji zabytków i krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
- 5) wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- 6) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania oraz stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 7) sprawowanie nadzoru nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków;
- 8) promowanie badań naukowych w zakresie konserwacji zabytków;
- 9) organizowanie szkoleń dla służb konserwatorskich;
- 10) organizowanie konkursów promujących opiekę nad zabytkami, w tym przyznawanie wyróżnień, nagród pieniężnych lub rzeczowych;
- 11) opiniowanie wniosków o nadanie odznaki „Za opiekę nad zabytkami”;
- 12) współpraca z organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków;
- 13) organizowanie szkoleń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 14) podejmowanie działań dotyczących troski o zabytki związane z historią Polski, pozostające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Do zadań wykonywanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków należy w szczególności:

- 1) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) sporządzanie, w ramach przyznanego budżetu, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 3) prowadzenie rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie;

- 4) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- 5) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- 6) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 7) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów;
- 8) upowszechnianie wiedzy o zabytkach;
- 9) współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

Przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniotwórczo-doradczy w sprawach realizacji polityki Rady Ministrów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Do zadań Rady Ochrony Zabytków należy wydawanie opinii w sprawach dotyczących w szczególności:

- 1) założeń do projektu krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i projektu tego programu;
- 2) oceny realizacji zadań wynikających z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w odniesieniu do zabytków;
- 3) ochrony pomników historii;
- 4) projektów aktów prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa Główna Komisja Konserwatorska jako organ opiniotwórczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach. Główna Komisja Konserwatorska wydaje, w szczególności, opinie w sprawach:

- 1) stosowania metod, technologii i materiałów niezbędnych dla ratowania zabytków;
- 2) prawidłowości i zasadności planowanych oraz przeprowadzonych prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- 3) sposobu i zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń dla poszczególnych zabytków.

Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków działa jako organ opiniotwórczy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy wojewódzkim konserwatorze zabytków.

Istotną rolę w zakresie opieki i ochrony nad zabytkami odgrywa również Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, posiadający ośrodki regionalne w poszczególnych województwach. Ośrodki zajmują się problematyką rozpoznawania, dokumentacji i ochrony dziedzictwa kulturowego.

3. Główne założenia gminnego Programu opieki nad zabytkami.

Podstawę prawną sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.03.162.1568), która wprowadza obowiązek sporządzania przez samorządy zarówno wojewódzkie, powiatowe oraz gminne programów opieki nad zabytkami

oraz programy ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Zgodnie z art. 87 ust. 1 cytowanej ustawy zarząd województwa jest zobowiązany do sporządzania na okres 4 lat wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami podobne dokumenty winny być przygotowane odpowiednio przez zarząd powiatu oraz odpowiednio wójta, burmistrza lub prezydenta miasta).

Program zostaje opracowany i przyjęty do realizacji na okres 4 lat (2008–2012) i jest to związane z koniecznością realizacji zadania własnego przez samorząd gminy.

Zasadnicze cele programów opieki nad zabytkami zostały w art. 87 ust. 2 ustawy określone następująco:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

III. Założenia wynikające z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Opracowanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest ustawowym obowiązkiem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W dostępnych dokumentach najważniejsze pod względem merytorycznym są zasady postępowania konserwatorskiego:

- zasada *primum non nocere*,
- zasada maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materiałnych i niematerialnych),
- zasada minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymanie się od działań niekoniecznych),
- zasada, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- zasada czytelności i odróżnialności ingerencji,
- zasada odwracalności metod i materiałów,
- zasada wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Zasady powyższe dotyczą i winny obowiązywać nie tylko konserwatorów zajmujących się technologiczną stroną restauracji dzieł sztuki, konserwatorów-architektów lub urbanistów, ale również pracowników urzędów konserwatorskich czy też pracowników samorządów, zwłaszcza w zakresie opiniowania i przyznawania środków na realizację programów i projektów związanych z ochroną zabytków.

W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wyznaczone zostały następujące cele działań:

1. W zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:

- Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
- Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych. Określenie kategorii stopnia zagrożeń.
- Pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych.
- Objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki.
- Pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
- Ocena stanu służb i możliwości wypełniania całości zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.
- Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach. Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami.
- Udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.

2. W zakresie działań o charakterze systemowym:

- Powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa. Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (World Cultural Heritage).
- Przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce. Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania.

3. W zakresie systemu finansowania:

- Stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej

4. W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:

- Tworzenie systemu i stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych.
- Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie

użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa.

- Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

5. W zakresie kształcenia i edukacji:

- Utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony. Zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
- Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków.
- Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej. Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

6. W zakresie współpracy międzynarodowej:

- Wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.
- Oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

Uwaga: Prace nad programem krajowym nie zostały jeszcze ukończone, dostępne publicznie są jedynie przedstawione powyżej tezy.

IV. Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” na lata 2004–2020

Ogólne wytyczne do konstruowania programu wojewódzkiego zawiera przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. Narodowa Strategia Kultury na lata 2004–2013 (w 2005 r. Ministerstwo Kultury przygotowało Uzupelnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020), będąca rządowym dokumentem tworzącym ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowoczesnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. Strategia została stworzona centralnie dla obszaru całej Polski. Określa spójne działania horyzontalne, realizowane w regionach. Stąd celem strategicznym jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce, a celami cząstkowymi są m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków, wzrost efektywności zarządzania sferą kultury itd. Jednym z instrumentów za pomocą, których realizowane są wspomniane cele Strategii jest Narodowy Program Kultury **Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego** na lata 2004–2020, który za cel strategicz-

ny przyjął intensyfikację i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksową poprawę stanu zabytków nieruchomych.

Cele cząstkowe programu to:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę.

Cele programu realizowane będą w ramach 2 priorytetów i 5 działań.

Priorytet I Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.

Działanie 1.1. Wzmocnienie ośrodków dokumentacji zabytków oraz budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków.

W ramach działania zostaną zaproponowane zmiany instytucjonalne, prawne i funkcjonalne w sferze dokumentacji i ochrony zabytków oraz procesu oferowania zabytków na rynku. Rodzi to konieczność przeprowadzenia szerokich konsultacji ze środowiskami konserwatorskimi, właścicielami zabytków, a także z ewentualnymi partnerami Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wdrażającymi zaproponowany system, a następnie wystąpienie z inicjatywami ustawodawczymi przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne.

W ramach działania realizowane będą projekty rewaloryzacji zabytków i ich adaptacji na cele społeczne. Projekty muszą posiadać znaczący wpływ ekonomiczny na rozwój regionalny, w tym szczególnie przyczyniać się do wzrostu dochodów, jak i zwiększać ilość miejsc pracy.

Działanie 1.3. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości przez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

Realizacja działania odbywać się będzie poprzez programowanie i wdrażanie kompleksowych programów dotyczących markowych produktów turystyki kulturowej w Polsce w latach 2004–2020. Działanie obejmuje pięć miast mających największą szansę na euro-

pejskim rynku turystyki kulturowej: Warszawę, Kraków, Gdańsk, Poznań i Wrocław.

Priorytet II Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podniesienie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego.

W ramach działania przewiduje się zrealizowanie zadań mających na celu podniesienie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, oraz podniesienie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony zabytków, jak również powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami naukowymi w sferze wpływu zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno-ekonomiczny regionów, w tym szczególnie turystyki. Ponadto planuje się promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi poprzez aktywizację społeczności wiejskich, a także ochronę i popularyzację kultury ludowej.

Działanie 2.2. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wywozem i przewozem przez granice.

Działanie realizowane będzie poprzez wdrożenie programu „Absent Patrymonium” – sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych. Program wpisuje się w cele i założenia MF EOG.

Oprócz wytyczonych w NPK „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” priorytetów i założonych działań, zadania wytyczone w dokumencie będą realizowane przez podprogramy m.in. Program „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”, Program Operacyjny „Promesa Ministra Kultury”, Program Narodowy Produkt Turystyczny Miasta Stołecznego Warszawy „Trakt królewski”.

V. „Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku” i „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”.

1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku.

Przyjęta przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą nr XLVIII/649/2005 z dnia 30 listopada 2005 roku „Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku” określa główne cele rozwoju województwa i działania samorządu wojewódzkiego zmierzające do wspierania społeczno-gospodarczego rozwoju regionu, wzmocnienia jego konkurencyjności, wzrostu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Jako mocne strony regionu wskazano bezpośrednio lub pośrednio związane z ochroną zabytków:

Wartości kulturowe o znaczeniu europejskim (zabytki, zespoły pałacowo klasztorne).

Liczne zasoby zabytkowe oraz pamiątki historyczne, jak: obiekty architektury i budownictwa, muzea i skanseny, stanowiska archeologiczne, miejsca pielgrzymkowe, obiekty martyrologii, imprezy kulturalne i turystyczne.

Występowanie najwyższej klasy miejskich zespołów zabytkowych oraz zabytków pocysterskich o znacze-

niu międzynarodowym, atrakcyjnych dla turystów zagranicznych.

Relatywnie gęstą sieć miast o interesującej historycznej zabudowie, które stanowią dobrą bazę małych regionalnych centrów rozwoju.

Górskie i podgórskie miejscowości turystyczne z XIX-wiecznymi tradycjami letniskowymi i charakterystyczną stylową zabudową sanatoryjno-pensjonatową.

Jako słabe strony regionu wskazano bezpośrednio lub pośrednio związane z ochroną zabytków:

Zły stan techniczny wielu zabytków, głównie rezydencjonalnych, obniżających ich atrakcyjność turystyczną jako walorów krajoznawczych.

Brak ładu przestrzennego w zagospodarowaniu miejscowości, obszarów i tras komunikacyjnych oraz niski poziom estetyki otoczenia na terenach mieszkaniowych.

Brak tras systemowych, np. zwiedzania obiektów architektury przemysłowej, drewnianej architektury przysłupowej.

Powszechny brak informacji turystycznej, głównie oznakowania tras, kierunków i obiektów do zwiedzania w dużych i średnich miastach.

W zakresie poprawy ładu przestrzennego, harmonijności struktur przestrzennych „Strategia Rozwoju Województwa do 2020 roku” dzieli się na trzy sfery: gospodarczą, przestrzenną i społeczną. Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego została uwzględniona w sferze przestrzennej i społecznej.

Celem sfery przestrzennej jest zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu i jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu.

Priorytet III Poprawa ładu przestrzennego, harmonijności struktur przestrzennych uwzględnia m.in. **Działanie 3.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego**, które obejmuje wsparcie dla poczynań związanych z opisem, ochroną oraz propagowaniem dziedzictwa kulturowego regionu i uwzględnieniem dorobku kulturowego mniejszości narodowych, etnicznych, religijnych – budowa sprawnego systemu budowy instytucjonalnej sprzyjającej takim inicjatywom.

Głównym celem sfery społecznej jest rozwijanie solidarności oraz postaw obywatelskich, twórczych i otwartych na świat. **Priorytet II Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury** zawiera m.in. **Działanie 2.1. Optymalizacja infrastruktury kulturalnej, zwiększenie aktywności społecznej w obszarze kultury**. W ramach działania przewiduje się pełną inwentaryzację infrastruktury kultury oraz wypracowanie rozwiązań umożliwiających jej efektywne wykorzystanie m.in. poprzez tworzenie zachęt do szerszego włączania się społeczeństwa regionu w kreowanie oraz odbiór kultury. Na bazie tego działania przewiduje się realizację projektów nakierowanych na modernizację i uzupełnienie bazy kulturalnej na Dolnym Śląsku.

Kolejnym działaniem w ramach Priorytetu II jest **Działanie 2.2. Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury. Ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego. Rozwój tożsamości regionalnej**:

Przedmiotem Działania jest inwentaryzacja dziedzictwa cywilizacyjnego regionu, budowa infrastruktury zapewniającej jego bezpieczeństwo, propagowanie go wśród mieszkańców oraz włączenie w programy

kształcenia różnych typów szkół elementów wiedzy na ten temat.

Korzystając z powyższych kierunków i ustaleń zawartych w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego” i przede wszystkim w „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku” Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego określi, w jakim zakresie Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego będzie prowadzić, animować i wspierać działania podejmowane w opisanych powyżej Działaniach przez okres najbliższych 4 lat, tak aby wypełnić treścią zdeterminowaną wielokulturowym i wielonarodowym dziedzictwem przeszłości regionu jego współczesną misję: pomostu oraz miejsca spotkań łączącego Polskę z Europą.

2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa.

Podstawę formułowania kierunków polityki przestrzennej dla województwa dolnośląskiego stanowi polityka rozwoju województwa określona w „Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego do 2020 roku” przyjęta przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr XXVIII/511/2000 z dnia 15 grudnia 2000 r. W oparciu o zawarte w niej założenia powstał „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”, który określa cele strategiczne rozwoju przestrzennego województwa oraz cele, zasady realizacji i kierunki polityki przestrzennej dla podstawowych systemów zagospodarowania województwa, współpracy międzynarodowej oraz ustala priorytety polityki przestrzennej województwa i kierunki polityki przestrzennej dla obszarów problemowych.

W zakresie gospodarowania przestrzenią „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego” zakłada m.in. ochronę bogatego i różnorodnego dziedzictwa kulturowego województwa poprzez kształtowanie struktur przestrzennych umożliwiających ochronę krajobrazu kulturowego, obiektów zabytkowych oraz wskazania działań dla udostępnienia tych zasobów społeczeństwu.

W sferze kulturowej obejmującej system ochrony dziedzictwa kulturowego przyjęto w planie ogólne zasady kompleksowości działań ochronnych i rewaloryzacyjnych, łączenia ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego oraz promowania regionalnych walorów dziedzictwa kulturowego.

VI. Zadania programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego

Wynikające z Programu zadania dla Urzędu Marszałkowskiego lub podległych mu jednostek są zgodne z zapisami zawartymi w „Strategii Rozwoju województwa dolnośląskiego do 2020 roku”: działanie 3.3 ochrona dziedzictwa kulturowego, działanie 2.2. ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego, rozwój tożsamości regionalnej.

1. Dofinansowanie prac konserwatorskich i zabezpieczenia zabytków.

Dofinansowanie prac konserwatorskich na drodze konkursu ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Opis zadania:

Zakłada się, że wypracowana formuła dofinansowania nie ulegnie zmianie, nadal będzie to konkurs ofert, który skierowany jest do możliwie dużej liczby beneficjentów. Głównym celem jest pobudzenie do działania maksymalnej liczby osób prawnych.

Jako priorytet w przyznawaniu środków w okresie funkcjonowania programu przyjmuje się:

- w zakresie zabytków architektury i budownictwa prace zabezpieczające i remontowe przy obiektach znajdujących się w udokumentowanym złym stanie technicznym, zagrożonych postępującą destrukcją, w pierwszej kolejności budowli drewnianych, następnie pomników historii i proponowanych do uznania za pomniki historii,
- w zakresie dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego konserwacja obiektów o udokumentowanym złym stanie zachowania, powstałych do schyłku wieku XVIII, w pierwszej kolejności zabytków sztuki średniowiecznej.

Dofinansowanie – na drodze konkursu wykonania i funkcjonowania zabezpieczeń przeciwłamaniowych i przeciwpożarowych w obiektach o cennym wystroju i wyposażeniu, a także w budowlach drewnianych.

Opis zadania:

Zakłada się, że ze względu na duże zagrożenie, potwierdzone wysoką liczbą włamań i kradzieży, należy stworzyć dodatkową zachętę i pomoc dla tych podmiotów, które posiadają cenne dzieła sztuki i rzemiosła artystycznego. Głównym celem jest zabezpieczenie przeciwłamaniowe zespołów wystroju i wyposażenie oraz przeciwpożarowe zabezpieczenie budowli drewnianych.

2. Wspieranie rozwoju bazy i sieci muzealnej w regionie, przede wszystkim w zakresie powstania magazynów muzealnych, w tym archeologicznych.**Opis zadania:**

Zakłada się, że istniejąca sieć muzeów nie ulegnie w okresie funkcjonowania programu zmianie lub zmiany te będą niewielkie. Prowadzone obecnie prace wykopaliskowe to w 90% badania ratownicze. Zgromadzony podczas ich prowadzenia materiał na mocy Ustawy jest własnością Skarbu Państwa. Jego wartość naukowa jest różna i w dużym stopniu przypadkowa. Rozproszenie znalezisk lub ich przeniesienie poza region uniemożliwi lub co najmniej bardzo utrudni ich naukowe wykorzystanie. Stworzenie magazynów z ośrodkami badawczymi w oparciu o wybrane istniejące muzea pozwoli na zachowanie w regionie tej części dziedzictwa, a jednocześnie wzmocni regionalną sieć muzealną. Warunkiem udziału Urzędu Marszałkowskiego jest dofinansowanie przedsięwzięcia przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

3. Działania szkoleniowe i promocyjne,

- 3.1. Przeprowadzenie szkoleń i wydanie materiałów instruktażowych dla radnych i urzędników samorządowych oraz właścicieli i użytkowników zabytków, zawierających informację o sposobie przygotowywania programów opieki nad zabytkami oraz o zakresie i możliwościach opieki i ochrony zabytków przez gminy i powiaty;

Opis zadania:

Zakłada się, że główną przeszkodą w powstawaniu i realizowaniu gminnych programów opieki jest brak wzorów oraz doświadczeń w tym zakresie. Głównym celem jest pobudzenie do działania samorządów zarówno w zakresie opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obowiązkowych programów opieki nad zabytkami, jak i korzystania z możliwości finansowania przedsięwzięć związanych z ochroną zabytków, w tym z programami rewaloryzacyjnymi.

- 3.2. W ramach promowania regionu, wspieranie w drodze konkursu ofert, wydawnictw i publikacji multimedialnych o zabytkach regionu, zwłaszcza jako elementu oferty turystycznej;

Opis zadania:

Istniejąca na rynku księgarskim oferta wydawnicza nadal jest zbyt mała i koncentruje się przede wszystkim na zabytkach powszechnie znanych. Zakłada się, że dofinansowanie na drodze konkursu ofert zachęci również mniejsze ośrodki do wydania publikacji o swoich zabytkach. Podobnie kształtuje się sytuacja w zakresie publikacji multimedialnych. Głównym celem jest pobudzenie do działania maksymalnej liczby osób prawnych, przede wszystkim samorządów, stowarzyszeń i fundacji.

- 3.3. Organizacja i udział w Europejskich Dniach Dziedzictwa jako corocznej imprezy popularyzującej zabytki;

Opis zadania:

Zakłada się, że wypracowana przez Radę Europy formuła Europejskich Dni Dziedzictwa jako imprezy popularnej, o masowym charakterze, opartej w zasadzie o działania wolontariuszy, wymaga ze strony Urzędu Marszałkowskiego pomocy w zakresie organizacyjnej i promocyjnej. Zadanie to zostanie powierzone jednostce organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego lub innej samorządowej i zabezpieczone w corocznych planach finansowych. Głównym celem jest pobudzenie do działania maksymalnej liczby osób fizycznych i prawnych oraz udział jak największej liczby uczestników mogących odwiedzić jak największą liczbę zabytków.

- 3.4. Stworzenie nagrody Marszałka Województwa dla najlepszego użytkownika zabytku;

Opis zadania:

Nagroda przyznawana będzie w drodze konkursu, przez kapitułę działającą na podstawie regulaminu, który zostanie opracowany przez Wydział Kultury Urzędu Marszałkowskiego.

- 3.5. Rozwinięcie programów nauczania regionalnego dla uczniów szkół stopnia podstawowego i gimnazjalnego;

Opis zadania:

Wypracowanie, wspólnie z Wydziałem Nauki i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego, założeń pozwalających stworzyć program edukacji regionalnej o nazwie Znaki Przeszłości – Znaki Czasu.

4. Parki kulturowe,

- 4.1. Stworzenie koncepcji sieci parków kulturowych, jako materiału inicjującego dyskusję nad ich utworzeniem przez lokalne samorządy;

Opis zadania:

Przygotowanie przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, filia we Wrocławiu, we współpracy z Zarządem Województwa Dolnośląskiego opracowań koncepcyjnych, jako materiału studyjnego dla lokalnych samorządów. Utworzenie parku kulturowego jest zależne jedynie od woli lokalnego samorządu. W wielu przypadkach brak jednak podstawowych, studyjnych materiałów, które by pozwoliły na podjęcie dyskusji o celowości stworzenia parku, jest to szczególnie trudne w wypadku, gdy park miałby swym zasięgiem objąć obszar kilku gmin. Głównym celem jest pobudzenie do działania w tym zakresie samorządów lokalnych.

4.2. Opracowanie przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne studiów określających granice parków kulturowych;**Opis zadania:**

Powołanie parków kulturowych jest stosunkowo nową formą ochrony zabytków. Decyzję w tym zakresie pozostawiono w gestii samorządów, Wojewódzki Konserwator Zabytków ma całą procedurę jedynie opiniować. Samorząd Wojewódzki nie jest wymieniony wśród uczestników tego procesu. Jednak nie wyklucza to przygotowania przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne studiów koncepcyjnych, które mogą stać się inspiracją dla lokalnych samorządów.

Na obszarze województwa dolnośląskiego powołano następujące parki kulturowe:

- Srebrnogórski Park Kulturowy – obejmujący tereny twierdzy Srebrna Góra,
- Kłodzki Park Kulturowy – obejmujący tereny twierdzy w Kłodzku.

Trwają prace nad powołaniem parku kulturowego na terenie gminy Mysłakowice pow. jeleniogórski, obejmującego zespół kilku rezydencji i obszarów związanych z nimi funkcjonalnie oraz przestrzennie.

Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne przedstawi samorządom lokalnym studyjne propozycje utworzenia następujących parków kulturowych:

- opactwa cystersów w Henrykowie wraz z otoczeniem,
- opactwa cystersów w Lubiążu wraz z otoczeniem,
- opactwa cystersów, zamku i parku zamkowego w Kamieńcu Żąbkowickim,
- opactwa cystersów w Krzeszowie z okolicznymi wsiami i Chełmskiem Śląskim wraz z kolonią domów tkaczy,
- założenia kalwaryjskiego w Wambierzycach,
- zespołu zamku i parku krajobrazowego w Wałbrzychu-Książu,
- układu krajobrazowego Bolków–Świny z okolicznymi wsiami o zachowanej średniowiecznej strukturze ruralistycznej,
- rezydencji położonych nad Kwisą (na odcinku od zamku Czocha do Kliczkowa) oraz nad Bobrem (na odcinku od Siedlęcina do Bolesławca) z włączeniem zespołu budowli hydrotechnicznych,
- zespołu reliktów budowli i urządzeń technicznych związanych z kopalniami węgla kamiennego w Wałbrzychu (realizacja idei Otwartego Muzeum Techniki),

- układu urbanistyczno-ruralistycznego Wierzchowice–Krośnice, enklawy zabudowy z XVIII w., typowej dla Wirtembergii,
- regionu najbardziej intensywnego występowania zabudowy przysłupowo-zrębowej w południowo-zachodniej części województwa.

5. Tematyczne szlaki turystyczne.**5.1. Sieci tematycznych rowerowych, pieszych, wodnych i samochodowych szlaków turystycznych uzupełniających obecną strukturę;****Opis zadania:**

Przygotowanie przez interdyscyplinarny zespół ekspertów koordynowany przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego opracowań koncepcyjnych, jako materiału studyjnego dla lokalnych samorządów. Wynikające z programu rozwoju turystyki województwa dolnośląskiego spostrzeżenia mówią o dużej atrakcyjności turystycznej regionu. Prowadzone działania promocyjne mają na celu zachęcenie do pobytu w województwie dolnośląskim znacznie większej niż obecna liczby turystów. Należy zatem poszerzyć istniejącą ofertę również w tym zakresie. Zakłada się, że stworzenie proponowanych szlaków tematycznych doprowadzi do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu. Głównym celem jest dyslokacja ruchu turystycznego i pobudzenie do działań związanych z jego obsługą, również poprzez renowację i udostępnianie zabytków, maksymalnej liczby osób prawnych. Zaproponowane do rozbudowania lub utworzenia szlaki turystyczne w większości odpowiadają propozycjom zawartym w Programie rozwoju turystyki województwa dolnośląskiego.

Postuluje się, aby Urząd Marszałkowski powołał interdyscyplinarny zespół ekspertów w celu przystąpienia do prac koncepcyjnych nad następującymi rowerowymi i samochodowymi szlakami turystycznymi:

- Via Regia (dawny główny szlak kupiecki z Rusi do Europy Środkowej, zwany również Wysoką Drogą), jako przedłużenie istniejącego już w Niemczech szlaku turystycznego od Görlitz/Zgorzelec przez Lubań, Nowogrodziec, Bolesławiec, Chojnów, Legnicę, Środę Śląską, Wrocław, Oławę do Brzegu i dalej w kierunku wschodnim przez Opole, Kraków, Lwów do Kijowa,
- rozbudowa szlaku Świętego Jakuba, inicjatywy mającej na celu przedłużenie europejskiej drogi pielgrzymkowej do Santiago de Compostela w kierunku wschodnim,
- szlak architektury drewnianej, który powinien być jednym z elementów ogólnopolskiej sieci szlaków poświęconych tej tematyce (obejmujący kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy, kościół Wang w Karpaczu, inne drewniane świątynie i najcenniejsze przykłady architektury i budownictwa drewnianego zarówno ludowego),
- szlak fortyfikacji nowożytnych i najnowszych (działa obronne powstałe od wieku XVII do zakończenia II wojny światowej) obejmujący nowożytnie twierdze w Kłodzku, Srebrnej Górze, Świdnicy, Głogowie, podziemne fabryki zbrojeniowe i nowoczesne fortyfikacje Linii Odry,
- szlak pereł architektury dolnośląskiej, obejmujący najcenniejsze pod względem artystycznym i dostępne dla zwiedzających budowle regionu,

- ożywienia dolnośląskiego odcinka krajowego szlaku Fryderyka Chopina, formalnie powołanego przez Ministra Kultury, jednak faktycznie nieistniejącego jako produkt turystyczny,
- szlak Śladem karkonowskich hut szkła, który powinien obejmować czeską i polską stronę Karkonoszy: Harrahov, Jakuszyce-Orle, Szklarska Poręba, Chro-miec, Piechowice (koncepcja szlaku była częściowo przygotowana przez nieżyjących już niestety: Mie-czysława Buczyńskiego i Marka Wikorejczyka),
- szlak „Śląskie Eldorado”, obejmowałby miejscowo-ści związane ze śląskimi ośrodkami wydobywania złota, tj.: Lwówek Śląski, Złotoryja, Mikołajowice, okolice Jeleniej Góry (Szklarska Poręba, Karpacz, Dziwiszów), Złoty Stok, Głuchołazy, szlak Hauptmannów, obejmujący miejscowości związane z braćmi Carlem i Gerhartem Hauptmannami na te-renie niemieckim i polskim: Hidensee, Erkner (pod Berlinem), Jakuszyce Orle, Szklarska Poręba, Jele-nia Góra-Jagniątków, Bolków, Szczawno-Zdrój, Wrocław,
- szlak Via Sacra, obejmujący miejscowości w Saksonii, Czechach i Polsce, m.in.: Jelenia Góra, Krze-szów, Jawor,
- rozwinięcie istniejącego Szlaku Papieskiego: Kudo-wa-Zdrój, Czerwna, Błędne Skąły, Karłów, Szczeli-niec, Radków, Wambierzyce.

Wskazane do rozbudowania lub utworzenia szlaki tu-rystyczne w większości odpowiadają propozycjom zawartym w „Programie rozwoju turystyki wojewódz-twa dolnośląskiego”. Preferowane w tym zakresie powinny być tereny wokół większych ośrodków miej-skich, ze względu na policentryczny charakter sieci osadniczej województwa i szlaki przeznaczone dla turystyki kolarskiej, tworzące łączące je pasma komu-nikacyjne.

6. Pomniki historii

6.1. Wystąpienie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o uznanie za pomniki historii:

- kościołów Pokoju w Jaworze i Świdnicy,
- opactwa cystersów w Lubiążu,
- opactwa cystersów w Henrykowie,
- opactwa cystersek w Trzebnicy,
- kościoła Wang w Karpaczu Górnym,
- papierni w Dusznikach-Zdroju,
- zespołu zamku i parku krajobrazowego w Wałbrzy-chu-Książu,
- zespołu kalwaryjskiego w Wambierzycach (po utworzeniu parku kulturowego);

Opis zadania:

Zakłada się również, że w przyszłości fakt uznania przez prezydenta Rzeczypospolitej zabytku za pomniki historii będzie miał coraz większe znaczenie, również finansowe. Ponieważ należy się spodziewać ograni-czenia ogólnej liczby obiektów uznanych w Polsce za pomniki historii, jak najszybsze przygotowanie odpo-wiednich wniosków leży przede wszystkim w interesie władz samorządowych regionu. Głównym celem jest wprowadzenie na listę jak największej liczby najcen-niejszych w skali kraju zabytków z terenu wojewódz-twa dolnośląskiego. Proponowana lista ustala prioryte-ty, lecz nie ma charakteru zamkniętego. Lokalne inicja-tywy owocujące przygotowaniem odpowiedniej doku-

mentacji ze środków własnych samorządów lokalnych mogą jedynie zwiększyć szansę na jej poszerzenie. Uznanie za pomniki historii jest warunkiem koniecznym starań o wpis na Listę Światowego Dziedzictwa UNE-SCO.

7. Parki Krajobrazowe – ochrona dziedzictwa prze-szłości.

7.1. Uwzględnianie w planach ochrony zagadnień związanych z ochroną zabytków;

Opis zadania:

Ze względu na głównie będącą wynikiem działań człowieka fizjografię krajobrazu Dolnego Śląska należy zwrócić uwagę na to, aby w funkcjonujących Parkach Krajobrazowych zagadnienia związane z ochroną za-bytków i krajobrazu kulturowego były na równi ważne przy opracowywaniu planów ochrony, jak związane z ochroną walorów przyrodniczych.

Szczególnie istotne jest to w wypadku Parku Krajobra-zowego „Chełmy” oraz Ślezańskiego Parku Krajobra-zowego, gdzie wartości kulturowe przeważają nad przyrodniczymi.

W obu tych wypadkach należy uznać za podstawową zasadę postępowania nieczynienie pod zabudowę nowych obszarów, nawet rekreacyjno-letniskową, oraz nie powiększanie terenów już zabudowanych. Dopusz-czalne jest jedynie wprowadzanie zabudowy uzupełnia-jącej istniejącą strukturę w miejscach, formie i w za-kresie, który potwierdzony jest archiwalnymi materia-łami kartograficznymi i analizami architektoniczno-krajobrazowymi.

VII. Cele i zadania Programu opieki nad zabytkami powiatu legnickiego na lata 2006–2010.

„Program opieki nad zabytkami powiatu legnickiego na lata 2006–2010” jest wieloletnim planem, który w sposób kompleksowy określa zadania powiatu w dzie-dzinie opieki nad zabytkami. Program zakłada realizację zadań w zakresie kultury i opieki nad zabytkami. Do priorytetowych celów programu należą:

- ochrona krajobrazu kulturowego;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego dla następ-nych pokoleń;
- integracja społeczności lokalnych przy pomocy po-szerzania wiedzy o zasobach dóbr kultury i ich sta-nie, prezentacji określonych wartości i walorów kul-turowych;
- kształtowanie wśród mieszkańców powiatu potrze-by poznawania wiedzy o przeszłości regionu, jego tradycji, poszanowaniu wartości materialnych nie-materialnych wielokulturowego polskiego, czeskie-go, austriackiego i niemieckiego dziedzictwa nasze-go regionu, akceptacji dobrych relacji z sąsiadami, zwłaszcza z Niemcami i Czechami;
- kreowanie działań prorozwojowych, poprawy życia mieszkańców poprzez wykorzystanie zasobów śro-dowiska przyrodniczego i kulturowego, dążeniu do zrównoważonego rozwoju powiatu.

Zadania opieki nad zabytkami w zakresie spraw spo-łecznych, informacji i edukacji, popularyzacji, promocji wartości i wzorów kulturowych w społecznościach lokalnych powiatu legnickiego.

1. Warsztaty: wybór priorytetów w opiece nad za-bytkami. Ustalenia organizujące współpracę

- w przygotowaniu diagnozy stanu ochrony dóbr kultury w powiecie.
2. Aktualizacja ewidencji zabytków: – uzupełnienie kart adresowych zabytków będących własnością powiatu;
 - uzupełnienie kart adresowych zabytków położonych na terenie gmin powiatu;
 - opracowanie fotograficznego (wizualnego) rejestru zabytków;
 - utworzenie systemu i stale aktualizowanego elektronicznego banku informacji o zasobach dziedzictwa kulturowego, szlakach turystycznych na terenie powiatu legnickiego i dostępnej infrastrukturze;
 - włączenie do ewidencji zabytków wartościowych budowli przemysłowych i zabytków techniki.
 3. Kontrola ogólnego stanu zachowania i przeznaczenia zabytków oraz ich zabezpieczenia przeciwpożarowego i przed włamaniem.
 4. Przygotowanie raportu o stanie dóbr kultury i opieki nad zabytkami.
 5. Opracowanie powiatowego programu ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych lub konfliktu zbrojnego (korelacja z programami gminnymi).
 6. Podjęcie działań w celu zabezpieczenia przeciw włamaniowemu obiektów zabytkowych:
 - zachęty finansowe do instalowania i funkcjonowania zabezpieczeń przeciw włamaniowych i przeciwpożarowych w obiektach zabytkowych o cennym wystroju i wyposażeniu;
 - wizualizacja cennych dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego w rejestrach jako forma promocji, zabezpieczenia i zapobiegania ich wywozowi za granicę.
 7. Oznakowanie, uzupełnienie lub odnowa oznakowania:
 - Obiektów zabytkowych.
 - Cmentarzy historycznych.
 - Zabytkowych parków i ogrodów.
 8. Opracowanie długofalowego programu poprawy stanu technicznego szlaków dziedzictwa kultury, tras turystycznych łączących obszary o walorach przyrodniczych, krajoznawczych i cenne zabytki kultury.
 9. Podjęcie działań w celu włączenia w system dolnośląskich tras turystycznych istniejących szlaków dziedzictwa w obrębie regionu legnickiego.
 10. Korekta przebiegu istniejących szlaków turystyczno-rekreacyjnych, historycznych w celu zapewnienia bezpieczeństwa Użytkowników, wyznaczenie miejsc wypoczynkowych i miejsc widokowych.
 11. Opracowanie programu budowy ścieżek rowerowych wzdłuż istniejących i planowych szlaków turystycznych;
 - Wprowadzenie stałego monitoringu możliwości pozyskiwania środków pozabudżetowych na budowę regionalnego systemu ścieżek rowerowych.
 - Budowa ścieżek rowerowych poza istniejącą siecią dróg o dużym ruchu.
 12. Wyznaczenie nowych szlaków rekreacyjno-turystycznych w oparciu o zachowane zabytkowe założenia architektoniczne, urbanistyczne, parki i akweny, np. II wariant nizinny – Szlaku Zamków Piastowskich.
 13. Promocja zabytków i historii miejscowości za pośrednictwem stron internetowych powiatu i gmin.
 14. Wspieranie wydawnictw obejmujących zagadnienia związane z historią miejscowości leżących na terenie powiatu, promocja dziedzictwa kulturowego i walorów przyrodniczych powiatu: wydawnictwa albumowe, wkładki do czasopism, tematyczne foldery i inne formy popularyzacji, tj. filmy i targi.
 15. Wspieranie edukacji regionalnej w placówkach kształcenia w regionie legnickim.
 16. Zachęty dla szkół na zwracanie uwagi na opiekę nad zabytkami i znaleziskami archeologicznymi przez uczniów.
 17. Dofinansowanie szkolnych konkursów wiedzy o dziedzictwie kulturowym i zasobach przyrodniczych powiatu.
 18. Otwarte konkursy na prace badawcze oraz związane z ochroną i promocją dóbr kultury i natury powiatu z okazji Europejskich Dni Dziedzictwa.
 19. Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej.
 20. Szkolenia właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do pozyskiwania funduszy unijnych na renowację zabytków.
 21. Gromadzenie aktualnych informacji o możliwościach pozyskania środków pozabudżetowych do finansowania prac konserwatorskich.
 22. Podnoszenie kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz dziedzictwa kulturalnego.
 23. Szkolenia organizowane dla osób zamierzających rozwijać agroturystykę, ekoturystykę, budować lub rozwijać przedsięwzięcia związane z infrastrukturą turystyczną, zagospodarowaniem zabytków zgodnie z zasadami ochrony.
 24. Przystąpienie powiatu legnickiego do konsorcjum szlaku cysterskiego na Dolnym Śląsku celem promocji i lepszego zagospodarowania legnickiego odcinka szlaku.
 25. Opracowanie szczegółowych zasad ochrony krajobrazu kulturowego, środowiska w planach zagospodarowania przestrzennego, zasad renowacji historycznych budowli, standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni historycznych:
 - studia lokalnego charakteru zagospodarowania przestrzennego.
 26. Uwzględnienie różnych form ochrony dziedzictwa kulturowego w planach miejscowych i w wydawanych decyzjach przez urzędy:
 - ochrona historycznie ukształtowanego układu przestrzennego miejscowości i zespołów zabytkowej zabudowy;
 - przeciwdziałanie rozproszonemu osadnictwu i ochrony historycznie ukształtowanych układów osadniczych przez wyznaczenie w planach miejscowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk;

- przeciwdziałanie rozdrabnianiu własności historycznej;
 - wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarze historycznych siedlisk nawiązującą do celów budownictwa regionalnego, estetyzacja zagospodarowania terenu i budowli; dostosowanie do standardów zabytkowej przestrzeni publicznej;
 - przeciwdziałanie rozbudowie, przebudowie obiektów zabytkowych zmieniających bryłę zabytków.
27. Podejmowanie różnych form ochrony, rewaloryzacji oraz oznakowania stanowisk archeologicznych, uwzględnienie ich zachowania w decyzjach wydawanych przez urzędy.
28. Pozyskiwanie środków z funduszy pomocowych na przedsięwzięcia umożliwiające tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami, obsługą ruchu turystycznego, agroturystyki i ekoturystyki.
29. Opracowanie programu ochrony zabytków należących do różnych podmiotów, wspólne aktywne poszukiwanie środków na prace konserwatorskie, restauratorskie, bezpieczne użytkowanie zabytków.

VIII. Gminny program opieki nad zabytkami a akty prawa miejscowego.

Program opieki nad zabytkami gminy Chojnów zgodny jest z dokumentami gminnymi o charakterze strategicznym:

- Planem Rozwoju Lokalnego miasta Chojnowa na lata 2007–2013 (przyjęty uchwałą Rady Miejskiej nr XVI/79/07)
- Lokalnym Programem Rewitalizacji Chojnowa na lata 2007–2013

Oba dokumenty wyznaczają długofalowe kierunki społeczno-gospodarczego rozwoju miasta i sposobów jego realizacji. Celem strategicznym Planu jest zapewnienie optymalnego rozwoju społeczno-gospodarczego i zapewnienie oraz stworzenie możliwie jak najlepszych warunków życia jej mieszkańcom.

Instrumentem kształtowania polityki przestrzennej gminy, przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z ochrony dziedzictwa materialnego, jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Chojnowa oraz Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Chojnów: Poniżej wykaz uchwał Rady Miejskiej Chojnowa uchwalających miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego aktualny na dzień 10 kwietnia 2008 r.

Lp.	Nr uchwały	Data podjęcia	Treść	Nr dziennika urzędowego
1	2	3	4	5
1.	XXXII/132/97	07.07.97	W sprawie uchwalenia planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego rejonu ulicy Łużyckiej w Chojnowie	Dz. Urz. Woj. Legn. Nr 21, poz. 178 z 8.08.1997 r.
2.	XLIV/181/98	15.06.98	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Południowej Jednostki Mieszkaniowej	Dz. Urz. Woj. Legn.. Nr 18, poz. 141 z 10.07.1998 r.
3.	XLIV/182/98	15.06.98	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Północnej Jednostki Produkcyjnej	Dz. Urz. Woj. Legn. Nr 18, poz. 142 z 10.07.1998 r.
4.	IV/34/98	30.12.98	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego staromiejskiego zespołu zabudowy	Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 9, poz. 380 z 16.04.99 r.
5.	IV/27/98	30.12.98	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy przemysłowo-składowej na działce nr 327/2 w obr. 4	jw.
6.	IV/28/98	30.12.98	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy jednorodzinnej na działkach nr 230/1 i 230/2 obr. 4	jw.
7.	IV/29/98	30.12.98	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy jednorodzinnej na działkach nr 54/1, 154/2, 155/1, 155/2, 156, 157/1, 157/2 w obr 3 i nr 3, 4, 5, 6, w obr. 4	jw.
8.	IV/30/98	30.12.98	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy rzemieślniczej na działce nr 131/4 obr. 4	jw.
9.	IV/31/98	30.12.98	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na działce nr 177/3 w obr. 3	jw.

cd. tabeli

1	2	3	4	5
10.	IV/32/98	30.12.98	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zabudowy usługowo-rzemieślniczej na działkach nr 135/4 (część) i 135/7 w obr. 6	jw.
11.	XLVI/222/02	30.01.02	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (pozo- stałe tereny)	Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 34, poz. 869 27.03.2002 r.
12.	XLVIII/222/05	26.10.05	W sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego staromiejskiego zespołu zabudowy śródmieścia miasta Chojnowa	
13.	XX/88/04	28.01.2004	W sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jednostki w rejonie ul. Samorządowej i Parkowej	Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 42, poz. 796 z dnia 03.03.2004
14.	LII/250/06	25.01.2006	W sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Chojnowa w zakresie jednostki bilansowej 97ZP	Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 88, poz. 1498 z dnia 04.05.2006
15.	LIII/251/06	25.01.2006	W sprawie uchwalenia zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jednostki bilansowej 2TDL	Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 88, poz. 1498 z dnia 04.05.2006
16.	III/10/06	05.12.2006	W sprawie uchwalenia zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wybranych terenów w północnej jednostce produkcyjnej	Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 64, poz. 684 z dnia 09.03.2007

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego staromiejskiego zespołu zabudowy śródmieścia miasta Chojnowa w § 7, 8, 9 stanowi:

§ 7

ZASADY OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŁADU PRZE- STRZENNEGO

1. W przypadku gdy ustalona linia zabudowy kończy się na granicy działki budowlanej, usytuowanie budynku nie wymaga zgody właściciela sąsiedniej działki.
2. Ustala się przebieg obowiązujących i nieprzekraczalnych linii zabudowy, których przebiegu należy przestrzegać, sytuując projektowane obiekty.
3. W rozdziale III niniejszej uchwały ustalono zasady przekształcania istniejącego zainwestowania, gabaryty projektowanych obiektów kubaturowych, rodzaj dachu, maksymalny dopuszczalny wskaźnik zabudowy lub wymagany minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej oraz wymagania dotyczące sposobów podziału zagospodarowania terenów.
4. Ze względu na śródmiejską lokalizację oraz historyczny charakter obszaru objętego planem, o którym mowa w § 1, ustala się następujące zasady dotyczące przebudowy i remontów obiektów istniejących oraz realizacji nowego zagospodarowania poszczególnych terenów:

- 1) Projektowane obiekty budowlane powinny być dostosowane do otoczenia pod względem formy architektonicznej, w tym: typu i pokrycia dachu, wykończenia zewnętrznego ścian, proporcji otworów okiennych i drzwiowych, detalu architektonicznego, elementów małej architektury, formy ogrodzenia.

- 2) Kolorystyka oraz zastosowane materiały wykończeniowe obiektów projektowanych oraz modernizowanych istniejących kamienic winny respektować historyczny charakter całego zespołu.
- 3) Nowo projektowane elementy informacji wizualnej winny swoim usytuowaniem, kolorystyką i gabarytami odpowiadać istniejącym obiektom reklamowo-informacyjnym oraz charakterowi budynku, na którym mają one zostać umieszczone.
5. We wskazanych na rysunkach planu punktach o ważnym znaczeniu kompozycyjnym: na zamknięciu osi widokowych oraz miejscach szczególnie wyeksponowanych – wymaga się sytuowania obiektów o starannie zaprojektowanej, reprezentacyjnej architekturze.
6. W liniach rozgraniczających ulic określonych na rysunkach planu, nie dopuszcza się sytuowania obiektów kubaturowych.

§ 8

ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

1. Ochrona środowiska na terenach objętych planem polegać ma na działaniach zmierzających do przywrócenia, w miarę istniejących uwarunkowań, równowagi przyrodniczej przy jednoczesnym podniesieniu standardów zamieszkiwania.
2. Nie dopuszcza się wprowadzania na tereny wskazane niniejszym planem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Uciążliwość wynikająca z prowadzonej działalności nie może przekraczać granic działki.
3. Projektowane obiekty należy podłączyć do istniejących i projektowanych sieci kanalizacyjnych.

4. Place manewrowe i parkingi powinny być wykonane jako szczelne i zmywalne ze spadkiem do kratek ściekowych, które należy wyposażyć w separatory substancji ropopochodnych. Wody opadowe winny być tutaj podczyszczane przed ich odprowadzeniem do kanalizacji.
5. Nawierzchnie chodników i podjazdów powinny być wykonane jako nieszczelne i utwardzone, ze spadkiem do kratek ściekowych.
6. Należy zachować normatywną odległość projektowanych miejsc postojowych na samochody osobowe od budynków oraz placów zabaw dla dzieci i terenów rekreacyjnych.
7. Powstające odpady wymagają segregacji z wydzieleniem odpadów niebezpiecznych i zapewnienia postępowania zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w zakresie gospodarki odpadami.
8. Wprowadza się obowiązek stosowania do celów grzewczych i technologicznych nośników energii, przyjaznych dla środowiska. Zaleca się korzystanie z ogrzewania zdalaczynnego poprzez przyłączenie do istniejących sieci ciepłowniczych. W przypadku realizowania kotłowni lokalnych ustala się zakaz stosowania paliw stałych, zaleca się stosowanie paliw ekologicznych.
9. Ustala się zwiększenie udziału powierzchni terenów czynnych biologicznie i wprowadzenie intensywnych nasadzeń zieleni wysokiej (drzewa i krzewy) towarzyszącej zabudowie mieszkaniowej. Ustalenia dotyczące istniejącej i projektowanej zieleni na terenach, dla których obowiązują ustalenia szczegółowe – zawarto w Rozdziale III niniejszej uchwały.
10. Wymaga się, aby, realizując sieci infrastruktury technicznej, nie naruszać systemów korzeniowych drzew, prowadząc roboty ziemne – poza zasięgiem ich koron. Wymaga się zabezpieczenia drzew na placach budów dla ich ochrony przed zniszczeniami mechanicznymi.
11. W celu ograniczenia uciążliwości hałasu miejskiego ustala się:
 - 1) likwidację we wnętrzach kwartałów mieszkaniowych funkcji niezgodnych z niniejszym planem,
 - 2) wprowadzenie zieleni izolacyjnej w postaci roślinności piętrowej, wzdłuż miejsc parkingowych zlokalizowanych we wnętrzu kwartału.

§ 9

ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓLczesnej

1. Tereny objęte planem znajdują się w granicach strefy ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego.
2. Teren 1MW,MN,U znajduje się w granicach strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej.
3. Na terenie objętym strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej, ustala się dostosowanie nowej zabudowy oraz form urządzenia terenu do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali bryły oraz detalu architektonicznego.
4. W celu ochrony zabytków archeologicznych, ustala się wymóg uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego

Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Legnicy, na podjęcie wszelkich prac ziemnych dla inwestycji i robót budowlanych, wymagających pozwolenia na budowę na podstawie przepisów szczególnych i wykonywanych na terenach położonych w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej układu urbanistycznego.

5. Na terenach objętych planem w przypadku natrafienia podczas robót ziemnych na obiekty mające charakter zabytku archeologicznego – o odkryciu należy niezwłocznie powiadomić Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Legnicy.

IX. Charakterystyka dóbr kultury miasta Chojnowa.

Chojnów leży w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie legnickim, na pograniczu Pogórza Kaczawskiego i Niżu Śląskiego, nad rzeką Skorą. Powierzchnia całkowita miasta wynosi 5,32 km². Od północy graniczy z obszarem dawnych rozległych Borów Dolnośląskich. Chojnów położony jest na wysokości 170 m n.p.m. (najniższy punkt – 143 m n.p.m.) w okolicy lekko pofałdowanej. Oddalony jest o 18 km od Legnicy i Złotoryi, 26 km od Bolesławca, 27 km od Lubina. Biegające ze wschodu na zachód trasy komunikacyjne to: linia kolejowa E-30 Wrocław–Dresden, autostrada A4 i droga Bolesławiec–Legnica.

Osada powstała przed rokiem 1288. Wtedy też po raz pierwszy w dokumentach historycznych pojawiła się jej nazwa: „Haynow”. Pełne prawa miejskie Chojnów uzyskał w 1333 roku. Wkrótce miasto zaczęło się prężnie rozwijać, działała szkoła przykościelna oraz komora celna, działali: tkacze, piekarze, szewcy, rzeźnicy. W pobliżu znajdowały się dwa kamieniołomy, działały także młyny wodne i folusze.

Korzystny rozwój został zakończony najazdem husytów, którzy spustoszyli miasto i spalili zamek. Przywileje i ulgi książęce w krótkim czasie pomogły jednak miastu powrócić do dawnej świetności.

Wiek XVI był wiekiem jego rozkwitu, jednak już pod koniec tego stulecia zauważalne były pewne symptomy upadku gospodarczego. Przyczyniły się do tego częste pożary oraz epidemia, która w 1613 roku pochłonęła wiele ofiar. W latach 1618–1648 toczyła się wojna trzydziestoletnia, a po epidemii w 1632–1633 miasto niemalże zupełnie się wyludniło.

W wyniku trzech wojen po 1740 r. Chojnów trafił pod panowanie pruskie. Początek wieku XIX także był niepomyślny, a to z powodu wojen napoleońskich oraz kolejnych epidemii.

W połowie XIX oddano do użytku linię kolejową łączącą Bolesławiec z Legnicą, co miało istotne znaczenie dla rozwoju miasta, powstały fabryki, rozwinął się przemysł papierniczy, metalowy oraz skórzaný, powstała także drukarnia.

Chojnów ponownie zaczął się rozwijać w szybkim tempie, zaczęto wydawać prasę lokalną, powstała kanalizacja, rurociąg, oraz sieć gazowa. Wkrótce po tym miasto otrzymało oczyszczalnię ścieków, zbudowano nowy szpital, a w 1912 r. była już elektryczność.

W trakcie rozkwitu ludność miasta zwiększa swoją liczbę ponad dwukrotnie.

Rozwój został zahamowany przez I wojnę światową, podczas II wojny miasto zostało zniszczone w około 30 procentach, fabryki utraciły swoją moc produkcyjną. Gdy odzyskano Ziemie Zachodnie–Chojnów stał się miejscem osiedlania ludności polskiej.

Po dziś dzień w mieście istnieje stara zabudowa rynku, oraz można podziwiać zabytki o znaczeniu historycznym.

Rejestr zabytków nieruchomych obejmuje 16 obiektów, w tym:

- ośrodek historyczny miasta – 1 obiekt
- kościoły – 2 obiekty
- plebanie – 2 obiekty
- zamek – 1 obiekt
- pałac – 1 obiekt
- mury miejskie – 1 obiekt
- baszta obronna – Tkaczy – 1 obiekt
- park – 1 obiekt
- kamienice – 4 obiekty
- dworzec PKP – 1 obiekt
- zespół przemysłowo-administracyjny d. cukrowni – 1 obiekt (załącznik nr 1)

Rejestr zabytków ruchomych obejmuje 2 zespoły – wyposażenie świątyń, łącznie 185 obiektów (załącznik nr 2).

Z terenu miasta Chojnowa ewidencją objęto 246 obiektów nieruchomych (załącznik nr 3) oraz 26 stanowisk archeologicznych (załącznik nr 4).

Z gotyckiej zabudowy Rynku nie zachował się w całości żaden budynek. Jedyne ślady pierwotnej zabudowy jest kształt niektórych działek budowlanych – wąskich i głębokich oraz nieliczne fragmenty murów dawnych domów. Obecna zabudowa pochodzi z II połowy XVIII oraz XIX i XX wieku.

Na Rynku stwierdza się ze zdziwieniem brak ratusza, którego obecność jest charakterystycznym elementem miasteczek dolnośląskich. Nieistniejący dziś ratusz był przez wiele wieków, obok bazyliki, centralną budowlą chojnowskiego Rynku. Wzmiankowany w 1366 roku przetrwał jako średniowieczna drewniana budowla do roku 1583, kiedy to został wzniesiony ponownie, już jako budynek murowany z cegły. Wielokrotnie przebudowywany na skutek niszczących miasto pożarów. Ostatni jego kształt miał charakter barokowy. Po katastrofie zaważenia się wiaty (7.03.1875 r.), władze zdecydowały się rozebrać budynek. Ocalałe pamiątki (waga miejska i zegar z wieży) są przechowywane w chojnowskim Muzeum Regionalnym. Nowy ratusz wybudowano w latach 1878–1891, lecz usytuowano go obok zamku.

Zamek książęcy był jedną z rezydencji Piastów Legnicko-Brzeskich. Został zbudowany na miejscu grodu kasztelańskiego, którego istnienie potwierdza dokument z 1292 roku. Obiekt był odgradzony murem obronnym, a u jego podnóża płynęła Młynówka, wpadająca dalej do rzeki Skory. Młynówka została obmurowana w 1875 r. Wydzielenie zamku murem z organizmu miejskiego spowodowane było zamiarem zabezpieczenia siedziby władzy w przypadku konfliktów księcia z mieszkańcami. Nie ominęły zamku pożary w latach 1428 i 1510, o czym informują zapiski w kronice miasta. Decyzję o przebudowie i rozbudowie zniszczonej ogniem książęcej rezydencji podjął w latach 1546–1547 książę legnicki Fryderyk III. Wzniesiono

zamek renesansowy o trzech skrzydłach ustawionych wzajemnie pod kątem rozwartym. Z tej budowli nie zachowało się skrzydło płd.-wschodnie ani część obecnego skrzydła frontowego-południowego (portal znajdował się w środku fasady). Po kolejnych pożarach, w nadającej się jeszcze do użytkowania części zamku, urządziły swe pomieszczenia zarządzające miastem władze pruskie. W roku 1831 zamek nabyły na własność władze miejskie. Dokonywane przez kolejnych właścicieli przeróbki odbiły się ujemnie na zachowaniu pierwotnego, renesansowego charakteru wnętrza.

Po 1945 roku zdewastowany i opuszczony zamek został odbudowany z inicjatywy społeczeństwa. W ten sposób uratowano od ostatecznego zniszczenia cenny pomnik renesansowej sztuki. Odbudowę prowadzono w latach 1957–1959 przeznaczając zamek na Muzeum Regionalne. W roku 1962 prowadzono w obrębie zamku prace wykopaliskowe. Z gruzowiska wydobyto niespodziewanie interesujące pamiątki: skorupy naczyń stołowych i kuchennych oraz 13 kafli całych lub częściowo zniszczonych. Zachowany do czasów dzisiejszych fragment zamku to budowla dwuskrzydłowa, dwukondygnacyjna, przykryta stromym dachem. W fasadzie frontowej zachowała się renesansowa, niezwykle cenna dekoracja portalu i obramień okiennych, wykonana w piaskowcu w 1547 roku. Nad portalem znajduje się szeroki fryz, w którym umieszczono popiersia: fundatora – księcia Fryderyka III legnickiego i jego żony Katarzyny. Obecnie w zamku mieści się Muzeum Regionalne.

Muzeum założone w 1908 r., reaktywowane w r. 1959, ma swoją siedzibę w dawnym zamku Piastów już od 1933 r. Zamek powstał pod koniec XIII w. Gruntownie przebudowany w latach 1546–1547 za panowania Fryderyka III. Domniemanym autorem przebudowy był Franciszek Paar. Z tego czasu pochodzi renesansowy portal z popiersiami pary książęcej Fryderyka III i jego żony Katarzyny Meklemburskiej. Po pożarach w 1762 i 1767 r. zamek częściowo rozebrano. Z pierwotnego renesansowego założenia zachowało się tylko skrzydło północno-zachodnie. W trakcie badań archeologicznych (1990–1994) odkryto relikty najstarszego założenia zamkowego z końca XIII w.: fundamenty wolno stojącej okrągłej wieży na planie kwadratu, a w południowo-wschodniej części placu Zamkowego fragmenty wieży z II poł. XVI w. Odsłonięte i częściowo nadbudowane relikty udostępnione są zwiedzającym.

Zbiory zgromadzone w 4 działach: archeologii, etnografii, historii i sztuki, liczą ponad 1400 eksponatów. Muzeum posiada zbiory archeologiczne od neolitu po okres wpływów rzymskich. W dziale etnografii zgromadzone są meble i skrzynie z terenu Śląska i Łużyc, narzędzia do obróbki łąki, warsztat szewski i pełne wyposażenie kuźni. Na uwagę zasługują zabytki związane z działalnością tutejszych cechów, wyroby ślusarskie i kowalskie (XIII–XVIII w.), meble, malarstwo, kamieniarka, broń, kafle (XVI–XVIII w.) znalezione w trakcie badań archeologicznych.

Do najcenniejszych zabytków należą XVI-wieczne sgraffita przeniesione z dworu Schellendorfów w Zagrodnie.

Swoje zbiory muzeum prezentuje na wystawach stałych:

- RENESANSOWE SGRAFFITA Z DWORU SCHELLENDORFÓW Z ZAGRODŃ
- BRÓŃ BIAŁA I PALNA
- HISTORIA CHOJNOWA OD CZASÓW NAJDAWNIJSZYCH DO KOŃCA XIX w.
- DAWNE ŚLUSARSTWO I KOWALSTWO
- LAPIDARIUM (KAMIENIARKA XIV-XIX w.)
- KOLEKCJA XVI-WIECZNYCH KAFLI
- CHOJNOWSKIE ORGANIZACJE CECHOWE
- RELIKTY DAWNEGO ZAŁOŻENIA ZAMKOWEGO Z KOŃCA XIII w.

W ciągu roku udostępnianych jest też kilka wystaw czasowych ze zbiorów własnych i innych muzeów. W dniach otwarcia muzeum czynna jest biblioteka. Zbiory liczą 3.800 woluminów z zakresu archeologii, etnografii, historii sztuki i historii. Muzeum posiada wydawnictwa regionalne oraz bogate zbiory ikonograficzne i archiwalne.

Park miejski: zaprojektowany przez Eduarda Petzolda w 1885 roku i przekształcony na początku XX wieku, należy do cennej grupy publicznych ogrodów miejskich.

Mury miejskie: bezpieczeństwo mieszkańców Chojnowa zapewniali w średniowieczu mury obronne wzniesione w pierwszej połowie XIV w. Tworzywa bazaltowe do budowy murów dostarczyły istniejące w tym czasie kamieniołomy w południowo-wschodniej części miasta. Linia pojedynczego pierścienia umocnień wzmocniona była basztami i chroniona głęboką fosą, wypełnioną wodą. Dostępu do miasta strzegły dwie bramy miejskie: Górna – Bolesławiecka i Dolna – Legnicka. Ponadto istniały dwie furty pełniące funkcje gospodarcze. Zamek, wkomponowany w linię obronnych murów, bronił miasta w południowo-zachodnim narożniku. Fortyfikacje Chojnowa poddano w połowie XV wieku remontowi, wzmacniając ich obronność przez dobudowanie cylindrycznych występów, umożliwiających obronę flankową. Pomimo to mury obronne nie stanowiły dostatecznej przeszkody dla regularnych wojsk oblegających miasto. Brak odpowiednich funduszy na rozbudowę i modernizację spowodował, że już w XVI wieku pełniły one jedynie rolę zabezpieczenia miasta przed włóczęgami i rabusiami.

Do dnia dzisiejszego zachowały się jedynie bardzo nieliczne odcinki dawnego pierścienia murów. W północno-zachodnim narożniku starego miasta możemy oglądać ich najokazalszy fragment, który zachował się w połowie swej pierwotnej wysokości.

Dom Schrama: najwartościowszą i najstarszą kamienicą w pierzei rynku jest kamienica Hansa Schrama, wzniesiona w 1544 r. Dom ulegał wielokrotnym przebudowom tak, że wnętrza nie zachowały pierwotnego wyglądu. Zwraca uwagę jedynie bogata dekoracja parteru fasady w postaci renesansowego portalu, wskazująca wyraźne związki z portalem zamkowym.

Pałac: przy ulicy Bolesławieckiej znajduje się interesujący zabytkowy zespół. Jest to późnobarokowy pałac z około 1730 roku z późniejszymi zabudowaniami gospodarczymi. Budowla złożona jest na rzucie prostokąta, dwukondygnacyjna o stromym dachu. Elewacje zdobione są pilastrami, zaś wejście akcentuje portal.

Kościół pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła: usytuowana we wschodniej stronie rynku ogromna, ceglana bazylika jest jednym z przykładów gotyckiego budownictwa na Dolnym Śląsku. Historia dzisiejszego kościoła zaczęła się pod koniec XIII w. Z roku 1299 pochodzi bowiem wzmianka o proboszczu chojnowskim, co wskazuje na istnienie w owym czasie pierwszego kościoła zbudowanego w mieście. Prawdopodobnie do budowy istniejącego kościoła przystąpiono w XIV w. Budowa kościoła była kontynuowana na przełomie XIV i XV w. Wtedy to przystąpiono do wyposażenia wnętrza. W 1400 r. ufundowano ołtarz główny, w 1405 r. zawieszono na wieży duży dzwon, a w r. 1413 wymurowano chór kościelny. Całość nakryto sklepieniem gwiaździstym w 1468r. Na wystrój ówczesnej świątyni składało się 8 ołtarzy. W ciągu wieków kościół ulegał dalszej rozbudowie. Z roku 1469 pochodzi wzmianka o południowej kaplicy ufundowanej przez cech sukienników. W XVI wieku dobudowano zakrytą oraz wykonano zwieńczenie attykowe wieży. W roku 1543 rodzina Bożywojów ufundowała kaplicę grobową, zwaną odtąd północną Kaplicą Bożywojów. W wyniku wzrostu wpływów reformacji na Dolnym Śląsku w roku 1535 kościół został przejęty przez protestantów. W okresie kontrreformacji (1653) zwrócono go katolikom, a w 1707 roku świątynię ponownie przejęli protestanci. W czasie pożaru w roku 1651 bazylika uległa znacznemu zniszczeniu, więc nabożeństwa musiały odbywać się na zamku. W czasie wojen napoleońskich kościół służył przejściowo jako szpital. Gruntownej renowacji został poddany w latach 1910–1911, a ponownie po ostatniej wojnie w latach 1962–1963. W roku 1966 przystąpiono do malowania wnętrza. Nawy boczne zdobi obecnie barwne freski Drogą Krzyżowej zaprojektowane i wykonane przez Piotra Wróblewskiego w latach 1969–1970. Jak już wspomniano, jest to budowla bazylikowa (nawa główna znacznie wyższa – posiada okna nad dachami naw bocznych), trzynawowa, sześcioprzęsłowa, prezbiterium zamknięte wielobocznie. Nawy przykryte sklepieniem gwiaździstym. Masywna wieża z renesansową attyką przystawiona jest do fasady zachodniej zwieńczona późnogotyckim schodkowym szczytem.

Wiele cennych zabytków zachowało się do dzisiejszego dnia we wnętrzu bazyliki. Najstarszy to tryptyk gotycki z ok. 1500 r. Poza tym: nagrobek Wolfa Bożywoja z 1551 roku, epitafium przedstawiające „Zmartwychwstanie” umieszczone na ścianie północnej kościoła, wczesnobarokowa chrzcielnica z 1660 roku oraz ambona z 1661 r. Z tego okresu pochodzi też ołtarz główny, ozdobiony obrazem, na którym uwidoczniono scenę „Zmartwychwstania Pańskiego”. Z XVII wieku pochodzą również obrazy przedstawiające „Ostatnią Wieczerzę” i „Biczowanie Chrystusa”. Figury św. Piotra i Pawła, obecnych patronów bazyliki, pochodzą z Brzeżan i są zabytkiem późnobarokowej rzeźby lwowskiej. Znajdują się one w bocznej nawie południowej, przy ołtarzu. Nad północnym wejściem wisi kuta krata z 1608 r. pochodząca z nagrobka księżnej Anny. Sarkofag księżnej umieszczono w krypcie kościoła zamurowanej w 1857 roku.

Budynek plebani: Położony w pobliżu kościoła jest najstarszym z zachowanych budynków mieszkalnych miasta. Zbudowany w drugiej połowie XV wieku pełnił

funkcję domu parafialnego. Przebudowany w latach 1717–1820, a po zniszczeniach ostatniej wojny w 1960 roku na Bibliotekę Miejską. Zachowała się jego pierwotna bryła, dwukondygnacyjna, ceglana. Wnętrza mają układ dwutraktowy. Na uwagę zasługuje sala na parterze, której późnogotyckie sklepienie wsparte jest na wielobocznym filarze.

Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP: większość budowli zabytkowych w Chojnowie pochodzi z drugiej połowy XIX i początków XX wieku. Do najciekawszych i najmłodszych należy kościół pw. Niepokalanego poczęcia NMP wzniesiony w latach 1909–1911 w stylu neoromańskim. Jest to bazylika z transeptem i wieżą od strony wschodniej. Wystrój wnętrza jednolity – neoromański. Bardzo interesującym zabytkiem jest mała figurka Madonny znajdująca się na ścianie nawy południowej. Mimo że wyrzeźbiona na przełomie XIX/XX wieku, nawiązuje do tzw. Pięknych Madonn –

typu rozpowszechnionego na Śląsku w okresie późnogotyckim. Przed kościołem umieszczono barokową rzeźbę św. Jana Nepomucena, przeniesioną ze skrzyżowania dróg na zachodnim przedmieściu. Wewnątrz kościoła przeprowadzone zostały prace restauracyjne, odnowione zostały malowidła ściennie i sufitowe.

X. Zadania z zakresu opieki nad zabytkami realizowane w latach 2000–2007.

W latach 2000–2007 Gmina Miejska Chojnów w trosce o zabytki zlokalizowane na terenie miasta finansowała, współfinansowała oraz uczestniczyła merytorycznie w wielu przedsięwzięciach mających na celu podniesienie walorów artystycznych, a także oddziaływania estetycznego.

Poniższe zestawienie przedstawia nakłady poniesione przez miasto na przestrzeni ostatnich 7 lat:

Lp.	Rok	Obiekt	Prace realizowane	Poniesione nakłady
1.	2000	Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	Konserwacja wnętrza kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	25 340,00
2.	2002	Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	Konserwacja organów w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	5 000,00
3.	2003	Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	Prace dekarские w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	12 500,00
4.	2003	Zamek piastowski – MUZEUM	Konserwacja renesansowego portalu zamku piastowskiego	32 331,00
5.	2004	Kościół pw. św. ap. Piotra i Pawła	Konserwacja organów w kościele pw. św. Ap. Piotra i Pawła	27 000,00
6.	2004	Zamek piastowski – MUZEUM	Wymiana stolarki drzwiowej, konserwacja piaskowcowego wystroju elewacji zamku piastowskiego	77 019,00
7.	2005	Kościół pw. św. ap. Piotra i Pawła	Malowanie i konserwacja prezbiterium kościoła pw. św. ap. Piotra i Pawła	30 000,00
8.	2006	Kościół pw. św. ap. Piotra i Pawła	Konserwacja techniczna i estetyczna ołtarza głównego w kościele pw. św. ap. Piotra i Pawła	40 000,00
9.	2007	Kościół pw. św. ap. Piotra i Pawła	Konserwacja witraży w kościele pw. św. ap. Piotra i Pawła	25 000,00

XI. Planowane działania na rzecz ochrony zabytków.

1. Główne cele polityki gminnej związanej z ochroną zabytków.

- PLANOWE I KONSEKWENTNE REALIZOWANIE ZADAŃ SAMORZĄDOWYCH W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTKÓW
- RACJONALNE WYKORZYSTANIE MIEJSKICH FUNDUSZY NA PRACE RATOWNICZE, KONSERWATORSKIE I DOKUMENTACYJNE
- UZNANIE ZNACZENIA DZIEDICTWA KULTUROWEGO W ROZWOJU MIASTA

- POWIĄZANIE ZADAŃ SŁUŻĄCYCH OCHRONIE WARTOŚCI KULTUROWYCH ZE STRATEGIĄ ROZWOJU GOSPODARCZEGO ORAZ POLITYKĄ PRZESTRZENNĄ MIASTA
- INTEGRACJA OCHRONY DZIEDICTWA KULTUROWEGO (KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I DZIEDICTWA ARCHEOLOGICZNEGO), PRZYRODNICZEGO I KRAJOBRAZU W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO (DZIEDICTWO KULTUROWE OBEJMUJĄCE DOBRA KULTURY I NATURY – WORLD CULTURAL HERITAGE)

- WSPIERANIE PROJEKTÓW ZWIĄZANYCH Z OPIEKĄ NAD ZABYTKAMI I ZAGOSPODAROWANIEM OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH
- POWSTRZYMANIE DEGRADACJI ZAGROŻONYCH OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH I OBSZARÓW ORAZ PODJĘCIE DZIAŁAŃ W CELU POPRAWY STANU ICH ZACHOWANIA
- WSPIERANIE STARAŃ WŁAŚCICIELI ZABYTKOWYCH OBIEKTÓW SAKRALNYCH O ICH WŁAŚCIWE ZABEZPIECZENIE
- PODJĘCIE STARAŃ, BY CHOJNÓW ZYSKAŁ WŁAŚCIWE ZNACZENIE DZIĘKI PRZYSTOSOWANIU OBIEKTÓW DO ZWIEDZANIA, ROZBUDOWIE INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I AKCJI PROMOCYJNEJ, W SZLAKACH:
 - ISTNIEJĄCYM: ZAMKÓW PIASTOWSKICH,
 - PROPONOWANYM: Via Regia (dawny główny szlak kupiecki z Rusi do Europy Środkowej, zwany również Wysoką Drogą), jako przedłużenie istniejącego już w Niemczech szlaku turystycznego od Görlitz/Zgorzelec przez Lubań, Nowogrodzic, Bolesławiec, Chojnów, Legnicę, Środę Śląską, Wrocław, Oławę do Brzegu i dalej w kierunku wschodnim przez Opole, Kraków, Lwów do Kijowa.

2. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków.

Główny obowiązek dbania o stan zabytków, a tym samym ponoszenia nakładów na prace konserwatorskie, spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych.

Priorytety Gminy Miejskiej Chojnów w zakresie ochrony zabytków:

1. Rewitalizacja Starego Miasta.
2. Prace budowlano-konserwatorskie w budynku Zamku Pastowskiego.
3. Prace budowlano-rewaloryzacyjno-konserwatorskie w kamienicy nr 20 przy Rynku.
4. Pomoc w przywróceniu oddziaływania estetycznego i prace remontowo-konserwatorskie w Kościele Parafialnym pw. św. Apostołów Piotra i Pawła.
5. Remont i adaptacja Baszty Tkaczy.
6. Powstrzymanie degradacji budynku „Dom Kata”.
7. Rewaloryzacja Parku Śródmiejskiego.

„W Planie Rozwoju Lokalnego miasta Chojnowa na lata 2007–2013” założono remont i modernizację domu Schrama oraz budynku Miejskiego Domu Kultury, który stanowi własność Gminy Miejskiej Chojnów, a figuruje w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków. Ponadto Gmina Miejska Chojnów przygotowuje rewaloryzację Promenady.

Przy sprzedaży obiektów zabytkowych należących do gminy miejskiej stosuje się dozwolone prawem zniżki. Kwestie dofinansowania prac przy obiektach zabytkowych reguluje Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 940).

Istnieje możliwość dofinansowania zadań z zakresu ochrony zabytków m.in. z budżetu państwa. Wsparcie finansowe pochodzi ze środków:

- Ministerstwa Kultury;

- Wojewody Dolnośląskiego, będących w dyspozycji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- Budżetu województwa dolnośląskiego i jednostek samorządu terytorialnego;
- Funduszu Kościelnego (dla prac przy obiektach sakralnych, nieobejmujących konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów);
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dla zabytkowych założeń zielonych).

W uchwale nr XLIV/206/05 z dnia 29 czerwca 2005 roku ustalono zasady udzielania dotacji właścicielom obiektów wpisanych do rejestru zabytków, a zlokalizowanych na terenie miasta Chojnowa.

Pozyskiwanie środków finansowych na zadania inwestycyjne jest również możliwe ze źródeł zewnętrznych. Możliwość współfinansowania działań obejmujących zarówno podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie kultury i historii, jak również zachowanie oraz ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim, istnieje ze środków finansowych Unii Europejskiej:

- poprzez fundusze strukturalne utworzone dla wyrównywania poziomu rozwoju regionów w zjednoczonej Europie, z uwagi na uznanie kultury za jeden z czynników rozwojowych regionów.
- w ramach programów wspólnotowych adresowanych bezpośrednio do sektora kultury (Kultura 2000).

Dla inicjatyw pozarządowych istnieje możliwość wsparcia ze strony fundacji europejskich i zagranicznych.

3. Działania związane z ochroną zabytków, których właścicielem jest Gmina Miejska Chojnów.

Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków znajdują się zamek, kamienice – Rynek nr 20, 29, 31, park oraz mury miejskie, których gospodarzem jest samorząd miejski. Obowiązek dbania o ich stan, a tym samym ponoszenia nakładów na prace rewaloryzacyjne i konserwatorskie, spoczywa na władzach samorządowych.

• Obiekty zabytkowe, których właścicielem jest miasto Chojnów:

- Zamek Piastowski, obecnie Muzeum Regionalne
- Mury miejskie
- Baszta Tkaczy
- Dom Schrama
- Kamienice mieszkalne, Rynek 29, 31,
- Park miejski

Planowane działania:

1. Okresowe przeglądy zabezpieczeń obiektów zabytkowych zgodnie z Gminnym planem ochrony zabytków miasta Chojnowa na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.
2. Prowadzenie bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenie parku śródmiejskiego.

4. Działania związane z ochroną zabytków leżących na terenie miasta Chojnowa.

Planowane działania:

1. Przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do absorpcji programowych funduszy

- Wspólnoty Europejskiej. Przygotowanie aktualnych informacji o możliwościach starania się o środki pozabudżetowe na dofinansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych.
- Zwrócenie się do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z propozycją wpisania do rejestru zabytków obiektu cmentarza komunalnego wraz z obiektami sepulkralnymi.
 - Weryfikacja wpisu do rejestru zabytków zespołu dworca (skreślenie z rejestru zabytków obiektów nieistniejących – budki zawiadowcy na peronach).
 - Wykonanie i aktualizacja ewidencji gminnej, polegająca na wykreśleniu z ewidencji obiektów nieistniejących oraz gruntownie przebudowanych (zmiana bryły budynku, układu i wielkości otworów okiennych, skucie wystroju elewacji etc.).
- 5. Działania informacyjne, popularyzacyjne i edukacyjne związane z promocją zabytków miasta i walorów krajobrazu kulturowego.**

Planowane działania:

- Udostępnienie i aktualizacja gminnej ewidencji zabytków na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Miejskiego.
- Wspieranie wydawnictw obejmujących zagadnienia związane z historią miasta oraz ochroną dóbr kultury.
- Dofinansowanie szkolnych konkursów wiedzy o zabytkach miasta oraz wycieczek szkolnych, których celem jest poznawanie zabytków gminy.

- Zachęty dla szkół do zwracania szczególnej uwagi na znaleziska archeologiczne przez uczniów.
- Uczestnictwo Urzędu Miejskiego oraz właścicieli Zabytków z terenu gminy w obchodach Europejskich Dni Dziedzictwa.

6. Ochrona krajobrazu kulturowego.**Planowane działania w zakresie planowania przestrzennego oraz gospodarce nieruchomościami:**

- Wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarze historycznych siedlisk.
- Ochrona historycznie ukształtowanego układu przestrzennego miejscowości i relacji pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy.
- Niedopuszczanie do rozdrabniania własności historycznej.
- Utrzymanie cech budownictwa regionalnego w nowo projektowanej architekturze.
- Interwencja władz gminy przy rażących naruszeniach prawa budowlanego (zwłaszcza w zakresie samowoli budowlanych) na obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz przy obiektach zabytkowych oraz ujętych w ewidencji gminnej (zwłaszcza jeśli chodzi o rozbudowy i przebudowy zmieniające bryłę budynków).
- Przeciwdziałanie niszczeniu stanowisk archeologicznych – przestrzeganie konieczności wymagania przy wydawaniu zezwoleń na budowę opinii bądź zezwoleń WKZ.
- Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.

Załącznik nr 1

Wykaz zabytków nieruchomych – miasto Chojnów

Lp.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru d. woj. legnickiego	Nr rejestru d. woj. zielonogórskiego lub w-wskiego	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Nr działki	Dokumentacja
1.		Ośrodek historyczny miasta Chojnów		48/L	420		02.02.1956		SH-U
2.	ul. Dąbrowskiego	Kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	1909–1911	583/L			14.04.1981		KEB
3.	Rynek	Kościół poewangelicki pw. Panny Marii (parafialny pw. św. Piotra i Pawła)	XIV, XV, 1659, 1857	9/L	134		02.01.1950		KEB
4.	pl. Zamkowy	Zamek (ob. Muzeum)	XVI–XVII	62/L	527		23.02.1959		KEB
5.	ul. Piotrowicka 2, d. Bolesławiecka 14	Pałac	1739, XVIII/XIX, pocz. XX	64/L	529		23.02.1959		KEB
6.		Mury obronne	XIV, XV, XVI	187/L	1218		17.12.1965		KEB
7.	ul. Tkacka	Baszta tkaczy	1438, poł. XVI, XX	63/L	528		23.02.1959		KEB
8.	ul. Ściegienego 4	Plebania, ob. biblioteka	2 poł. XV, 1717, 1820	102/L	632		14.11.1959		KEB

Lp.	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru d. woj. legnickiego	Nr rejestru d. woj. zielonogórskiego lub w-wskiego	Nr rejestru woj. dolnośląskiego	Data wpisu	Nr działki	Dokumentacja
9.	ul. Głowackiego 1	Budynek dawnej plebanii	Poł. XVIII			535/A/05	03-06-2005	337/3	KEB
10.	ul. Królowej Jadwigi	Park o charakterze plantów miejskich	XIX	519/L			13.05.1977		TEP
11.	Rynek 20 d. 43	Dom Schrama	1544, k. XIX	188/L	1219		17.12.1965		KEB
12.	Rynek 29 d. 27	Budynek mieszkalny	1768, k. XIX	247/L	1921		05.06.1967		KEB
13.	Rynek 31, d. 65	Budynek mieszkalny	XVIII, k. XIX	248/L	1922		05.06.1967		KEB
14.	ul. Grottgera 1	Dom mieszkalny	XVIII	637/L			25.10.1982		KEB
15.	l. Goleszańska 1	Zespół przemysłowo-administracyjny d. cukrowni: 1) produkcyjna, 2) surownia, 3) wieża wodna, 4) turbinownia, 5) magazyn cukru, 6) willa dyrektora, 7) splawy buraczone	1882, 1910-1935	832/L			28.12.1988	8	X
16.	pl. Dworcowy	Zespół dworca: 1) budynek dworca, 2) budka zawiadowcy, 3) nastawnia, 4) nastawnia, 5) pomieszczenie zawiadowcy stacji I peron, 6) pomieszczenie zawiadowcy stacji, 7) wiata peronowa drewniana, 8) wiata peronowa drewniana	1908	807/L			28.12.1987	50	X

Załącznik nr 2

Wykaz zabytków ruchomych – miasto Chojnów

Lp.	Adres	Gmina	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu	Właściciel	Dokumentacja podstawowa
1.	Chojnów	Chojnów	Elementy wyposażenia (pacyfikał, krucyfiks) kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Chojnowie	XIX-XX	B/1680/1-2	06-03-2007	Parafia rzymsko-katolicka w Chojnowie	
2.	Chojnów	Chojnów	Elementy wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Piotra i Pawła w Chojnowie	XVI-XIX	B/1682/1-11	06-03-2007	Parafia rzymsko-katolicka w Chojnowie	
3.	Chojnów Rynek	Chojnów	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. św. Piotra i Pawła, d. pw. Panny Marii	Gotyk – XV Renesans – XVI Barok – XVIII Rokoko – XVIII Secesja – XIX	642/429/L/82/ /1-122	12.07.1982	Parafia rzymsko-katolicka w Chojnowie	Karty ewidencyjne /nowe/

4.	Chojnów ul. Dąbrowskiego	Chojnów	Wyposażenie kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	Barok – XVIII Eklektyzm – XX Neoromanizm – XX	643/430/L/82/ /1-50	12.07.1982	Parafia rzymsko-katolicka w Chojnowie	Karty ewidencyjne /nowe/
----	-----------------------------	---------	--	---	------------------------	------------	---------------------------------------	--------------------------

Załącznik nr 3

Wojewódzka Ewidencja Zabytków – miasto Chojnów

Lp.	Miejscowość	Gmina	Obiekt	Adres	Datowanie
1	2	3	4	5	6
1.	Chojnów	Chojnów	Kaplica cmentarna – kościół	Cmentarz komunalny	k. XIX
2.	Chojnów	Chojnów	Kaplica cmentarna – na osi kościoła	Cmentarz komunalny	k. XIX
3.	Chojnów	Chojnów	Kaplica cmentarna rodziny Kurkuff	Cmentarz komunalny	Ok. 1860 r.
4.	Chojnów	Chojnów	Kaplica grobowa rodziny Kaesler i Dehmel	Cmentarz komunalny	1887 r.
5.	Chojnów	Chojnów	Kaplica grobowa – przy wjeździe na prawo	Cmentarz komunalny	I. 80 XIX
6.	Chojnów	Chojnów	Kaplica grobowa rodziny Zobel	Cmentarz komunalny	Ok. 1875 r.
7.	Chojnów	Chojnów	Mur cmentarny z epitafiami – na prawo od wjazdu	Cmentarz komunalny	XIX
8.	Chojnów	Chojnów	Mur cmentarza z bramą	ul. Parkowa	k. XIX
9.	Chojnów	Chojnów	Dawna kostnica	budynek obok domu przy ul. Pakowej 1	k. XIX
10.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny –d. dom grabarza	ul. Parkowa 1	k. XIX
11.	Chojnów	Chojnów	Ratusz	pl. Zamkowy	1878-1891
12.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Reja 8	Ok. 1880 r.
13.	Chojnów	Chojnów	Szkoła Podstawowa nr 1 – budynek główny	pl. Reymonta	k. XIX
14.	Chojnów	Chojnów	Szkoła Podstawowa nr 1 – budynek II	pl. Reymonta	Ok. 1880 r.
15.	Chojnów	Chojnów	Budynek garnizonu, ob. Szkoła Podstawowa nr 3	ul. Kościuszki 30	Poł. XIX
16.	Chojnów	Chojnów	Sala gimnastyczna I LO	ul. Konarskiego	1906–1909
17.	Chojnów	Chojnów	Liceum Ogólnokształcące	ul. Konarskiego	1906–1909
18.	Chojnów	Chojnów	Technikum Rolnicze Hodowli Koni	ul. ks. Ściegiennego	Pocz. XX
19.	Chojnów	Chojnów	Miejski Dom Kultury – d. Dom Bractwa Strzeleckiego	ul. Małachowskiego	1893 r.
20.	Chojnów	Chojnów	Dom Kultury „Pałacyk”, d. Willa Fabrykanta	ul. Witosa 7	Pocz. XX
21.	Chojnów	Chojnów	Zajazd „Pod Łabędziem”	ul. Legnicka 69	2 poł. XIX
22.	Chojnów	Chojnów	Zajazd „Pod dwoma lipami”	ul. Piotrowicka	1768 r.
23.	Chojnów	Chojnów	Budynek gospodarczy przy pałacu	ul. Bolesławecka	XVIII/XIX
24.	Chojnów	Chojnów	Dworek	ul. Lubińska 1	Ok. poł. XIX
25.	Chojnów	Chojnów	Poczta	ul. Dąbrowskiego 20	1909 r.
26.	Chojnów	Chojnów	Budynek PKP – biura, tzw. Odcinek Drogowy	pl. Dworcowy 8	Ok. 1908 r.
27.	Chojnów	Chojnów	Budynki administracyjne fabryki R. Webera	pl. Dworcowy 23–24 ob. ul. Kolejowa 27–29	2 poł. XIX
28.	Chojnów	Chojnów	Magazyn zbożowy	ul. Chmielna 7–9	1871 r.
29.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Cicha	k. XIX
30.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Chmielna 15	2 poł. XIX
31.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Chmielna 17	k. XIX
32.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Chmielna 25	k. XIX
33.	Chojnów	Chojnów	Willa z oficyną	ul. Dąbrowskiego 01	k. XIX
34.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Dąbrowskiego 02	Pocz. XX
35.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 03	k. XIX
36.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 04	k. XIX
37.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 05	k. XIX
38.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 06	Ok. 1880 r.
39.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego 07–09	k. XIX
40.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 08	Ok. 1880 r.
41.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego 10	k. XIX
42.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 11	1887 r.
43.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 13	k. XIX
44.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego 16	k. XIX
45.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 22	1906 r.

cd. tabeli

1	2	3	4	5	6
46.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Dąbrowskiego 24	k. XIX
47.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Dąbrowskiego 26	k. XIX
48.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Dąbrowskiego 28	Ok. 1910 r.
49.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 30	1910 r.
50.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 32	Ok. 1910 r.
51.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 34	k. XIX
52.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Dąbrowskiego 36	k. XIX
53.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Drzymały 01	k. XIX
54.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Drzymały 03	k. XIX
55.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Drzymały 13	k. XIX
56.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Drzymały 15	2 poł. XIX
57.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Drzymały 17	2 poł. XIX
58.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Drzymały 19	k. XIX
59.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	pl. Dworcowy 04	k. XIX
60.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	pl. Dworcowy 05	Pocz. XX
61.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	pl. Dworcowy 06	Pocz. XX
62.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. B. Głowackiego 01	XVIII/XIX
63.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Katedralna 01	k. XIX
64.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Kilińskiego 01	k. XIX
65.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Kilińskiego 03	k. XIX
66.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Kilińskiego 04	XIX/XX
67.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Kilińskiego 05	Pocz. XX
68.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Kilińskiego 06	XIX/XX
69.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Kilińskiego 07	k. XIX
70.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Kilińskiego 09	Pocz. XIX
71.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Kilińskiego 11	Pocz. XIX
72.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 03	Pocz. XX
73.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Kolejowa 04	k. XIX
74.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 05	I. 80 XIX
75.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 07	Ok. 1860–1870 r.
76.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 08	k. XIX
77.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 09	k. XIX
78.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 11	Ok. 1860–1870 r.
79.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 13	Ok. 1880 r.
80.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 14	1886 r.
81.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 15	Ok. 1915 r.
82.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 16	k. XIX
83.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 18	XIX/XX
84.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 19	Ok. 1880 r.
85.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 20	XIX/XX
86.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 21	1893 r.
87.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 23	k. XIX
88.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 24	k. XIX
89.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 25	k. XIX
90.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 26	Ok. 1880–1890 r.
91.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 28	Ok. 1880–1890 r.
92.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 30	k. XIX
93.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kolejowa 32	k. XIX
94.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Komuny Paryskiej 02	k. XIX
95.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Komuny Paryskiej 05	k. XIX
96.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Komuny Paryskiej 07	k. XIX
97.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Konarskiego 02	Pocz. XX
98.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	plac Konstytucji 3 Maja 01	Pocz. XX
99.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	plac Konstytucji 3 Maja 02	Ok. 1860 r.
100.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	plac Konstytucji 3 Maja 03	I. 60 XIX
101.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	plac Konstytucji 3 Maja 03a	Pocz. XX
102.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	plac Konstytucji 3 Maja 05	I. 80 XIX
103.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 01	Ok. 1860 r.
104.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 03	k. XIX
105.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 04	k. XIX
106.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 05	k. XIX
107.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 06	k. XIX
108.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 08	Pocz. XX
109.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 11	Ok. 1880 r.
110.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 13	Ok. 1880 r.
111.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 16	XIX/XX

cd. tabeli

1	2	3	4	5	6
112.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 17	XIX/XX
113.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 18	Pocz. XX
114.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 19	XIX/XX
115.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 20	k. XIX
116.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Kościuszki 22	k. XIX
117.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Kościuszki /obok budynku handlowo-administracyjnego/	k. XIX
118.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Królowej Jadwigi 19	k. XIX
119.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 03	k. XIX
120.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 07	k. XIX
121.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 08	k. XIX
122.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 09	k. XIX
123.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 11	k. XIX
124.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 15	Pocz. XX
125.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 16	Pocz. XX
126.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 17	k. XIX
127.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 18	Pocz. XX
128.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 21	k. XIX
129.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 23	k. XIX
130.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 26	k. XIX
131.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 27	k. XIX
132.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 28	Pocz. XX
133.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 29	k. XIX
134.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Legnicka 30	XIX/XX
135.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 32	k. XIX
136.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 33	k. XIX
137.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 34	k. XIX
138.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 35	k. XIX
139.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 36	k. XIX
140.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 37	k. XIX
141.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 38	k. XIX
142.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Legnicka 39	Pocz. XX
143.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 40	k. XIX
144.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 41	k. XIX
145.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 44	k. XIX
146.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 46	k. XIX
147.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Legnicka 48	2 poł. XIX
148.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 51	Ok. 1860–1870 r.
149.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 53	XIX/XX
150.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 55	XIX/XX
151.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 57	Pocz. XX
152.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 59	Pocz. XX
153.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 61	k. XIX
154.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 63	XIX/XX
155.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 65	XIX/XX
156.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 67	XIX/XX
157.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 73	Pocz. XX
158.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 75	k. XIX
159.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Legnicka 77	Ok. 1880 r.
160.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 79	Poł. XIX
161.	Chojnów	Chojnów	Kamienica z kuźnią	ul. Legnicka 81	Ok. 1880 r.
162.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Legnicka 83	Ok. 1880–1890 r.
163.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Lubińska 03	1 poł. XIX
164.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Małachowskiego 01	XIX/XX
165.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Małachowskiego 02	Pocz. XX
166.	Chojnów	Chojnów	Budynek d. Synagogi	ul. Małachowskiego 04	Pocz. XX
167.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Paderewskiego 02	XIX/XX
168.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Reja 04	k. XIX
169.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Reja 05	k. XIX
170.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Reja 06	XIX/XX
171.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Reja 07	XIX/XX
172.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Reja 10	k. XIX
173.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Reja 11	k. XIX
174.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Pstrowskiego 02	Pocz. XX
175.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Pstrowskiego 12	k. XIX

176.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 02	k. XIX
177.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 03	k. XIX
178.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 04	k. XIX
179.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 06	Pocz. XX
180.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 07	Pocz. XX
181.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 08	Pocz. XX
182.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 09	k. XIX
183.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 11	k. XIX
184.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 12	k. XIX
185.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 13	k. XIX
186.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 14	k. XIX
187.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 15	k. XIX
188.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 17	k. XIX
189.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 21	XIX/XX
190.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 23	k. XIX
191.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 24	Pocz. XX
192.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 25	k. XIX
193.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 30	Pocz. XX
194.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 32	I. 70 XIX
195.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 33	XIX/XX
196.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 34	XIX/XX
197.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 35	Pocz. XX
198.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 36	k. XIX
199.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 37	k. XIX
200.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 38	k. XIX
201.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 39	k. XIX
202.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	Rynek 40	I. 80 XIX
203.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Ściegiennego 02	Pocz. XX
204.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Ściegiennego 03	Pocz. XX
205.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Sobieskiego 01	Pocz. XX
206.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Sobieskiego 02	k. XIX
207.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Sobieskiego 05	Pocz. XX
208.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Sobieskiego 07	Pocz. XX
209.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Sobieskiego 09	k. XIX
210.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Sobieskiego 10	k. XIX
211.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Spacerowa 01a	I. 80 XIX
212.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Spacerowa 02	Pocz. XX
213.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Spacerowa 04	Pocz. XX
214.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Spacerowa 05	XIX/XX
215.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Spacerowa 07	Pocz. XX
216.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. S. Staszica 01	k. XIX
217.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Tkacka 02	k. XIX
218.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Tkacka 12	Pocz. XX
219.	Chojnów	Chojnów	Zespół Szkół	ul. Witosa 1	k. XIX
220.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Witosa 11	k. XIX
221.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Witosa 13	Pocz. XX
222.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Witosa 16	k. XIX
223.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Witosa 22	Ok. 1880 r.
224.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Witosa 24	Pocz. XX
225.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Witosa 26	k. XIX
226.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Witosa 30	I. 80 XIX
227.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Witosa 32	Ok. 1880–1890 r.
228.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wojska Polskiego 02	Pocz. XX
229.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wojska Polskiego 05	k. XIX
230.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Wojska Polskiego 07	k. XIX
231.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wojska Polskiego 08	k. XIX
232.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wojska Polskiego 09	k. XIX
233.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wojska Polskiego 10	Pocz. XX
234.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wojska Polskiego 11	1907 r.
235.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Wojska Polskiego 13	k. XIX
236.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wojska Polskiego 14	Ok. 1880 r.
237.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wolności 08	k. XIX
238.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wolności 10	k. XIX
239.	Chojnów	Chojnów	Willa	ul. Wolności 11	k. XIX
240.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Złotoryjska 01	2 poł. XIX
241.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	ul. Złotoryjska 03	k. XIX
242.	Chojnów	Chojnów	Stodoła	ul. Złotoryjska 04	Poł. XIX
243.	Chojnów	Chojnów	Kamienica	ul. Złotoryjska 05	I. 80 XIX

cd. tabeli

1	2	3	4	5	6
244.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	Ul. Złotoryjska 07	k. XIX
245.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	Ul. Złotoryjska 09	k. XIX
246.	Chojnów	Chojnów	Dom mieszkalny	Ul. Złotoryjska 15	k. XIX

Załącznik nr 4

Wykaz stanowisk archeologicznych – miasto Chojnów

Nr stanowiska w miejscowości	Numer obszaru	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia
1	2	3	4	5	6
1	76-18	4	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII/XIV-XV
1	76-18	4	CMENTARZYSKO		
2	76-18	5	OSADA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-ON XIV-XVI
2	76-18	5	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	
3	76-18	11	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-ON XIV-XVI
4	76-18	1	ŚLAD OSADNICTWA		
4	76-18	1	CMENTARZYSKO	ŁUŻYCKA	
5	76-18	13	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII-XIV
5	76-18	13	OSADA	PRZEWORSKA	
6	76-18	14	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAZU III-V
7	76-18	7	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII/XIV-XV
7	76-18	7	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
7	76-18	7	OSADA	ŁUŻYCKA	
8	76-18	8	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII-XIV
8	76-18	8	OSADA	ŁUŻYCKA	
9	76-18	15	ZAMEK		ON XVI-XVIII
10	76-18	104	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII-XIV
11	76-18	39	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
12	76-18	40	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII/XIV-XV
13	76-18	41	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
13	76-18	41	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
14	76-18	42	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-ON XIV-XVI
15	76-18	43	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
16	76-18	44	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV

cd. tabeli

1	2	3	4	5	6
17	76-18	61	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
18	76-18	75	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
19	76-18	78	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII-XIV
20	76-18	87	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
21	76-18	88	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
22	76-18	89	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII-XIV
22	76-18	89	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
23	76-18	90	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII-XIV
24	76-18	91	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
25	76-18	92	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
25	76-18	92	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT

1555**UCHWAŁA RADY MIEJSKIEJ DZIERŻONIOWA
NR XXII/142/08**

z dnia 31 marca 2008 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania, ustalenia stawek opłaty za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych w strefie płatnego parkowania, wprowadzenia opłat abonamentowych i zerowej stawki opłaty dla niektórych użytkowników dróg, i określenia wysokości opłaty dodatkowej oraz sposobu pobierania tych opłat

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 i art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami), art. 13 ust. 1 pkt 1, art. 13b ust. 3 i 4 i art. 13f ust. 2 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2086 ze zmianami) uchwała się, co następuje:

§ 1

W uchwale nr XLIII/291/05 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania, ustalenia stawek za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych w strefie płatnego parkowania, wprowadzenia opłat abonamentowych i zerowej stawki opłaty dla niektórych użytkowników dróg, i określenia wysokości opłaty dodatkowej oraz sposobu pobierania tych opłat, zmienionej uchwałą nr VI/35/07 z dnia 29 stycznia 2007 r., wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 4:

a) pkt 2) otrzymuje brzmienie:

„2) 300,00 zł za abonament miesięczny uprawniający do parkowania na zastrzeżonym stanowisku postojowym (kopercie), przy czym abona-

ment może być wykupiony na okres nie krótszy niż 6 kolejnych miesięcy.”

b) dodaje się pkt 4) w brzmieniu:

„4) 120,00 zł za abonament roczny dla radnych Rady Miejskiej Dzierżoniowa, uprawniający do parkowania w obszarze SPP”.

2) w § 5:

a) w ust. 1 dodaje się pkt 6) i 7) w brzmieniu:

„6) pojazdów przewożących osoby zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności przez powiatowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności,”

„7) pojazdów przewożących osoby, które nie ukończyły 16 roku życia, zaliczone do osób niepełnosprawnych przez powiatowy lub wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.”

- b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
 „2. Podstawę do korzystania z zerowej stawki opłaty parkingowej stanowi karta parkingowa wydana przez:
- 1) Burmistrza Miasta – dla pojazdów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 4,
 - 2) Starostę Powiatowego – dla pojazdów, o których mowa w ust. 1 pkt 3,
 - 3) Biuro Strefy Płatnego Parkowania – dla pojazdów, o których mowa w ust. 1 pkt 6 i 7.
- Nie dotyczy to pojazdów, wymienionych w ust. 1 pkt 2 i 5.”
- 3) w § 7:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
 „1. Za nieuiszczenie opłat, o których mowa w § 2 ust. 1, w tym również za przekroczenie czasu parkowania określonego w bilecie parkingowym, pobiera się opłatę dodatkową w kwocie 30,00 zł. Niedopełnienie obowiązku określonego w § 6 ust. 2, traktowane będzie jako nieuiszczenie opłaty.”
- b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
 „3. Odstępuje się od pobrania opłaty dodatkowej, jeżeli kierujący pojazdem do końca następnego dnia roboczego po dacie wystawienia zawiadomienia o nałożeniu opłaty dodatkowej okaże w Biurze Strefy Płatnego Parkowania ważny abonament, kartę parkingową lub bilet parkingowy, wykupiony nie później niż w ciągu 6 minut od wystawienia zawiadomienia.”

§ 2

W Regulaminie Strefy Płatnego Parkowania, stanowiącym załącznik do uchwały, wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w § 4:
- a) ust. 4 otrzymuje brzmienie:
 „4. Abonament wydawany jest osobom fizycznym, jeżeli właściciel lub współwłaściciel pojazdu albo leasingobiorca jest zameldowany w obszarze SPP na pobyt stały.”
- b) ust. 7 otrzymuje brzmienie:
 „7. W przypadku wymiany abonamentu na skutek zmiany numeru rejestracyjnego pojazdu lub zmiany pojazdu, wnioskodawca jest obowiązany zwrócić poprzednio wydany abonament. Dodatkowej opłaty nie pobiera się.”
- 2) dodaje się § 7 w brzmieniu:
 „§ 7. W Strefie Płatnego Parkowania obowiązuje zakaz parkowania pojazdów, na których zainstalowane są urządzenia służące reklamie.”

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Dzierżoniowa.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

WICEPRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

MIROSLAW PIORUN

1556

**UCHWAŁA RADY MIEJSKIEJ GMINY MIRSK
NR XXIII/123/08**

z dnia 25 kwietnia 2008 r.

**w sprawie utworzenia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego
o nazwie „Góra Słupiec”**

Na podstawie art. 44 ust. 1 i 2 i art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.) Rada Miejska Gminy Mirsk uchwala, co następuje:

§ 1

Tworzy się zespół przyrodniczo-krajobrazowy o nazwie „Góra Słupiec” na terenie sołectwa Giebułtów, gmina Mirsk, powiat lwówecki. Powierzchnia całkowita zespołu przyrodniczo-krajobrazowego wynosi 1,22 ha i obejmuje działkę nr 36. Przebieg granicy zespołu przyrodniczo-krajobrazowego określa mapa stanowiąca załącznik do uchwały.

§ 2

W stosunku do zespołu przyrodniczo-krajobrazowego, o którym mowa w § 1, zabrania się:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;

- 4) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 5) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 6) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 7) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych,
- 8) umieszczania tablic reklamowych.

§ 3

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy uwidacznia się w ewidencji gruntów.

§ 4

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Mirsk, który równocześnie będzie sprawował

nadzór nad wyżej określonym zespołem przyrodniczo-krajobrazowym.

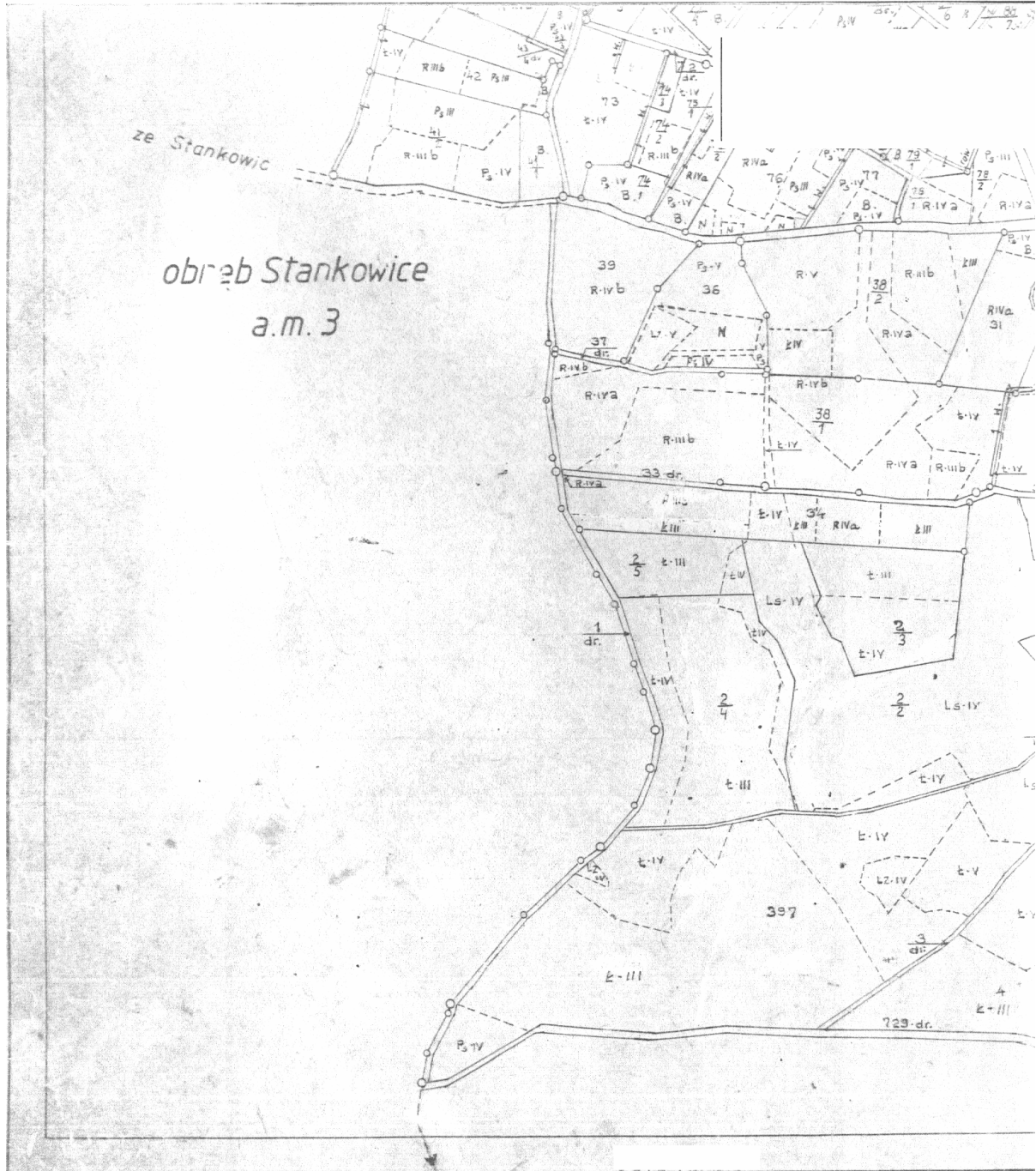
§ 5

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIEJSKIEJ

DANUTA ŁAWNIKOWSKA

Załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej
Gminy Mirsk nr XXIII/123/08 z dnia
25 kwietnia 2008 r. (poz. 1556)

ARKUSZ 1(2)	86
Powierzchnia:	Województwo dolnośląskie
591,01 ha	Gmina Mirsk
17,25	OBRĘB GIEBUŁTÓW

1557

**UCHWAŁA RADY MIEJSKIEJ W NOWOGRODZCU
XXVII/175/08**

z dnia 28 marca 2008 r.

w sprawie zasad przyznawania nagród oraz stypendiów dla wybitnie zdolnych uczniów szkół, dla których Gmina Nowogrodzic jest organem prowadzącym

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 14a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) Rada Miejska w Nowogrodzcu uchwała, co następuje:

§ 1

Ustala się zasady i tryb przyznawania nagród oraz stypendiów Burmistrza Nowogrodzca, zwanymi dalej nagrodami i stypendiami, dla wybitnie zdolnych uczniów szkół, dla których organem prowadzącym jest Gmina Nowogrodzic.

§ 2

Środki finansowe na nagrody i stypendia, o których mowa w § 1, będą corocznie zabezpieczone w budżecie Gminy i Miasta Nowogrodzic.

§ 3

1. Nagrodę Burmistrza Nowogrodzca mogą otrzymać uczniowie klas I–VI szkół podstawowych oraz I–III gimnazjów, dla których Gmina Nowogrodzic jest organem prowadzącym.
2. Stypendium dla wybitnie zdolnych uczniów mogą otrzymać uczniowie klas IV–VI szkół podstawowych oraz I–III gimnazjów, dla których Gmina Nowogrodzic jest organem prowadzącym.
3. Stypendium przyznaje się jednorazowo i nie ma charakteru socjalnego.

§ 4

Uczniowie, którzy mogą otrzymać stypendium, muszą spełniać następujące warunki:

- 1) są laureatami bądź finalistami konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich,
- 2) są laureatami bądź finalistami konkursów i olimpiad przedmiotowych, a także artystycznych, zawodów sportowych itp. na szczeblu co najmniej wojewódzkim i osiągają wysokie wyniki w nauce w danym roku szkolnym (średnia ocen dla ucznia szkoły minimum 4,75) i legitymują się oceną z zachowania minimum bardzo dobrą, aktywnie działają na rzecz środowiska lokalnego.

§ 5

Uczniowie, którzy mogą otrzymać nagrodę, muszą spełniać następujące warunki:

- 1) są laureatami bądź finalistami konkursów i olimpiad przedmiotowych, a także artystycznych, zawodów sportowych itp. na szczeblu co najmniej powiatowym,
- 2) osiągają wysokie wyniki w nauce w danym roku szkolnym (średnia ocen dla ucznia szkoły minimum 4,5) i legitymują się oceną z zachowania minimum

bardzo dobrą, aktywnie działają na rzecz środowiska lokalnego.

§ 6

1. Z wnioskiem o przyznanie nagrody bądź stypendium dla ucznia występuje do Burmistrza Nowogrodzca dyrektor placówki oświatowej, do której uczeń uczęszcza, w terminie do 30 czerwca danego roku szkolnego.
2. Wnioski muszą być zaopiniowane przez Radę Pedagogiczną i Samorząd Uczniowski.
3. Do wniosku należy dołączyć:
 - 1) potwierdzoną kopię świadectwa szkolnego,
 - 2) dokumenty potwierdzające osiągnięcia naukowe, sportowe lub artystyczne,
 - 3) opinię wychowawcy klasy lub opiekuna naukowego, artystycznego, sportowego potwierdzoną przez dyrektora szkoły.
4. Wnioski niekompletne i złożone po terminie nie będą rozpatrywane.

§ 7

1. W celu rozpatrzenia złożonych wniosków Burmistrz Nowogrodzca powołuje Komisję ds. nagród i stypendiów, zwaną dalej Komisją, w skład której wchodzi:
 - 1) przedstawiciel organu prowadzącego,
 - 2) Przewodniczący Komisji Oświaty i Spraw Społecznych,
 - 3) Kierownik Zakładu Obsługi Szkół w Nowogrodzcu.
2. Posiedzenie komisji odbywa się w ciągu 5 dni od terminu składania wniosków.
3. Komisja dokonuje analizy formalnej i merytorycznej wniosków, o których mowa w § 6 ust. 1, w obecności co najmniej 2/3 składu Komisji.
4. Burmistrz Nowogrodzca, biorąc pod uwagę opinie Komisji, decyduje o przyznaniu uczniowi nagrody bądź stypendium i jego wysokości.
(Rozstrzygnięciem nadzorczym Wojewody Dolnośląskiego NK.II.0911-14/234/08 z dnia 5 maja 2008 r. stwierdzono nieważność § 7 ust. 1, ust. 2, ust. 3 i ust. 4 we fragmencie: „biorąc pod uwagę opinie Komisji”).

§ 8

Uroczyste wręczenie nagród i stypendiów odbywa się na posiedzeniu Rady Miejskiej w Nowogrodzcu w terminie wyznaczonym przez przewodniczącego Rady Miejskiej w uzgodnieniu z Burmistrzem Nowogrodzca.

§ 9

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Nowogrodźca.

§ 10

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

WILHELM TOMCZUK

1558**UCHWAŁA RADY MIEJSKIEJ W SYCOWIE
NR XXIV/115/08**

z dnia 24 kwietnia 2008 r.

w sprawie ulg w podatku od nieruchomości będących we władaniu przedsiębiorców w ramach pomocy de minimis

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 8, art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 121, poz. 844 ze zm.) Rada Miejska w Sycowie uchwala, co następuje:

§ 1

1. W celu wspierania przedsiębiorców dokonujących nowych inwestycji wprowadza się na okres 3 lat ulgi w podatku od nieruchomości, zwanego dalej „podatkiem”.
2. Przez nowe inwestycje, o których mowa w ust. 1, rozumie się nowo wzniesione na podstawie pozwolenia na budowę budynki i budowle, w których jest prowadzona działalność gospodarcza.
3. Przez nowe inwestycje, o których mowa w ust. 1, rozumie się również przebudowę i nadbudowę już istniejącego budynku na podstawie pozwolenia na budowę, w którym przez ostatnie 3 lata od daty złożenia wniosku nie była prowadzona działalność gospodarcza.
4. Od nowej inwestycji, o której mowa w ust. 2 i 3, związanej z działalnością gospodarczą obniża się wymiar podatku:
 - w pierwszym roku – o 90%
 - w drugim roku – o 75%
 - w trzecim roku – o 50%
5. Maksymalna kwota obniżki w okresie 3 lat nie może przekroczyć 50% udokumentowanych nakładów na inwestycję.
6. Ulga związana z inwestycją określoną w ust. 3 dotyczy tylko tej części, która została przebudowana lub nadbudowana.

§ 2

Obniża się na okres 12 miesięcy o 50% stawkę podatku od nieruchomości dla budynków lub ich części, budowli lub ich części wraz z przynależnym gruntem zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej przez

osoby posiadające status osoby bezrobotnej, które po raz pierwszy na terenie gminy Syców podjęły działalność gospodarczą.

§ 3

Przy zbiegu prawa do dwóch zwolnień przedsiębiorca wybiera jedną formę zwolnienia.

§ 4

1. Przedsiębiorca traci prawo do ulgi w przypadku:
 - 1) postawienia podatnika w stan likwidacji, z dniem jej ogłoszenia,
 - 2) ogłoszenia upadłości podatnika, z dniem jej ogłoszenia,
 - 3) naruszenia przez podatnika obowiązków określonych w § 5 ust 1 niniejszej uchwały, od dnia niedopełnienia obowiązku,
 - 4) podania nieprawdziwych danych, co do spełnienia warunków uprawniających do uzyskania ulgi – za cały okres, przez jaki korzystał z ulgi,
 - 5) zbycia nieruchomości, zmiany właściciela, przekształcenia i podziału istniejącego podmiotu gospodarczego w okresie objętym ulgą, z dniem zbycia, zamiany, przekształcenia, podziału,
 - 6) zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej w okresie objętym ulgą, z dniem zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej,
 - 7) powstania zaległości z zapłatą zobowiązań w stosunku do Miasta i Gminy Syców, z dniem powstania zaległości,
 - 8) niewyrażenia zgody przez podatnika nieruchomości na przeprowadzenie u niego kontroli przez pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Sycowie,

działających z upoważnienia Burmistrza Miasta i Gminy Syców, której przedmiotem będzie sprawdzenie istnienia kryteriów udzielonej ulgi w podatku od nieruchomości lub odmowy udzielenia dodatkowych informacji niezbędnych do jej monitorowania.

2. W przypadku utraty prawa do ulgi określonej § 4 ust. 4 i 8 podatnik zobowiązany jest do zwrotu całej nienależnie otrzymanej pomocy w postaci ulgi w podatku od nieruchomości w terminie 15 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o utracie ulgi, wraz z należnymi odsetkami za zwłokę od zaległości podatkowych liczonymi od dnia otrzymania ulgi.

§ 5

1. Przez okres obowiązywania ulgi podatnik zobowiązany jest do składania organowi udzielającemu pomocy zaświadczeń z właściwego Urzędu Skarbowego o niezaleganiu z zapłatą podatków – do 31 stycznia i 30 lipca każdego roku podatkowego.
2. W przypadku postawienia podatnika w stan likwidacji, ogłoszenia upadłości lub zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej, podatnik zobowiązany jest do złożenia informacji o tym fakcie w terminie 7 dni od jego zaistnienia.

§ 6

1. Podstawą przyznania ulgi określonej w § 1 jest pisemny wniosek podatnika, do którego należy załączyć:
 - zestawienie kosztów nakładów na inwestycję potwierdzonych ewidencją środków trwałych,
 - pozwolenie na budowę lub zgłoszenie właściwemu organowi budowlanemu,
 - pozwolenie na użytkowanie wybudowanego obiektu lub zawiadomienie o oddaniu do użytkowania, wydane przez właściwy organ,
 - oświadczenie o niezaleganiu z płatnościami wobec Miasta i Gminy Syców,
 - potwierdzenie wpisu do odpowiedniego rejestru działalności gospodarczej lub Krajowego Rejestru Sądowego,
 - zaświadczenie o wielkości otrzymanej pomocy de minimis przez przedsiębiorcę w okresie 3 kolejnych lat kalendarzowych poprzedzających dzień złożenia wniosku wraz z zaświadczeniami o uzyskanej pomocy de minimis,
 - zgłoszenie obowiązku podatkowego, wynikającego z ustaw podatkowych,
 - zaświadczenie z właściwego Urzędu Skarbowego o niezaleganiu z zapłatą podatków,
 - informacja o każdej innej pomocy publicznej jaką otrzymał (nie tylko w trzyletnim okresie) w odniesieniu do tych samych kosztów kwalifikowanych, z którymi związana jest pomoc de minimis udzielona na podstawie przedmiotowej uchwały,
 - rachunek zysków i strat,
 - informację o posiadaniu zaległości w zakresie zobowiązań publiczno-prawnych.
2. W przypadku ubiegania się o obniżenie podatku określone w § 2, do wniosku należy załączyć:
 - potwierdzenie wpisu do odpowiedniego rejestru działalności gospodarczej,
 - zaświadczenie z urzędu pracy o statusie osoby bezrobotnej przed zarejestrowaniem działalności gospodarczej,

- tytuł prawny potwierdzającego własność do posiadanej nieruchomości,
- oświadczenie o rozpoczęciu działalności gospodarczej na terenie gminy po raz pierwszy.

3. Ulga, o której mowa w § 1, następuje od 1 stycznia roku następującego po roku, w którym oddano inwestycje do użytkowania.
4. Ulga, o którym mowa w § 2, następuje od pierwszego dnia miesiąca następnego po miesiącu, w którym przedsiębiorca złożył kompletny wniosek.

§ 7

1. Ulga określona w § 1 będzie przyznana, jeśli oddanie do użytkowania wybudowanego obiektu lub zawiadomienie o oddaniu do użytkowania wydane przez właściwy organ nastąpi po wejściu w życie niniejszej uchwały.
2. Przedsiębiorca może złożyć wniosek o przyznanie ulgi określonej w § 1 nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia oddania do użytkowania wybudowanego obiektu lub zawiadomienia o oddaniu do użytkowania, wydane przez właściwy organ.
3. Złożony wniosek po upływie terminu określonego w ust. 2 pozostawia się bez rozpatrzenia.

§ 8

1. Obniżka stawki podatku określona w § 2 dotyczy tylko tych przedsiębiorców, którzy rozpoczynają działalność po wejściu w życie niniejszej uchwały.
2. Przedsiębiorca może złożyć wniosek o przyznanie obniżki określonej w § 2 nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej.
3. Złożony wniosek po upływie terminu określonego w ust. 2 pozostawia się bez rozpatrzenia.

§ 9

1. Pomoc udzielona na podstawie niniejszej uchwały jest pomocą de minimis, a jej udzielenie następuje zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Komisji /WE/ nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis (Dz. Urz. UE L Nr 379 z 28 grudnia 2006 r.).
2. Podmiot prowadzący działalność może uzyskać pomoc, o której mowa w § 1 i 2, jeżeli wartość tej pomocy brutto łącznie z wartością innej pomocy de minimis, otrzymanej przez niego w okresie kolejnych trzech lat kalendarzowych, (czyli pod uwagę bierze się wartość pomocy de minimis udzielonej przedsiębiorcy w bieżącym roku kalendarzowym oraz w dwóch poprzedzających latach kalendarzowych), nie przekracza kwoty stanowiącej równowartość 200 tys. euro, a w odniesieniu do podmiotu gospodarczego działającego w sektorze transportu drogowego 100 tys. euro. Pomoc nie może być udzielana przedsiębiorcy w okolicznościach określonych w art. 1 ust. 1 rozporządzeniu Komisji /WE/ nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady de minimis (Dz. Urz. UE L Nr 379 z 28 grudnia 2006 r.).
3. Przedsiębiorca w okresie korzystania ze zwolnienia od podatku od nieruchomości na podstawie niniejszej uchwały zobowiązany jest do dnia 31 grudnia

każdego roku kalendarzowego przedłożyć bez wzwania organowi podatkowemu:

- 1) zaświadczenie o pomocy de minimis otrzymanej w ciągu trzech kolejnych lat kalendarzowych wraz z załączonymi wszystkimi zaświadczeniami o pomocy de minimis,
- 2) rachunek zysków i strat,
- 3) informację o posiadaniu zaległości w zakresie zobowiązań publiczno-prawnych,
- 4) informacja o każdej innej pomocy publicznej jaką otrzymał (nie tylko w trzyletnim okresie) w odniesieniu do tych samych kosztów kwalifikowanych, z którymi związana jest pomoc de minimis udzielona na podstawie przedmiotowej uchwały.

§ 10

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Syców.

§ 11

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

BOLESŁAW MONIUSZKO

1559

UCHWAŁA RADY GMINY CZERNICA NR XV/89/2008

z dnia 25 kwietnia 2008 r.

w sprawie stawki procentowej opłaty adiacenckiej, w związku z podziałem nieruchomości na terenie Gminy Czernica

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami) oraz art. 98a ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zmianami) Rada Gminy Czernica uchwała, co następuje:

§ 1

1. Wprowadza się na terenie Gminy Czernica opłatę adiacencką, w związku ze wzrostem wartości nieruchomości w wyniku zatwierdzenia jej podziału.
2. Ustala się stawkę procentową w wysokości 30% różnicy wartości nieruchomości przed i po podziale.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czernica.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

KAROL PIETRUCHA

1560

UCHWAŁA RADY GMINY JERZMANOWA NR XXI/125/2008

z dnia 22 kwietnia 2008 r.

w sprawie zmiany uchwały nr XIV/84/2007 Rady Gminy Jerzmanowa z dnia 6 listopada 2007 roku w sprawie zarządzenia poboru podatku leśnego, rolnego, od nieruchomości w drodze inkasa, wyznaczenia inkasentów oraz określenia wynagrodzenia za inkaso

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r., o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) w związku z art. 6 ust. 8 ustawy z dnia 30 października 2002 r., o podatku leśnym (Dz. U. Nr 200, poz. 1682 z późn. zm.) art. 6b ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2006 r. Nr 136, poz. 969 z późn. zm.), art. 6 ust. 12 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r., o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2006 r., Nr 121, poz. 844 z późn. zm.) Rada Gminy Jerzmanowa uchwała, co następuje:

§ 1

W uchwale nr XIV/84/2007 Rady Gminy Jerzmanowa z dnia 6 listopada 2007 roku w sprawie zarządzenia poboru podatku leśnego, rolnego, od nieruchomości w drodze inkasa, wyznaczenia inkasentów oraz określenia wynagrodzenia za inkaso, § 2 pkt. 2 otrzymuje brzmienie „2/ Dorota Gąsiorek zamieszkała Gaiki dla miejscowości Gaiki” i po pkt. 11/ dodaje się pkt. 12/ w brzmieniu „12/ Krawczyk Robert zamieszkały Zofiówka dla miejscowości Zofiówka”.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

TOMASZ PAWŁOWSKI

1561**UCHWAŁA RADY GMINY JERZMANOWA
NR XXI/126/2008**

z dnia 22 kwietnia 2008 r.

w sprawie zmiany uchwały nr XIV/83/2007 Rady Gminy Jerzmanowa z dnia 6 listopada 2007 r. w sprawie zasad ustalania i poboru oraz terminów płatności opłaty od posiadania psów

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn.zm.) w związku z art. 18a ust. 1 oraz art. 19 pkt 1, pkt 2 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 121, poz. 844 z późn. zm.) Rada Gminy Jerzmanowa uchwala, co następuje:

§ 1

W uchwale nr XIV/83/2007 Rady Gminy Jerzmanowa z dnia 6 listopada 2007 r. w sprawie zasad ustalania i poboru oraz terminów płatności opłaty od posiadania psów w § 2 ust. 2 dodaje się pkt 12 w brzmieniu „12/ Robert Krawczyk zam. Zofiówka dla sołectwa Zofiówka”.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od daty ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

TOMASZ PAWŁOWSKI

1562**UCHWAŁA RADY GMINY ŚWIDNICA
NR XXVI/225/2008**

z dnia 23 kwietnia 2008 r.

w sprawie „Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Świdnica na lata 2008–2011”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) w związku z art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Gminny program opieki nad zabytkami gminy Świdnica na lata 2008–2011” w brzmieniu stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Świdnica.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

HENRYK SARA

**Załącznik nr 1 do uchwały Rady Gminy
Świdnica nr XXVI/225/2008 z dnia
23 kwietnia 2008 r. (poz. 1562)**

I. UWARUNKOWANIA FORMUŁOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

1. Przesłanki formalno prawne.

Obowiązek sporządzania przez samorządy zarówno wojewódzkie, powiatowe oraz gminne programów opieki nad zabytkami oraz programów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych wynika z ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). W myśl art. 87 ust. 1 między innymi wójt, burmistrz, prezydent miasta zobowiązany jest do sporządzania na okres 4 lat programu opieki nad zabytkami. Program ten jest zatwierdzany uchwałą rady gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Program podlega publikacji w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji programu, raz na dwa lata, wójt sporządza sprawozdanie, które przedkłada radzie gminy.

Podstawowe cele programów opieki nad zabytkami zostały wyartykułowane w ust. 2 cytowanego przepisu i w szczególności są to:

1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
2. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591,

z późniejszymi zmianami) określone zostały jako zadania własne gminy. Zakres tychże zadań został zdefiniowany w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w sposób następujący:

- ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywózowi zabytków za granicę, kontrole stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska,
- opieka nad zabytkiem w rozumieniu ustawy sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku; prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości; popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zawiera również definicję zabytków, i tak zgodnie z art. 6 ustawy pod pojęciem zabytku rozumiana jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Za zabytki nieruchome uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji. Za zabytki ruchome uznaje się dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki histo-

ryczne, wytwory techniki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne oraz przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami archeologicznymi są pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formy ochrony zabytków określone zostały w art. 7 ustawy i są to:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Rejestr zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może złożyć wniosek, o którym mowa, po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia. Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.

Ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, dotyczące w szczególności zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia; innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych;

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się również, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

2. Założenia wynikające z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Opracowanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest ustawowym obowiązkiem ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami winien określać cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte w szczególności przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Celem programu krajowego jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną, materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. W założeniach program ma również uporządkowanie działań w sferze ochrony poprzez wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

- 1) zasada *primum non nocere*,
- 2) zasada maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
- 3) zasada minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymanie się od działań niekoniecznych),
- 4) zasada, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- 5) zasada czytelności i odróżnialności ingerencji,
- 6) zasada odwracalności metod i materiałów,
- 7) zasada wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Zasady powyższe dotyczą i winny obowiązywać nie tylko konserwatorów zajmujących się technologiczną stroną restauracji dzieł sztuki, konserwatorów-architektów lub urbanistów, ale również pracowników urzędów konserwatorskich czy też pracowników samorządów, zwłaszcza w zakresie opiniowania i przyznawania środków na realizację programów i projektów związanych z ochroną zabytków.

W tezach do krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wyznaczone zostały następujące cele działań:

- 1) W zakresie uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami:
 - Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków nieruchomych. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
 - Pełna ocena stanu krajowego zasobu zabytków ruchomych. Określenie kategorii stopnia zagrożeń.
 - Pełna ocena stanu krajowego zasobu dziedzictwa archeologicznego. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń oraz wyznaczenie stref o szczególnym zagrożeniu dla zabytków archeologicznych.
 - Objęcie skuteczną i zorganizowaną ochroną przynajmniej najcenniejszych zabytków techniki.
 - Pełna ocena stanu krajowego zasobu pomników historii i obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń.
 - Ocena stanu służb i możliwości wypełniania całokształtu zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.

- Ocena stanu i stopnia objęcia opieką zabytków w poszczególnych kategoriach. Doskonalenie i rozwijanie oraz podnoszenie efektywności i skuteczności instytucjonalnej i społecznej ochrony i opieki nad zabytkami.
 - Udoskonalenie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym i zabytkami.
- 2) W zakresie działań o charakterze systemowym:
- Powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa. Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące i dobra kultury i natury (World Cultural Heritage).
 - Przygotowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego wytyczającej główne założenia koncepcji ochrony w Polsce. Wprowadzenie jej do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach i na wszystkich poziomach zarządzania i gospodarowania.
- 3) W zakresie systemu finansowania:
- Stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.
- 4) W zakresie dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania:
- Tworzenie systemu i stałe aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach i stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji. Stworzenie warunków do realizacji ustawowego obowiązku dokumentowania wszystkich prac, przy wszystkich grupach i typach obiektów zabytkowych.
 - Gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa.
 - Wypracowanie i wprowadzenie szczegółowych zasad ochrony dziedzictwa w planach zagospodarowania przestrzennego. Wypracowanie standardów zagospodarowania i estetyki zabytkowych przestrzeni publicznych.
- 5) W zakresie kształcenia i edukacji:
- Utrzymanie i doskonalenie dotychczas wypracowanego systemu kształcenia w dziedzinie konserwacji i ochrony. Zorganizowanie systemu podnoszenia kwalifikacji w każdej grupie zawodowej pracującej na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - Kształcenie społeczeństwa w duchu poszanowania dla autentyzmu oraz wartości materialnych i niematerialnych wspólnego, wielokulturowego dziedzictwa. Budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków.

- Upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej. Tworzenie mechanizmów ekonomicznych sprzyjających prawidłowemu traktowaniu obiektów zabytkowych.

6) W zakresie współpracy międzynarodowej:

- Wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.
- Oparcie działań na pojęciu wspólnego dziedzictwa kultury ludzkości. Troska o ochronę polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą.

3. Założenia wynikające z Narodowego Programu Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego” na lata 2004–2020.

Narodowa Strategia Kultury na lata 2004–2013 przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. rozwinięta w 2005 r. poprzez przygotowane przez Ministerstwo Kultury uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020, jest podstawowym dokumentem rządowym wyznaczającym ramy dla mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. Strategia została stworzona centralnie dla obszaru całej Polski, zawiera jednak wytyczne do konstruowania programów na szczeblu wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym.

Cele cząstkowe programu to:

- 1) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- 2) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- 3) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworze niezintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- 4) promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- 5) rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- 6) tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- 7) zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę

4. Założenia wynikające z Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2007–2011.

Podstawowym założeniem programu opieki nad zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2007–2011, przyjętego uchwałą nr LX/912/2006 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 października 2006 r., jest uznanie zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego za zasadniczy czynnik wpływający na kształtowanie się toż-

samości regionalnej. Program określa organizacyjne i finansowe warunki ochrony i opieki nad zabytkami w zakresie leżącym w kompetencjach Urzędu Marszałkowskiego i ma na celu dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego regionu oraz zachowania krajobrazu kulturowego Dolnego Śląska.

W Programie zaproponowano przyjęcie konkretnych zadań dla Urzędu Marszałkowskiego i podległych mu jednostek:

1) Dofinansowanie prac konserwatorskich i zabezpieczenia zabytków:

- kontynuacja programu prowadzonego przez Wydział Kultury Urzędu Marszałkowskiego dofinansowania prac konserwatorskich na drodze konkursu ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego. Głównym celem jest pobudzenie do działania maksymalnej liczby osób prawnych. Jako priorytet w przyznawaniu środków w okresie funkcjonowania programu przyjmuje się:
 - w zakresie zabytków architektury i budownictwa prace zabezpieczające i remontowe przy obiektach znajdujących się w udokumentowanym złym stanie technicznym, zagrożonych postępującą destrukcją, w pierwszej kolejności budowli drewnianych, następnie pomników historii i proponowanych do uznania za pomniki historii,
 - w zakresie dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego konserwacja obiektów o udokumentowanym złym stanie zachowania, powstałych do schyłku wieku XVIII, w pierwszej kolejności zabytków sztuki średniowiecznej;
- dofinansowanie na drodze konkursu wykonania i funkcjonowania zabezpieczeń przeciwwłamaniowych i przeciwpożarowych w obiektach o cennym wystroju i wyposażeniu, a także w budowlach drewnianych.

2) Wspieranie rozwoju bazy i sieci muzealnej w regionie, przede wszystkim w zakresie powstania magazynów muzealnych, w tym archeologicznych. Zakłada się, że istniejąca sieć muzeów nie ulegnie w okresie funkcjonowania programu zmianie. Prowadzone obecnie prace wykopaliskowe to w 90% badania ratownicze. Zgromadzony podczas ich prowadzenia materiał na mocy Ustawy jest własnością Skarbu Państwa. Stworzenie magazynów z ośrodkami badawczymi w oparciu o wybrane istniejące muzea pozwoli na zachowanie w regionie tej części dziedzictwa, a jednocześnie wzmocni regionalną sieć muzealną. Warunkiem udziału Urzędu Marszałkowskiego jest dofinansowanie przedsięwzięcia przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

3) Prowadzenie działań szkoleniowych i promocyjnych:

- przeprowadzenie szkoleń i wydanie materiałów instruktażowych dla radnych i urzędników samorządowych zawierających informacje o sposobie przygotowywania programów opieki nad zabytkami oraz o zakresie i możliwościach opieki i ochrony zabytków przez gminy i powiaty. Głównym celem jest pobudzenie do działania samorządów zarówno w zakresie opracowania

miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obligatoryjnych programów opieki nad zabytkami, jak i korzystania z możliwości finansowania przedsięwzięć związanych z ochroną zabytków, w tym z programami rewaloryzacyjnymi,

- wspieranie, w drodze konkursu ofert, wydawnictw i publikacji multimedialnych o zabytkach regionu, zarówno naukowych, jak i popularnonaukowych. Zakłada się, że dofinansowanie na drodze konkursu ofert zachęci również mniejsze ośrodki do wydania publikacji o swoich zabytkach,
 - organizacja i udział w Europejskich Dniach Dziedzictwa jako corocznej imprezy popularyzującej zabytki. Zakłada się, że wypracowana przez Radę Europy formuła Europejskich Dni Dziedzictwa jako imprezy popularnej, o masowym charakterze, opartej w zasadzie o działania wolontariuśzy, wymaga ze strony Urzędu Marszałkowskiego pomocy w zakresie organizacyjnej i promocyjnej. Zadanie to zostanie powierzone jednostce organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego lub innej jednostce samorządowej i zabezpieczone w corocznych planach finansowych,
 - stworzenie nagrody Marszałka Województwa dla najlepszego użytkownika zabytku. Nagroda przyznawana będzie w drodze konkursu, przez kapitułę działającą na podstawie regulaminu, który zostanie opracowany przez Wydział Kultury Urzędu Marszałkowskiego,
 - rozwinięcie programów nauczania regionalnego dla uczniów szkół stopnia podstawowego i gimnazjalnego. Zakłada się wypracowanie, wspólnie z Wydziałem Nauki i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego, założeń pozwalających stworzyć program edukacji regionalnej o nazwie Znaki Przeszłości – Znaki Czasu.
- 4) Tworzenie parków kulturowych:
- stworzenie koncepcji sieci parków kulturowych jako materiału inicjującego dyskusję nad ich utworzeniem przez lokalne samorządy. Zakłada się przygotowanie przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, filia we Wrocławiu, we współpracy z Zarządem Województwa Dolnośląskiego opracowań koncepcyjnych, jako materiału studyjnego dla lokalnych samorządów. Utworzenie parku kulturowego jest zależne jedynie od woli lokalnego samorządu. W wielu przypadkach brak jednak podstawowych, studyjnych materiałów, które by pozwoliły na podjęcie dyskusji o celowości stworzenia parku; jest to szczególnie trudne w wypadku, gdy park miałby swym zasięgiem objąć obszar kilku gmin,
 - opracowanie przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne studiów określających granice parków kulturowych, które mogą stać się inspiracją dla lokalnych samorządów.
- 5) Tworzenie sieci tematycznych rowerowych, pieszych, wodnych i samochodowych szlaków turystycznych uzupełniających obecną strukturę. Zakłada się przygotowanie przez interdyscyplinarny zespół ekspertów koordynowany przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego opracowań koncepcyjnych, jako materiału studyjnego dla lokalnych sa-

morządów. Zakłada się, że stworzenie proponowanych szlaków tematycznych doprowadzi do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu. Głównym celem jest dyslokacja ruchu turystycznego i pobudzenie do działań związanych z jego obsługą, również poprzez renowację i udostępnianie zabytków, maksymalnej liczby osób prawnych. Postuluje się, aby Urząd Marszałkowski powołał interdyscyplinarny zespół ekspertów w celu przystąpienia do prac koncepcyjnych nad rowerowymi i samochodowymi szlakami turystycznymi.

6) Wystąpienie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o uznanie za pomniki historii najcenniejszych obiektów. Zakłada się, że w przyszłości fakt uznania przez prezydenta Rzeczypospolitej zabytku za pomniki historii będzie miał coraz większe znaczenie, również finansowe. Głównym celem jest wprowadzenie na listę jak największej liczby najcenniejszych w skali kraju zabytków z terenu województwa dolnośląskiego. Uznanie za pomniki historii jest warunkiem koniecznym starań o wpis na Listę światowego Dziedzictwa UNESCO.

7) Tworzenie Parków Krajobrazowych – ochrona dziedzictwa przeszłości. Ze względu na głównie będącą wynikiem działań człowieka fizjografię krajobrazu Dolnego Śląska należy zwrócić uwagę na to, aby w funkcjonujących Parkach Krajobrazowych zagadnienia związane z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego były na równi ważne przy opracowywaniu planów ochrony, jak związane z ochroną walorów przyrodniczych.

5. Przesłanki wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świdnica.

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świdnica zatwierdzonym uchwałą nr XLI/458/2005 Rady Gminy Świdnica z dnia 31 sierpnia 2005 r., rozpoznano uwarunkowania kulturowe oraz określono główne kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony środowiska kulturowego gminy Świdnica. W dokumencie tym uwzględnione zostały tereny i obiekty chronione na podstawie przepisów szczególnych: takie jak obiekty, zespoły i założenia ujęte w rejestrze zabytków, zespoły i obiekty figurujące w wykazie zabytków, cmentarze i zieleń cmentarna, stanowiska archeologiczne.

W Studium wyznaczone zostały następujące kierunki i zasady ochrony środowiska kulturowego:

- ochrona krajobrazu kulturowego oraz historycznych układów urbanistycznych – siedlisk wsi, wielkoprzestrzennych układów rezydencjonalnych (klucze dóbr),
- ochrona założeń kościelnych i cmentarnych (w tym ochrona terenów zamkniętych i zlikwidowanych cmentarzy ewangelickich) poprzez ich urządzenie jako terenów zieleni,
- zagospodarowanie i rewitalizacja zespołów rezydencjonalnych.

Studium postuluje wykorzystanie walorów środowiska kulturowego w celu wspierania rozwoju turystyki na terenie gminy Świdnica poprzez zagospodarowanie zespołu dawnego klasztoru i szpitala Kawalerów Maltańskich w Mokrzeszowie oraz cennych zespołów w Pankowie, Sulisławicach, Gogołowie, sporządzenie

projektu parku kulturowego dla fragmentu doliny rzeki Piławy, jak również sporządzenia dla wybranych miejscowości miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium postuluje również zagospodarowanie i wykorzystanie w turystyce, a także w celach promocyjnych gminy:

- a) linii kolejowej Świdnica – Zagórze jako trasy turystycznej,
- b) wyeksponowanie pola bitwy pod Burkatowem oraz wałów obronnych z okresu wojny siedmioletniej,
- c) wyeksponowanie dawnych obszarów górniczych oraz relikwów sztolni i urządzeń hutniczych przy zachowanym budynku dawnego gwarectwa w Lubachowie.

Wyznaczone w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego kierunki polityki przestrzennej wobec środowiska kulturowego realizują sukcesywnie uchwalane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

II. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY

1. Rys historyczny i ogólna charakterystyka zasobów kulturowych gminy Świdnica.

Geneza osadnictwa w obszarze gminy wiejskiej Świdnica sięga czasów wczesnego średniowiecza. Większość wsi wymieniana jest w dokumentach datowanych na lata 1280–1370, a nawet 1149–1199 (Bystrzyca Dolna, Bystrzyca Górna, Grodziszczce, Gogołów).

Przeważają wsie o ulicowym układzie zabudowy, występują również wsie przekształcone z osad folwarcznych i założeń pałacowo-parkowych, a ponadto wsie o układzie wielodrożnym i regularnym.

Podstawą utrzymania ludności wiejskiej w przeszłości poza rolnictwem było rzemiosło, w tym znaczną rolę odgrywało włókiennictwo. Na podstawie danych statystycznych stwierdzić można, że znaczny wzrost zaludnienia następował w XIX wieku, co w dużej mierze związane było z dynamicznym rozwojem tkactwa na Dolnym Śląsku.

Istotny wpływ na rozwój osadnictwa wiejskiego miały skutki drugiej wojny światowej, a także wprowadzenie gospodarki uspołecznionej w latach powojennych. W obecnych granicach gminy Świdnica znajdują się miejscowości należące przed 1945 rokiem do powiatu świdnickiego, wcześniej związane z księstwem świdnickim. Niezaburzone powiązania historyczne oraz dominacja ośrodka w Świdnicy, która do okresu wojny trzydziestoletniej była drugim po Wrocławiu miastem śląskim, zadecydowały o czytelnej spójności kulturowej omawianego obszaru.

Gmina obejmuje teren na skraju Pogórza Śląskiego zróżnicowany pod względem geograficznym i krajobrazowym. Głównymi osiami rozwoju osadnictwa na tych terenach były rzeki: Piława i Bystrzyca (miejscowości leżące nad Piławą: Grodziszczce, Krzyżowa, Makowice, Jakubów, Jagodnik, Psenno, Wilków, Niegoszów oraz nad Bystrzycą: Lubachów, Bystrzyca Dolna i Górna, Burkatów z Omiecinami, Wiśniowa i Panków). W dolinach tych rzek powstały zespoły najcenniejszych założeń rezydencjonalnych.

W obszarze obecnej gminy wśród zróżnicowanych układów przestrzennych miejscowości wyróżniają się

przyfolwarczne osady w Wiśniowej, Zawiszowie, Jakubowicach, posiadające rozległe nawsie Boleścin, Miłochów, Pszenno, Słotwina oraz regularne założenia dawnych kolonii tkackich: Stachowice, Stachowiczki, kolonia w Grodziszczu. W południowej części gminy, w dolinie rzeki Bystrzycy położone są miejscowości o charakterze uzdrowiskowym z wyróżniającą wśród wiejskiej zabudowy architekturą pensjonatów: Lubachów i Bystrzyca Górna.

Do dziś zauważalne są różnice pomiędzy miejscowościami wynikające z ich historycznego statusu, dawnych powiązań własnościowych i rodowych.

Najliczniejszą grupę stanowią miejscowości w przeszłości należące do kamery świdnickiej: Bystrzyca Dolna, Lutomia, Miłochów, Modliszów, Niegoszów, Pogorzała, Pszenno, Słotwina, Stachowice, Witoszów Dolny, Zawiszów. Zwłaszcza wsie leżące w bezpośrednim sąsiedztwie Świdnicy wyróżniają się bardzo bogatą zabudową zagrodową z architekturą domów mieszkalnych noszącą wyraźny wpływ miejskiej architektury stolicy powiatu.

Wśród dawnych zespołów rezydencjonalnych czytelne są do dziś powiązania pomiędzy miejscowościami, tworzącymi niegdyś klucze dóbr i majoraty (rodu von Moltke – Krzyżowa, Grodziszczce, Wieruszów; rodu von Pückler – Bystrzyca Górna, Lubachów, Burkatów z Omiecunami; rodu von Websky – Makowice, Opoczka, Bojanice; rodu von Gellhorn – Jagodnik, Jakubów, Witoszów Górny do XVIII w., Mokreszów Dolny do XIX w., rodu von Zedlitz – Sulisławice i Wiśniowa oraz Hochbergów z Książa – Boleścin, Gogółów, Krzczo-

nów oraz od XIX w. Mokreszów). O wysokich aspiracjach tutejszego ziemiaństwa świadczą liczne zachowane realizacje w zakresie architektury pałacowej i towarzyszące im założenia parkowe.

W zakresie architektury sakralnej widoczne jest oddziaływanie fary świdnickiej (sklepienia sieciowe w Mokreszowie), interesujące są przykłady prowincjonalnych adaptacji wczesnorennesansowego typu attyki śląskiej w kościołach w Makowicach i Witoszowie Dolnym.

Spośród zabytków architektury przemysłowej na uwagę zasługuje zespół cukrowni w Pszennie, zespół elektrowni wodnej w Lubachowie, zapora na Bystrzycy oraz linia kolejowa Świdnica Kraszowice–Jedlina-Zdrój.

2. Zabytki architektury i ich zespoły, parki i cmentarze.

Poniżej zamieszczone zostało zestawienie tabelaryczne zawierające obiekty figurujące w wojewódzkiej ewidencji zabytków, wpisane do rejestrów zabytków.

Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefami. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

miejsowość	obiekt / zespół obiektów, adres	nr budynku	nr rejestru	data
1	2	3	4	5
Bojanice	kościół fil. p.w. MB Częstochowskiej		1671	12.05.1966
Bojanice	Ogrodzenie kościoła z bramą			
Bojanice	cmentarz przykościelny			
Bojanice	cmentarz parafialny			
Bojanice	aleja lipowa wielorzędowa, wzdłuż drogi na cmentarz		609/Wł	30.05.1975
Bojanice	aleja jednorzędowa od kościoła do drogi do Wieruszowa		608/Wł	30.05.1975
Bojanice	aleja lipowa jednorzędowa, wewnętrzna str. muru kościelnego		610/Wł	28.05.1975
Bojanice	dwór	56		
Bojanice	dom mieszkalny w zespole dworskim	56		
Bojanice	budynek mieszkalno-gosp. w zespole dworskim	56		
Bojanice	obora w zespole dworskim	56		
Bojanice	stajnia w zespole dworskim	56		
Bojanice	spichlerz, ob. magazyn w zespole dworskim	56		
Bojanice	budynek gospodrczy, ob. magazyn w zespole dworskim	56		
Bojanice	szkoła, ob. podstawowa	17		
Bojanice	stodoła	10		
Bojanice	obora I	10		
Bojanice	obora II	10		

Bojanice	dom mieszkalno-gosp.	28		
Boleścin	kościół fil. p.w. św. Józefa Oblubieńca			
Boleścin	grodzienie kościoła fil.			
Boleścin	cmentarz przykościelny			
Boleścin	aleja dębowa dwurzędowa, rozwidlenie dróg do Jakubowic i Makowic		611/Wł	28.05.1975
Boleścin	pałac	36		
Boleścin	obora w zespole pałacowym	36		
Boleścin	magazyn w zespole pałacowym	36		
Boleścin	stodoła w zespole pałacowym	36		
Boleścin	szkoła, ob. podstawowa			
Boleścin	dom mieszkalny	11		
Boleścin	dom mieszkalny	13		
Boleścin	dom mieszkalny	23		
Boleścin	stodoła w zespole	23		
Boleścin	dom mieszkalny	25		
Boleścin	dom mieszkalno-gosp.	25		
Boleścin	budynek gospodarczy w zespole	25		
Boleścin	stodoła w zespole	25		
Boleścin	dom mieszkalny	26		
Boleścin	dom mieszkalny	33		
Boleścin	dom mieszkalny	36b		
Boleścin	budynek usługowy	43		
Burkatów	aleja lipowa dwurzędowa, od torów kolej. do mostu na Młynówce przed majątkiem		615/Wł	30.05.1975
Burkatów	pałac	39		
Burkatów	oficyna mieszkalno-gosp. w zespole pałacowym	39		
Burkatów	obora I – folwark w zespole	39		
Burkatów	obora II – folwark w zespole	39		
Burkatów	magazyn – folwark w zespole	39		
Burkatów	dom mieszkalno-gosp. – folwark nr 43 – skrzydło północne	41, 42, 43		
Burkatów	dom mieszkalno-gosp. – folwark 50 – skrzydło wschodnie	44, 45, 46, 47, 48, 49		
Burkatów	dom mieszkalno-gosp. – folwark nr 53, – skrzydło południowe	51, 52,		
Burkatów	dwór, ob. dom mieszkalny	57		
Burkatów	remiza strażacka obok	23		
Burkatów	dom mieszkalny	1		
Burkatów	dom mieszkalny	9		
Burkatów	obora w zespole	9		
Burkatów	stodoła w zespole	9		
Burkatów	stodoła, budynek bramny w zespole	9		
Burkatów	dom mieszkalno-gosp.	18		
Burkatów	dom mieszkalno-gosp.	19		
Burkatów	dom mieszkalny	34		
Burkatów	dom mieszkalno-gosp.	37		
Burkatów	młyn gospodarczy	33		
Bystrzyca Dolna	kościół fil. p.w. św. Józefa Oblubieńca			
Bystrzyca Dolna	ogrodzenie cmentarza przykościelnego z bramą			

Bystrzyca Dolna	kaplica na cmentarzu przykościelnym, ob. salka katechetyczna			
Bystrzyca Dolna	cmentarz przykościelny			
Bystrzyca Dolna	pałac	38	1141/Wł	25.10.1985
Bystrzyca Dolna	ofycyna gosp. w skrzydle pałacu	38		
Bystrzyca Dolna	ofycyna mieszkalna – zabudowanie folwarczne w zespole pałacu	34		
Bystrzyca Dolna	stajnia z bramą przejazdową – zabudowanie folwarczne w zespole pałacu	34		
Bystrzyca Dolna	stajnia – zabudowanie folwarczne w zespole pałacu	34		
Bystrzyca Dolna	obora I – zabudowanie folwarczne w zespole pałacu	34		
Bystrzyca Dolna	obora II – zabudowanie folwarczne w zespole pałacu	34		
Bystrzyca Dolna	obora III – zabudowanie folwarczne w zespole pałacu	34		
Bystrzyca Dolna	stodoła – zabudowanie folwarczne w zespole pałacu	34		
Bystrzyca Dolna	brama główna zespołu pałacowego	38		
Bystrzyca Dolna	ogrodzenie ogrodu w zespole pałacowym	38		
Bystrzyca Dolna	park		1167/Wł	28.03.1986
Bystrzyca Dolna	aleja dębowa jednorzędowa	od 54 do 58	612/Wł	28.05.1975
Bystrzyca Dolna	aleja lipowa wielorzędowa, cmentarz - od kościoła do kaplicy		613/Wł	28.05.1975
Bystrzyca Dolna	aleja topolowa, wzdłuż front.ściany zach. d. PGR		614/Wł	30.05.1975
Bystrzyca Dolna	szkoła, ob. podstawowa	17		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalny	2		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalny	30		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalny	32		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalny	40		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalny	42		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalny	45		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalno-gosp.	45		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalny	47		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalno-gosp.	52		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalny	54		
Bystrzyca Dolna	młyn	37		
Bystrzyca Dolna	dom mieszkalny w zespole młyna	37		

Bystrzyca Górna	kościół par.p.w.Wniebowzięcia NMP		1672	12.05.1966
Bystrzyca Górna	plebania	45		
Bystrzyca Górna	kaplica ewangelicka, ob. cmentarna katolicka			
Bystrzyca Górna	cmentarz przykościelny			
Bystrzyca Górna	cmentarz parafialny			
Bystrzyca Górna	pałac	43	934/Wł	22.06.1983
Bystrzyca Górna	pałac	47	1398/Wł	7.03.1994
Bystrzyca Górna	park pałacowy	47	1446/Wł	29.09.1995
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	8		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	19		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	20		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	24		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	32		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalno-gosp.	34		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	37		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	38		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	39		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	40		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalno-gosp.	41		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	44		
Bystrzyca Górna	budynek gospodarczy w zespole	44		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	46		
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny	60		
Bystrzyca Górna	dworzec kolejowy			
Bystrzyca Górna	dom mieszkalny w zespole dworca	13		
Bystrzyca Górna	most kolejowy poprzeczny do drogi do Wałbrzycha			
Bystrzyca Górna	most kolejowy północna strona wsi			
Gogołów	kościół fil.św.Marcina		1675	12.05.1966
Gogołów	ogrodzenie kościoła fil. z bramą			
Gogołów	plebania	34		
Gogołów	cmentarz przykościelny			
Gogołów	pałac i park		747/Wł	8.11.1980
Gogołów	oficyna mieszkalna I w zespole pałacowym	44		

Gogołów	oficyna mieszkalno-gosp. w zespole pałacowym	44		
Gogołów	oficyna gosp. w skrzydle pałacu w zespole pałacowym	44		
Gogołów	oficyna gosp.I w skrzydle pałacu w zespole pałacowym	44		
Gogołów	oficyna gosp.II w skrzydle pałacu w zespole pałacowym	44		
Gogołów	stodoła w zespole pałacowym	44		
Gogołów	brama I i gorodzenie folwarku w zespole pałacowym	44		
Gogołów	brama II folwarku w zespole pałacowym	44		
Gogołów	brama parkowa I w zespole pałacowym	44		
Gogołów	brama parkowa II w zespole pałacowym	44		
Gogołów	dom mieszkalny	1		
Gogołów	dom mieszkalno-gosp.	3		
Gogołów	obora w zespole	3		
Gogołów	stodoła w zespole	3		
Gogołów	dom mieszkalny	4		
Gogołów	dom mieszkalny	6		
Gogołów	stajnia w zespole	6		
Gogołów	dom mieszkalny	7		
Gogołów	dom mieszkalny	9		
Gogołów	stajnia – spichlerz w zespole	9		
Gogołów	dom mieszkalno-gosp.	18		
Gogołów	dom mieszkalny	20		
Gogołów	dom mieszkalny	21		
Gogołów	dom mieszkalny	23		
Gogołów	dom mieszkalny	48		
Gogołów	dom mieszkalny	49		
Gogołów	wiatrak holenderski			
Grodziszczce	kościół par. p.w. św. Anny		1677	12.05.1966
Grodziszczce	mur przy kościele		1357/Wł	10.12.1991
Grodziszczce	brama wsch. w ogrodzeniu kościoła paraf.			
Grodziszczce	brama zach. w ogrodzeniu kościoła paraf.			
Grodziszczce	brama pñ. w ogrodzeniu kościoła paraf.			
Grodziszczce	plebania	2	1358/Wł	10.12.1991
Grodziszczce	budynek inwentarski w zespole plebanii	2		
Grodziszczce	stodoła w zespole plebanii	2		
Grodziszczce	cmentarz przykościelny			
Grodziszczce	cmentarz parafialny			
Grodziszczce	pałac	76	756/Wł	8.11.1980
Grodziszczce	brama na folwark w zespole pałacu			
Grodziszczce	ogrodzenie parku pałacowego			
Grodziszczce	park		750/Wł	8.11.1980
Grodziszczce	ośrodek zdrowia, poczta	72		
Grodziszczce	dom mieszkalny	3		
Grodziszczce	dom mieszkalny	13		
Grodziszczce	dom mieszkalny	21		
Grodziszczce	dom mieszkalny	62		
Grodziszczce	stajnia w zespole	62		
Grodziszczce	obora w zespole	62		
Grodziszczce	budynek inwentarski w zespole	62		
Grodziszczce	brama wjazdowa	62		

Grodziszczce	dom mieszkalny	64		
Grodziszczce	dom mieszkalny	74		
Grodziszczce	dom mieszkalno-usługowy	75		
Grodziszczce	dom mieszkalny	106		
Grodziszczce	młyn			
Jagodnik	dom mieszkalny	1		
Jagodnik	dom mieszkalny w zespole folwarku	17		
Jagodnik	obora w zespole folwarku	17		
Jagodnik	dom mieszkalny	26		
Jakubowice	pałac		944/Wł	21.09.1983
Jakubowice	dom mieszkalny w zespole pałacowym	1a		
Jakubowice	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	1b		
Jakubowice	oficyna gospodarcza w zespole pałacowym	1c		
Jakubowice	dom mieszkalny	1e		
Jakubowice	park		967/Wł	27.12.1983
Komorów	cmentarz poewangelicki			
Komorów	pałac		914/Wł	31.12.1982
Komorów	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	8		
Komorów	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	10		
Komorów	stajnia I w zespole pałacowym			
Komorów	obora I w zespole pałacowym			
Komorów	budynek inwentarski w zespole pałacowym			
Komorów	magazyn zbożowy w zespole pałacowym			
Komorów	stodoła I w zespole pałacowym			
Komorów	stodoła II w zespole pałacowym			
Komorów	stodoła III, ob. garaże w zespole pałacowym			
Komorów	domek ogrodnika, ob. mieszkalny w zespole pałacowym	32		
Komorów	brama główna przy pałacu			
Komorów	dzwonnica			
Komorów	park		978/Wł	27.12.1983
Komorów	dom mieszkalny	33		
Komorów	dom mieszkalny	50		
Komorów	obora	46		
Komorów	stodoła	46		
Komorów	budynek gospodarczy	46		
Komorów	wapiennik, ob. wieża ciśnień			
Krzyżowa	kościół fil.p.w.św.Michała Arch.		1680	12.05.1966
Krzyżowa	brama i ogrodzenie kościoła			
Krzyżowa	kaplica grobowa Helmuta von Moltke na cmentarzu			
Krzyżowa	cmentarz przykościelny			
Krzyżowa	cmentarz ewangelicki			
Krzyżowa	cmentarz rodowy			
Krzyżowa	pałac		915/Wł	31.12.1982
Krzyżowa	zabudowania i urządzenia dziedzina folwarku w zespole pałacowym (5 bud. mieszkal., stajnie, owczarnia, bud. inwentars., magazyn, stodoła, wozownia, waga, brama główna 1, brama mostowa 2, brama 3)		1281/Wł	20.12.1989
Krzyżowa	obora w zespole pałacowym			
Krzyżowa	ogrodzenie ogrodu z 4 bramami			

Krzyżowa	brama zach. ogrodu pałacowego			
Krzyżowa	brama ptn. ogrodu pałacowego			
Krzyżowa	park		1168/Wł	28.03.1986
Krzyżowa	szkoła, ob. przedszkole	9		
Krzyżowa	dom mieszkalny	4		
Krzyżowa	dom mieszkalny	13		
Krzyżowa	obora obok	13		
Krzyżowa	dom mieszkalny	43		
Krzyżowa	dom mieszkalny	44		
Krzyżowa	młyn	36a		
Krzyżowa	dom mieszkalny w zespole młyna	36		
Krzyżowa	budynek stacji kolejowej			
Lubachów	willa (dom Spółki Poszukiwaczy Złota, Złoty Las nr 2)	27c	1237/Wł	17.03.1988
Lubachów	pensjonat „Fregata”			
Lubachów	pensjonat, ob. dom mieszkalny	48		
Lubachów	pensjonat	3		
Lubachów	dom mieszkalny	4		
Lubachów	dom mieszkalny	10		
Lubachów	dom mieszkalny	17		
Lubachów	dom mieszkalny	18		
Lubachów	dom mieszkalny	19		
Lubachów	dom mieszkalny	20		
Lubachów	dom mieszkalny	22		
Lubachów	dom mieszkalny	24		
Lubachów	dom mieszkalny	28		
Lubachów	dom mieszkalny	29		
Lubachów	dom mieszkalny	31		
Lubachów	dom mieszkalny	32		
Lubachów	dom mieszkalny	41		
Lubachów	dom mieszkalny	42		
Lubachów	dom mieszkalno-usługowy	43		
Lubachów	dom mieszkalny	44		
Lubachów	dom mieszkalny	47		
Lubachów	dom mieszkalny	51		
Lubachów	most kolejowy			
Lubachów	budynek elektrowni wodnej	5a	1551/Wł	25.02.1997
Lubachów	dom mieszkalny w zespole elektrowni	5		
Lutomia Dolna	kościół paraf. p.w. Przemienienia Pańskiego		1681	12.05.1966
Lutomia Dolna	ogrodzenie kościoła paraf. z bramą			
Lutomia Dolna	plebania	72		
Lutomia Dolna	kapliczka w pobliżu	74		
Lutomia Dolna	cmentarz parafialny			
Lutomia Dolna	cmentarz poewangelicki			
Lutomia Górna	wieża kościoła poewangelickiego			
Lutomia Górna	plebania ewangelicka, ob. dom mieszkalny	174	1371/Wł	14.06.1992
Lutomia Dolna	park		1324/Wł	20.03.1991

Lutomia Dolna	poczta	3		
Lutomia Dolna	ośrodek zdrowia	27		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	1		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	2		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	6		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	7		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	10		
Lutomia Dolna	dom mieszkalno-gosp.	16		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	20		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	21		
Lutomia Dolna	obora w zespole	21		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	23		
Lutomia Dolna	oficyna gospodarcza	23		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	29		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	31		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	40		
Lutomia Dolna	magazyn w zespole	40		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	45		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	47		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	61		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	65a		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	66		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	71		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	74		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	75		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	81		
Lutomia Dolna	obora w zespole	81		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	83		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	100		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	108		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	110		

Lutomia Dolna	dom mieszkalny	112		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	118		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	120		
Lutomia Dolna	dom mieszkalny	122		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	8		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	14		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	18		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	24		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	39		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	45		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	48		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	64		
Lutomia Górna	dom mieszkalno-gosp.	74		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	92		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	93		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	115		
Lutomia Górna	dom mieszkalno-gosp.	125		
Górna	dom mieszkalno-gosp.	137		
Lutomia Górna	dom mieszkalno-gosp.	142		
Lutomia Górna	budynek gospodarczy z z wjazdem bramnym w zespole	142		
Lutomia Górna	dom mieszkalno-gosp.	157		
Lutomia Górna	dom mieszkalny	167		
Makowice	kościół fil. p.w. św. Katarzyny		773/Wł	8.11.1980
Makowice	mur cmentarza z brama przy kościele			
Makowice	cmentarz przykościelny			
Makowice	cmentarz parafialny			
Makowice	pałac		731/Wł	30.06.1979
Makowice	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	36		
Makowice	dom mieszkalno-gosp. w zespole pałacowym	36		
Makowice	budynek magazynowo-gosp. w zespole pałacowym	36		
Makowice	stodoła w zespole pałacowym	36		
Makowice	park		1170/Wł	28.03.1986
Makowice	cmentarz rodowy w parku			
Makowice	dom mieszkalno-usług.	5		
Makowice	stodoła w zespole	5		
Makowice	dom mieszkalny	6		

Makowice	stodoła w zespole	6		
Makowice	dom mieszkalny	11		
Makowice	dom mieszkalny	16		
Makowice	dom mieszkalny	21		
Makowice	dom mieszkalny	27		
Makowice	obora obok	28		
Miłochów	cmentarz poewangelicki			
Miłochów	dwór, ob. dom mieszkalny	4		
Miłochów	dom mieszkalny	3		
Miłochów	budynek gospodarczy w zespole	3		
Miłochów	dom mieszkalno-gosp.	8		
Miłochów	dom mieszkalny, ob. przedszkole	22		
Miłochów	budynek mieszkalny w zespole folwarku	24		
Miłochów	oficina mieszkalno-gosp. w zespole folwarku	24		
Miłochów	obora w zespole folwarku	24		
Miłochów	budynek obory i magazynu w zespole folwarku	24		
Miłochów	stodoła w zespole folwarku	24		
Miłochów	budynek magazynowo-gosp.	2		
Miłochów	budynek gospodarczy-bramny	9a		
Modliszów	kościół fil. p.w. św. Bartłomieja		1119	28.07.1964
Modliszów	ogrodzenie z bramą kościoła fil.			
Modliszów	cmentarz przykościelny			
Modliszów	cmentarz poewangelicki			
Modliszów	kapliczka obok domu	11		
Modliszów	dom mieszkalno-gosp.	5		
Modliszów	dom mieszkalny	16		
Modliszów	dom mieszkalny	20		
Modliszów	dom mieszkalny	32		
Modliszów	dom mieszkalno-gosp.	33		
Modliszów	stajnia w zespole	33		
Modliszów	dom mieszkalno-gosp.	40		
Modliszów	dom mieszkalny	1		
Modliszów	dom mieszkalny	3		
Modliszów	dom mieszkalno-gosp. w zespole z bud. nr 3	4		
Modliszów	dom mieszkalny	20		
Mokrzeszów	kościół paraf. p.w. św Jadwigi		1193	14.12.1964
Mokrzeszów	mur ogrodzenia kościoła			
Mokrzeszów	brama w ogrodzeniu kościoła paraf.			
Mokrzeszów	cmentarz parafialny			
Mokrzeszów	ogrodzenie cmentarza przykościelnego			
Mokrzeszów	Szpital Zakonny	111	1285/Wł	2.01.1990
Mokrzeszów	ogrodzenie klasztoru	111		
Mokrzeszów	budynek mieszkalny – folwark, ob. Szkoła Rolnicza	111		
Mokrzeszów	dom mieszkalny – folwark, ob. Szkoła Rolnicza	111b		
Mokrzeszów	dom mieszkalny – folwark, ob. Szkoła Rolnicza	111c		
Mokrzeszów	dom mieszkalny – folwark, ob. Szkoła Rolnicza	111d		

Mokrzeszów	budynek gospodarczy – folwark, ob. Szkoła Rolnicza	111		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy – folwark, ob. Szkoła Rolnicza	111		
Mokrzeszów	budynek gosp. i stodoła – folwark	111		
Mokrzeszów	stodoła – folwark, ob. Szkoła Rolnicza	111		
Mokrzeszów	magazyn – folwark, ob. Szkoła Rolnicza	111		
Mokrzeszów	stodoła – folwark, ob. Szkoła Rolnicza	111		
Mokrzeszów	dom mieszkalny w zespole folwarku	1		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp. w zespole folwarku	1		
Mokrzeszów	budynek gosp. z bramą wjazdową w zespole folwarku	1		
Mokrzeszów	obora w zespole folwarku	1		
Mokrzeszów	stodoła w zespole folwarku	1		
Mokrzeszów	remiza strażacka			
Mokrzeszów	dom mieszkalny	5		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	6		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	11		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	17		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	20		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	22		
Mokrzeszów	budynek inwentarski w zespole	22		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy z bramą w zespole	22		
Mokrzeszów	dom mieszkalny, ob. szkoła podstawowa	23		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-usługowy	29		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	33		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	37		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	40		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	41		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	42		
Mokrzeszów	obora w zespole	42		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	43		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	47		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	49		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy w zespole	49		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy w zespole	49		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	63		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy w zespole	63		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	64		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	67a		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	68		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy z bramą w zespole	68		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	70		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	74		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy z bramą w zespole	74		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	78		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	86		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	91		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	92		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	93a		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	94		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy w zespole	94		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy z bramą w zespole	94		
Mokrzeszów	stodoła w zespole	94		

Mokrzeszów	dom mieszkalny	95		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-gosp.	101		
Mokrzeszów	budynek gospodarczy z bramą w zespole	101		
Mokrzeszów	stodoła w zespole	101		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	104		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	105		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	106		
Mokrzeszów	dom mieszkalno-usługowy	108		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	118		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	121		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	126		
Mokrzeszów	dom mieszkalny	139		
Mokrzeszów	dom myśliwski – ruina przy jezioru Daisy			
Mokrzeszów	baszta przy jezioru Daisy			
Mokrzeszów	wapiennik przy jezioru Daisy			
Mokrzeszów	mury oporowe przy jezioru Daisy			
Niegoszów	cmentarz poewangelicki nieczynny			
Niegoszów	dom mieszkalno-gosp.	19		
Opoczka	dom mieszkalny	7		
Opoczka	dom mieszkalny	12		
Opoczka	obora w zespole	12		
Opoczka	dom mieszkalny	24		
Panków	dwór		587	24.08.1959
Panków	most na fosie			
Panków	park		755/Wł	8.11.1980
Panków	dom mieszkalny	2		
Panków	stodoła w zespole	2		
Panków	dom mieszkalny	3		
Panków	dom mieszkalny	4		
Panków	dom mieszkalny	33		
Panków	stajnia I	18		
Panków	stajnia II	18		
Panków	stodoła	26		
Pogorzała	cmentarz ewangelicki zamknięty			
Pogorzała	dom mieszkalno-gosp.	19		
Pogorzała	dom mieszkalny	27		
Pszemno	kościół paraf. p.w. św. Mikołaja		1195	14.12.1964
Pszemno	ogrodzenie kościoła paraf.			
Pszemno	cmentarz przykościelny			
Pszemno	cmentarz parafialny			
Pszemno	dom pogrzebowy – cmentarz komunalny			
Pszemno	ogrodzenie cmentarza komunalnego			
Pszemno	szkoła, ob. podstawowa	15		
Pszemno	szkoła, ob. podstawowa	2		
Pszemno	dom mieszkalny	1, 3		
Pszemno	dom mieszkalny	2		
Pszemno	dom mieszkalny	5		
Pszemno	dom mieszkalny	6		
Pszemno	dom mieszkalny, ob. poczta	12		
Pszemno	dom mieszkalny	32		
Pszemno	dom mieszkalny	4		
Pszemno	dzwonnica ppoż.	4		
Pszemno	dom mieszkalny	10		
Pszemno	dom mieszkalny	14		

Pszенno	dom mieszkalny	1		
Pszенno	budynek gosp. w zespole	1		
Pszенno	dom mieszkalny	11		
Pszенno	budynek gospodarczy	9		
Pszенno	dom mieszkalny	13		
Pszенno	dom mieszkalno-gosp.	13		
Pszенno	dom mieszkalny	15		
Pszенno	dom mieszkalny	21		
Pszенno	dom mieszkalny	23		
Pszенno	dom mieszkalny	25		
Pszенno	dom mieszkalny	27		
Pszенno	dom mieszkalno-gosp.	29		
Pszенno	dom mieszkalny	31		
Pszенno	dom mieszkalny	39		
Pszенno	dom mieszkalny	43		
Pszенno	dom mieszkalny	1		
Pszенno	dom mieszkalny	10		
Pszенno	budynek I w zespole Cukrowni			
Pszенno	budynek II w zespole Cukrowni			
Pszенno	budynek administracyjny – Dyrekcja Cukrowni	1		
Pszенno	budynek administracyjny Cukrowni	3, 5		
Pszенno	pałacyk, ob. przedszkole w zespole Cukrowni	13		
Pszенno	dom mieszkalny w zespole Cukrowni	7, 9		
Słotwina	budynek użyteczności publicznej	80		
Słotwina	szkoła	31		
Słotwina	dom mieszkalny	1		
Słotwina	dom mieszkalno-gosp.	4		
Słotwina	dom mieszkalno-gosp.	15		
Słotwina	stodoła w zespole	15		
Słotwina	obora w zespole	15		
Słotwina	dom mieszkalny	17		
Słotwina	dom mieszkalny	18		
Słotwina	dom mieszkalny	20		
Słotwina	obora z bramą w zespole	20		
Słotwina	dom mieszkalny	36		
Słotwina	dom mieszkalny	37		
Słotwina	dom mieszkalny	39		
Słotwina	dom mieszkalny	45		
Słotwina	dom mieszkalny	46		
Słotwina	dom mieszkalny	48		
Słotwina	dom mieszkalny	51		
Słotwina	dom mieszkalny	52		
Słotwina	dom mieszkalny	58		
Słotwina	dom mieszkalny	68		
Słotwina	dom mieszkalno-gosp.	69		
Słotwina	dom mieszkalny	70		
Słotwina	ogrodzenie z bramą w zespole	70		
Słotwina	dom mieszkalny	72		
Słotwina	dom mieszkalny	77		
Słotwina	dom mieszkalny	79		
Słotwina	budynek inwentarski w zespole	79		
Słotwina	dom mieszkalno-usługowy	81		

Słotwina	obora z bramą w zespole	81		
Słotwina	budynek inwentarski w zespole	81		
Słotwina	stodoła w zespole	81		
Słotwina	dom mieszkalno-gosp.	88		
Słotwina	dom mieszkalny	90		
Słotwina	dom mieszkalno-gosp.	91		
Słotwina	obora w zespole	91		
Słotwina	dom mieszkalny	93		
Słotwina	dom mieszkalny	96		
Sulisławice	kościół fil. p.w. św. Antoniego		953/Wł	21.09.1983
Sulisławice	pałac			
Sulisławice	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym			
Sulisławice	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym			
Sulisławice	obora w zespole pałacowym			
Sulisławice	obora w zespole pałacowym			
Sulisławice	stajnia w zespole pałacowym			
Sulisławice	budynek gospodarczy w zespole pałacowym			
Sulisławice	brama w zespole pałacowym			
Sulisławice	park		763/Wł	8.11.1980
Sulisławice	dom mieszkalny	1		
Wieruszów	dom mieszkalny	15		
Wieruszów	obora w zespole	15		
Wilków Św.	cmentarz ewangelicki nieczynny			
Wilków Św.	pałac		945/Wł	20.09.1983
Wilków Św.	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	11e		
Wilków Św.	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	11c		
Wilków Św.	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	11d		
Wilków Św.	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	28		
Wilków Św.	magazyn zbożowy w zespole pałacowym	11		
Wilków Św.	park		965/Wł	27.12.1983
Wilków Św.	dom mieszkalny	9		
Wilków Św.	dom mieszkalny	44		
Wilków Św.	dom mieszkalny	45		
Wilków Św.	ogrodzenie z bramą w zespole	45		
Wiśniowa	pałac		908/Wł	31.12.1982
Wiśniowa	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	23		
Wiśniowa	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	24		
Wiśniowa	oficyna mieszkalna w zespole pałacowym	25		
Wiśniowa	budynek inwentarski w zespole pałacowym			
Wiśniowa	magazyn zbożowy w zespole pałacowym			
Wiśniowa	park		1171/Wł	28.03.1986
Witoszów Dolny	kościół paraf. p.w. Nawiedzenia NMP		343	13.11.1956
Witoszów Dolny	cmentarz przykościelny			
Witoszów Dolny	ogrodzenie kościoła paraf.			
Witoszów Dolny	kaplica p.w. Matki Boskiej			
Witoszów Dolny	kaplica p.w. św. Jana Nepomucena przy kościele			
Witoszów Dolny	cmentarz parafialny			
Witoszów Dolny	dom pogrzebowy – cmentarz przy drodze do Komorowa			

Witoszów Dolny	ogrodzenie cmentarza przy drodze do Komorowa			
Witoszów Dolny	pałac (PGR)	116	1495/Wł	15.04.1996
Witoszów Dolny	dom mieszkalny w zespole pałacowym	116		
Witoszów Dolny	obora I w zespole pałacowym	116		
Witoszów Dolny	obora II w zespole pałacowym	116		
Witoszów Dolny	magazyn zbożowy w zespole pałacowym	116		
Witoszów Dolny	stodoła I w zespole pałacowym	116		
Witoszów Dolny	stodoła II w zespole pałacowym	116		
Witoszów Dolny	budynek użyteczności publicznej, ob. mieszkalny	13		
Witoszów Dolny	budynek użyteczności publicznej	131		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	2		
Witoszów Dolny	obora w zespole	2		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	15		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	50		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	50		
Witoszów Dolny	obora I w zespole	50		
Witoszów Dolny	obora II w zespole	50		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	54		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	58		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	78		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	110		
Witoszów Dolny	dom mieszkalno-gosp.	117		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	140		
Witoszów Dolny	obora w zespole	140		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	144		
Witoszów Dolny	dom mieszkalno-gosp.	145		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	146		
Witoszów Dolny	dom mieszkalny	147		
Witoszów Górny	cmentarz ewangelicki(zamknięty)			
Witoszów Górny	cmentarz rodowy zniszczony			
Witoszów Górny	dwór		1691	22.05.1966

Witoszów Górny	obora w zespole dworskim	15		
Witoszów Górny	park		745/Wł	8.11.1980
Witoszów Górny	ośrodek zdrowia	12		
Witoszów Górny	dom mieszkalny	11a		
Witoszów Górny	dom mieszkalny	26		
Witoszów Górny	dom mieszkalny	45		
Witoszów Górny	dwór		975	11.05.1963
Zawiszów	dwór (PGR)		1496/Wł	15.04.1996
Zawiszów	oficyna mmieszkalno-gosp.(PGR)		1497/Wł	15.04.1996
Zawiszów	dom mieszkalny w zespole folwarku I	1		
Zawiszów	budynek gosp. I w zespole folwarku I	1		
Zawiszów	budynek gosp. II w zespole folwarku I	1		
Zawiszów	obora w zespole folwarku I	1		
Zawiszów	dom mieszkalny w zespole folwarku II	1		
Zawiszów	budynek administracyjny w zespole folwarku II	1		
Zawiszów	obora I w zespole folwarku II	1		
Zawiszów	obora II w zespole folwarku II	1		
Zawiszów	ogrodzenie w zespole folwarku II	1		
Zawiszów	dom mieszkalny	4a		
Złoty Las	dom spółki Poszukiwaczy Złota	2	1237/Wł	17.03.1988
Złoty Las	leśniczówka	5		
Złoty Las	dom mieszkalny	3		
Złoty Las	teren kopalni rud ołowiu srebra			

3. Zabytki archeologiczne

Aktualnie w granicach administracyjnych gminy Świdnica znanych jest 155 stanowisk o określonej lokalizacji oraz 13 stanowisk niezlokalizowanych. Zewidencjonowane stanowiska dzielą się na dwa typy: płaskie – osady, cmentarzyska płaskie, ślady osadnictwa oraz

posiadające własną formę krajobrazową – grodziska, wały ziemne i wyrobiska.

Najstarsze ślady osadnictwa datowane są na okres schyłkowego paleolitu. Licznie występują obiekty neolityczne, kultury łużyckiej i przeworskiej. Największą liczebnie grupę tworzą stanowiska datowane na okres średniowiecza.

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia
Fakty osadnicze w gminie : Świdnica					
Miejscowość: BOJANICE					
87-23	9	1	ZAMEK		ŚREDNIOWIECZE
87-23	10	2	KOPALNIA – WYROBISKA KOPALNICE		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE PRZED 1548
87-23	25	3	OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV–XV
87-23	28	4	OSAD		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV–XV
87-23	29	5	OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV–XV
87-23	30	6	OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV–XV
87-23	31	7	OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV–XV

86-23	54	8	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	55	9	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	56	2	OSADA OSADA OSADA OSADA	KPL ŁUŻYC- KA	NEOLIT EP.BRAŻU – HALSZTATU WCZESNE ŚRE- DNIOWIECZE PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE
Miejscowość: BOLEŚCIN					
86-24	1	1	ŚLAD OSADNIC- TWA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIII-XIV
86-24	19	2	ŚLAD OSADNIC- TWA		NEOLIT – EP. BRA- ŻU
86-23	45	2	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
Miejscowość: BURKATÓW					
86-23	33	1	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	34	2	ŚLAD OSADNIC- TWA		NEOLIT
86-23	35	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	36	4	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	59	5	ŚLAD OSADNIC- TWA		EP.KAMIENIA
Miejscowość: BYSTRZYCA DOLNA					
86-23	3	1	ZNALEZISKO LUŻNE		NEOLIT
86-23	4	2	ZNALEZISKO LUŻNE		NEOLIT
86-23	29	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV- XV
86-23	30	4	OSADA	ŁUŻYCKA	
86-23	31	5	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	32	6	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
Miejscowość: BYSTRZYCA GÓRNA					
87-23	1	1	ZNALEZISKO LUŻNE		EP. KAMIENIA / BRAŻU
86-23	2	4	KOPALNIA RUD SREBRA		ON XVI-XVIII
86-23	5	5	OSADA		EP. BRAŻU
87-23	7	2	ZNALEZISKO LUŻNE	KCSZ	NEOLIT
87-23	8	3	ZNALEZISKO LUŻNE		NEOLIT
87-23	18	6	KOPALNIA- SZTOL- NIA		ON XIX
86-23	26	7	KOPALNIA RUD SREBRA		ON XVIII?
86-23	27	8	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	37	9	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	38	10	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	39	11	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	57	13	ŚLAD OSADNIC- TWA		MEZOLIT
86-23	58	14	ŚLAD OSADNIC- TWA		NEOLIT/ EP. BRA- ŻU

Miejscowość: GOGOŁÓW					
85-24	6	1	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
85-24	12	2	OSADA	PRZEWORSKA	OWR
85-24	13	3	OSADA ŚLAD OSADNIC-TWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
85-24	26	4	OSADA NIEOKREŚLONA	PRZEWORSKA	OWL IV-V PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
85-24	27	5	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
85-24	28	6	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
Miejscowość: GRODZISZCZE					
86-24	2	1	GRODZISKO		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XIII
86-24	3	2	ŚLAD OSADNIC-TWA		NEOLIT
86-24	6	3	OSADA?		NEOLIT
86-24	7	7	OBOZOWISKO		PAEOLIT SCHYŁKOWY
86-24	11	4	ŚLAD OSADNIC-TWA		EP. KAMIENIA
86-24	12	5	OSADA		POŻNE ŚREDNIOWIECZE
86-24	14	6	ŚLAD OSADNIC-TWA		EP. KAMIENIA
86-24	15	8	ŚLAD OSADNIC-TWA		EP. KAMIENIA
86-24	16	9	OBOZOWISKO		PAEOLIT GÓRNY LUB SCHYŁKOWY
Miejscowość: JAGODNIK					
86-23	7	1	ZNALEZISKO LUŻNE		EP. BRĄZU WCZESNA
85-24	21	1	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
85-24	22	2	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
86-23	41	2	OSADA OSADA		PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
86-23	42	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
86-23	43	4	ŚLAD OSADNIC-TWA OSADA		PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
Miejscowość: KOMORÓW					
85-22	8	1	ŚLAD OSADNIC-TWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
85-22	9	2	ŚLAD OSADNIC-TWA OSADA		PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
85-22	10	3	ŚLAD OSADNIC-TWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
85-22	11	4	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
85-23	26	5	ŚLAD OSADNIC-TWA?		PALEOLIT

Miejscowość: KRZYŻOWA					
86-24	17	3	ŚLAD OSADNIC-TWA		EP.KAMIENIA
86-24	18	4	ŚLAD OSADNIC-TWA		EP. KAMIENIA
86-23	51	1	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
Miejscowość: LUBACHÓW					
87-23	2	1	KOPALNIA RUD SREBRA I OŁOWIU		ŚREDNIOWIECZE ON XIV, XVIII – POCZ. XIX
87-23	3	2	KOPALNIA WYROBISKO GÓRNICZE		ŚREDNIOWIECZE ON XIV, XVIII- POCZ. XIX
87-23	19	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
87-23	20	4	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
Miejscowość: LUTOMIA DOLNA					
87-24	5	1	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE – ON
87-24	6	2	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE – ON
Miejscowość: LUTOMIA GÓRNA					
87-23	11	1	ZNALEZISKO LUŻNE		NEOLIT
87-23	12	2	ZNALEZISKO LUŻNE		ON XVIII
87-23	13	3	ZNALEZISKO LUŻNE		ON XVIII
87-23	14	4	ZNALEZISKO LUŻNE		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE – ON XV – XVI
87-23	15	5	ZNALEZISKO LUŻNE		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XV
87-23	16	6	ZNALEZISKO LUŻNE		NEOLIT
87-23	17	7	OSADA		ŚREDNIOWIECZE
87-23	26	8	OSADA		PÓŻNE SREDNIOWIECZE XIV-XV
87-23	27	9	KAMIEŃ GRANICZNY		ON 1853
87-23	32	10	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
87-23	33	11	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
87-23	34	12	KAMIEŃ GRANICZNY? KOPALNIA WYROBISK GÓRNICZE		ON 1762 ONXVIII
87-23	35	9	ŚLAD OSADNIC-TWA		EP. KAMIENIA
87-23	36	10	ŚLAD OSADNIC-TWA		EP. KAMIENIA
87-23	37	11	ŚLAD OSADNIC-TWA?		NEOLIT/ EP. BRAŻU
87-23	38	12	ŚLAD OSADNIC-TWA	KPL	NEOLIT
87-23	39	13	OBOZOWISKO?	KCSZ	NEOLIT/ EP. BRAŻU
87-23	40	12	ŚLAD OSADNIC-TWA		MEZOLIT
87-23	41	14	GRÓB?		NEOLIT
87-23	42	15	ZNALEZISKO LUŻNE		EP. BRAŻU?
Miejscowość: MAKOWICE					
86-23	11	1	WAŁ. ZIEMNY		ON 1762
86-23	12	2	WAŁ. ZIEMNY		ON 1762

86-23	13	3	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE OSA- DA		EP. BRAZU II- HALSZTAT PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	15	4	WIEŻA KAMIENNA RUINY		ON PRZED 1736
86-23	46	5	ŚLAD OSADNIC- TWA		PRADZIEJE
86-23	47	6	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	50	7	ŚLAD OSADNIC- TWA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE 2 poł. XIII- -XIV
Miejscowość: MIŁOCHÓW					
85-24	1	1	ZNALEZISKO LUŻNE	ŁUŻYCKA	EP. BRAZU III-IV
85-24	5	2	OSADA OSADA NIEOKREŚLONA	ŁUŻYCKA	NEOLIT PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV PRADZIEJE
85-24	24	3	ŚLAD OSADNIC- TWA OSADA OSADA ŚLAD OSADNIC- TWA	ŁUŻYCKA	NEOLIT HALSZTAT PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV PRADZIEJE
85-24	25	4	OSADA ŚLAD OSADNIC- TWA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV PRADZIEJE
Miejscowość: MODLISZÓW					
86-22	1	1	KOPALNIA RUD SREBRA I OŁOWIU WAŁY KAMIENNO- ZIEMNE		ON XVI ON 1762
86-22	7	2	ZNALEZISKO LUŻNE		NEOLIT
86-22	8	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-22	22	4	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-22	23	5	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-22	24	6	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	25	3	KOPALNIA WYRO- BISKA GÓRNICZE		ON PRZED POŁ. XIX
Miejscowość: MOKRZESZÓW					
85-22	2	2	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
85-22	3	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE - ON XIV- -XVI
85-22	4	4	ŚLAD OSADNIC- TWA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE -ON XIV- -XVI
85-22	5	1	ŚLAD OSADNIC- TWA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
85-22	12	5	ŚLAD OSADNIC- TWA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE -ON XIV- -XVI
85-22	13	8	NIEOKRESLONA		PALEOILT DOLNY LUB ŚRODKOWY
85-22	14	9	NIEOKREŚLONA		PALEOLIT DOLNY LUB SRODKOWY
85-22	23	6	OSADA		ON

85-22	24	7	ŚLAD OSADNIC-TWA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE
Miejscowość: NIEGOSZÓW					
84-23	30	1	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE
84-23	31	2	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE
Miejscowość: OPOCZKA					
86-23	14	1	OSAD?		ŚREDNIOWIECZE
86-23	48	2	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV
86-23	49	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV
86-23	52	4	OSADA OSADA		PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV
Miejscowość: PANKÓW					
84-24	11	1	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV
84-24	12	2	OSADA ŚLAD OSADNIC-TWA OSADA	ŁUŻYCKA PRZEWOR-SKA	EP. BRĄZU IV-V OWR-OWL III-IV PRADZIEJE
84-24	15	3	ŚLAD OSADNIC-TWA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE
Miejscowość: POGORZAŁA					
86-22	12	1	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV
86-22	13	2	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV
86-22	14	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV
86-22	15	4	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV
86-22	16	5	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV
Miejscowość: PSZENNO					
85-24	15	1	OSADA OSADA NIEOKREŚLONA	PRZEWOR-SKA	OWL IV-V PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV PRADZIEJE
85-24	16	2	OSADA OSADA	PRZEWOR-SKA	OWL POŁ. IV - POŁ. V PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE
85-24	18	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE
85-24	19	4	ŚLAD OSADNIC-TWA OSADA	PRZEWOR-SKA?	OWL IV-V? PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIII-XIV
85-24	20	5	OSADA ŚLAD OSADNIC-TWA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE XIV-XV EP. KAMIENIA
85-24	23	6	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE
Miejscowość: SŁOTWINA					
85-23	8	1	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE NIEOKREŚLONA OSADA	ŁUŻYCKA PRZEWOR-SKA	EP. BRĄZU OWL. FAZA D PÓŻNE ŚREDNIO-WIECZE
85-23	10	2	OSADA		EP. BRĄZU II HALSZTAT

85-23	14	3	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
85-23	15	4	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
85-23	17	5	OSADA ŚLAD OSADNIC- TWA NIEOKREŚLONA		EP. BRĄZU IV-V WCZESNE ŚRE- DNIOWIECZE PRADZIEJE
85-23	18	6	OSADA OSADA NIEOKREŚLONA		EP. BRĄZU III-IV PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV PRADZIEJE
85-23	19	7	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
85-23	20	8	OSADA OSADA ŚLAD OSADNIC- TWA NIEOKREŚLONA	PRZEWOR- SKA	NEOLIT OWL FAZA D PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV PRADZIEJE
85-23	21	9	OSADA OSADA NIEOKREŚLONA	ŁUŻYCKA	EP. BRĄZU V HALSZTAT PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV PRADZIEJE
85-23	22	10	OSADA OSADA NIEOKREŚLONA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚRE- DNIOWIECZE IX-X PRADZIEJE
85-23	25	11	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
Miejscowość: STACHOWICE					
87-24	11	1	KURHAN LUB KO- PIEC GRANICZNY		PRADZIEJE LUB ŚREDNIOWIECZE- ON
Miejscowość: SULISŁAWICE					
84-23	25	1	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA	HALSZTAT
84-23	26	2	ŚLAD OSADNICTWA		EP. BRĄZU
84-23	27	3	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚRE- DNIOWIECZE PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE
84-23	28	4	ZNALEZISKO LUŻNE		OWR WCZESNY
Miejscowość: ŚWIDNICA					
85-23	2	2	ZNALEZISKO LUŻNE		EP. BRĄZU HALSZ- TAT
85-23	3	3	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE		OWR II NE, 174 NE
85-23	4	4	ZNALEZISKO LUŻNE		EP. KAMIENIA/ EP. BRĄZU I
85-23	5	5	ZNALEZISKO LUŻNE		NEOLIT
85-23	6	6	ZNALEZISKO LUŻNE CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE ZNALEZISKO LUŻNE		EP. KAMIENIA/ EP. BRĄZU I HALSZTAT OWR
85-23	7	7	GRODZISKO STOŻ- KOWATE		ŚREDNIOWIECZE
86-23	8	13	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA	EP. BRĄZU - HALSZTAT
86-23	9	14	ZNALEZISKO LUŻNE		NEOLIT

86-23	10	15	ZNALEZISKO LUŻNE		OWR III NE
85-23	11	8	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE OSADA	ŁUŻYCKA	EP. BRAZU V PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
85-23	12	9	GRÓB SZKIELETOWY		ŚREDNIOWIECZE
85-23	13	10	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
85-23	24	11	OSADA NIEOKREŚLONA	ŁUŻYCKA	EP. BRAZU IV-V PRADZIEJE
86-23	28	16	OSADA		POŻNE ŚREDNIO- WIECZE
86-23	40	17	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
86-23	44	18	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIO- WIECZE XIV-XV
Miejscowość: WIERUSZÓW					
86-23	53	1	OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
Miejscowość: WILKÓW					
84-24	1	1	GRODZISKO STOŻ- KOWATE		WCZESNE ŚRE- DNIOWIECZE XI- -XIII
84-24	8	2	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE
85-23	16	3	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		NEOLIT PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
Miejscowość: WITOSZÓW DOLNY					
86-23	16	1	OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
86-23	17	2	OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
86-23	18	3	OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
86-23	19	4	OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
86-23	20	5	OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
86-23	21	6	OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
86-23	22	7	OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV PRADZIEJE PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
86-23	23	8	OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
86-23	24	9	OSADA		PÓŻNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV

Miejscowość: WITOSZÓW GÓRNY					
86-22	4	1	KOPALNIA RUD SREBRA I OŁOWIU		ON 1772
86-22	5	2	KOPALNIA RUD SREBRA I OŁOWIU		ON 1772
86-22	19	3	OSADA		PÓŹNE ŚRE- DNIOWIECZE XIV-XV
86-22	20	4	OSADA		PÓŹNE ŚRED- NIIOWIECZE XIV- -XV
Miejscowość: ZAWISZÓW					
85-23	23	1	OSADA		PRADZIEJE
85-23	29	1	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE		PRADZIEJE

4. Zabytkowe obiekty małej architektury.

W granicach administracyjnych gminy Świdnica zewidencjonowano 21 obiektów małej architektury o średniowiecznej metryce. Są to wbudowane lub wolno stojące krzyże pokutne, których wykaz zamieszczono poniżej.

miejscowość	obiekt	adres/ulica	nr	numer rejestru	data
Bojanice	krzyż pokutny	przed murem cm. przykościel.		492 poz.8	10.06.1983
Bojanice	krzyż pokutny	w murze cm.przykościelnego na prawo od bramy cm.		492 poz.7	10.06.1983
Grodziszczce	krzyż pokutny	na prawo od bramy cm. przykościelnego p.		418/WŁpoz.1	10.03.1983
Grodziszczce	krzyż pokutny	na prawo od bramy cm. przykościelnego p		418/WŁpoz2	10.03.1983
Grodziszczce	krzyż pokutny	w ogrodzeniu szkolnego dziedzińca		419/WŁ	10.03.1983
Grodziszczce	krucyfiks kamienny	przy domu	24	447/WŁ	10.03.1983
Lutomia	krzyż pokutny	przy kapliczce na skrzyż. dróg do Piskorzowa i Mościska		1140/555	20.12.1983
Lutomia	krzyż pokutny	przy murze kościoła skrzyżowanie połnych dróg		1141/575	08.11.1983
Miłochów	krzyż pokutny	Miłochów-Boleścín pd.-wsch. róg skrzyż. drogi gł. z szosą do Lubachowa		483/WŁ	10.06.1983
Modliszów	krzyż pokutny	przed budynkiem barmnym cm. przykościelnego		538/WŁ	02.11.1983
Mokrzyszów	krzyż pokutny	przed budynkiem barmnym cm. przykościelnego			
Panków	kapliczka pokutna	obok mostu na l od wjazdu do zamku		446/WŁ	10.03.1983
Pszemno	krzyż pokutny	l str schodów do szkoły 200 m na pld. od gł drogi, powyżej domu		421/Wł	10.03.1983
Słotwina	krzyż pokutny		16		
Sulisławice	krzyż pokutny	po zach. str.drogi do Świdnicy przy pld. skraju drogi, vav kościoła		540/WŁ	02.11.1983
Witoszów Dolny	krzyż pokutny			480/WŁ	10.06.1983
Witoszów Dolny	krzyż pokutny	przy pld. skraju drogi, vav, kościoła		480/WŁ	10.06.1983
Witoszów Dolny	krzyż pokutny	przy pld. skraju drogi, vav, kościoła		480/WŁ	10.06.1983
Witoszów Górny	krzyż pokutny	przy drodze z ogrodzeniem parku przy majątku grn.		481/WŁ	10.06.1983
Witoszów Górny	krzyż pokutny	nad potokiem Witoszówki, w murze ogrodu	39	482/WŁ	10.06.1983
Witoszów Górny	krzyż pokutny	nad potokiem Witoszówki, w murze ogrodu	39	482/Wł	10.06.1983

5. Inne zabytki ruchome.

Poza obiektami małej architektury znaczną grupę zabytków ruchomych stanowi wyposażenie pałaców i kościołów. Wyposażenie pałaców zachowało się słabo, za wyjątkiem Krzyżowej, gdzie zachowały się malowidła klatki schodowej, balustrady, kominki i stolarka. Najlepiej zachowaną i najobszerniejszą grupę wyposażenia kościołów stanowi wyposażenie głównie z XVIII i XIX w. o charakterze prowincjonalnym. W kościołach w: Mokrzeszowie, Gogołowie, Makowicach i Modliszowie występują elementy starszego wyposażenia, tj.: gotyckie polichromie i rzeźby. Liczne gotyckie detale występują w kościołach w Pszennie i Mokrzeszowie. Ponadto w Lutomi Dolnej zachowała się renesansowa polichromia, a zespoły renesansowych nagrobków występują przy kościołach w Grodziszczu, Pszennie, Makowicach i Krzyżowej.

6. Stan zachowania zabytków – ocena szacunkowa.

Z uwagi na brak gminnej ewidencji zabytków trudno jest jednoznacznie określić stan zachowania obiektów figurujących w wykazie zabytków przekazanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Stan zabytków wpisanych do rejestru zabytków najogólniej ocenić można jako zły. Za wyjątkiem obiektów sakralnych i nielicznych założeń pałacowo-dworskich, dla których udało się znaleźć nową funkcję (Krzyżowa, Makowice), zdecydowana większość obiektów wymaga podjęcia natychmiastowych działań zabezpieczających i ratunkowych pozwalających na zachowanie ich istotnych wartości historycznych. W najgorszym stanie znajdują się pałac w Gogołowie, dawny szpital Zakonu Kawalerów Maltańskich w Mokrzeszowie oraz zespół pałacowy w Jakubowie (Jakubowicach). Dwa ostatnie obiekty na dzień dzisiejszy praktycznie zostały porzucone przez właścicieli, a ich stan zachowania zagraża nie tylko unicestwieniem obiektów, ale również rodzi bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia przebywających w ich pobliżu osób. Zabezpieczenia wymaga trwała ruina gotyckiego zamku w Pankowie. Również stan zachowania zabytkowych parków towarzyszących założeniom pałacowo-dworskim pozostawia wiele do życzenia. Pozbawione bieżącej pielęgnacji, przez ostatnich kilkadziesiąt lat wykorzystywane do celów gospodarczych, zanieczyszczone uległy poważnej degradacji. Mimo to ciągle posiadają znaczne wartości przyrodniczo-krajobrazowe. Obecnie jednak najczęściej pozostają nieużytkowane, niezagospodarowane i ulegają postępującej dewastacji.

Poważnie wyeksploatowana jest również wiejska zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza. Obserwuje się poważne ubytki w zabudowie zagrodowej. Nieliczne zaś remonty najczęściej prowadzone są nieprawidłowo z konserwatorskiego punktu widzenia. Poprawa stanu technicznego obiektu w wyniku tak przeprowadzonego remontu prowadzi do utraty cech zabytkowych remontowanej substancji.

Stan zachowania zabytkowych obiektów ruchomych zgromadzonych w granicach administracyjnej gminy Świdnica ogólnie można przyjąć jako średni ze wskazaniem na zły. Zabytkowe wyposażenie często zostało przemalowane, drewno zaatakowane przez owady.

III. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE.

1. Główne cele polityki gminy w zakresie ochrony zabytków.

Nadrzędnym celem programu jest zahamowanie degradacji i zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz wykorzystanie tych zasobów na potrzeby kształtowania atrakcyjnego wizerunku gminy poprzez:

1. precyzyjne rozpoznanie wartości historyczno-przestrzennych poszczególnych wsi,
2. rozpoznanie stanu zachowania poszczególnych obiektów, struktury władania oraz potrzeb w zakresie działań niezbędnych do podjęcia w celu zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania,
3. włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań gminy Świdnica,
4. zwiększenie atrakcyjności zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego; aktywne uczestnictwo w projektach mających na celu eksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
5. budowanie świadomości społeczności lokalnej w zakresie idei ochrony zabytków oraz kształtowanie postaw promujących działania sprzyjające ochronie zabytków,
6. wykorzystanie walorów zabytkowych jako czynnika wpływającego na budowanie tożsamości lokalnej, rozwój gospodarczy gminy; powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju gminy oraz polityką przestrzenną gminy,
7. upowszechnianie wśród właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych znajomości zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej,
8. tworzenie przyjaznych warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych dla zapewnienia właściwej opieki nad nimi, w tym wspieranie starań właścicieli obiektów sakralnych w projektach zmierzających do ich zabezpieczenia,
9. rozszerzenie zakresu prawnej ochrony obiektów i zespołów zabytkowych poprzez właściwe regulacje zawarte w planach zagospodarowania przestrzennego.

2. Działania związane z opieką nad zabytkami oraz ochroną krajobrazu kulturowego gminy.

Zadaniami służącymi bezpośrednio realizacji nadrzędnego celu programu będą:

1. opracowanie gminnej ewidencji zabytków jako podstawowego źródła informacji o stanie zachowania obiektów zabytkowych zlokalizowanych w granicach administracyjnych gminy,
2. podejmowanie projektów związanych z odnową obiektów i zespołów zabytkowych oraz towarzyszącym im przestrzeniom publicznym w ramach „Odnowy wsi”,
3. podejmowanie starań o dofinansowanie prac przy zabytkach ze środków zewnętrznych, ze szczególnym uwzględnieniem pałacu w Gogołowie,
4. kontynuowanie wsparcia finansowego w budżecie gminy dla prac konserwatorskich przy ogólnie dostępnych obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków,

5. realizacja kierunków polityki przestrzennej określonej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy poprzez opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów zabudowanych i przeznaczonych pod budowę, a także wprowadzenie w ich treści stosownych regulacji z zakresu ochrony dziedzictwa oraz krajobrazu kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem wartości historycznych układów ruralistycznych,
6. inicjowanie działań zmierzających do znalezienia nowego właściciela dla obiektów zabytkowych niezagospodarowanych i nieużytkowanych,
7. prowadzenie działań informacyjnych w celu przygotowania właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do absorpcji środków zewnętrznych dedykowanych ochronie i opiece nad zabytkami,
8. włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć lekcyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych na terenie gminy Świdnica,
9. realizowanie regionalnych i lokalnych projektów związanych z ochroną zabytków oraz krajobrazu kulturowego,
10. publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w materiałach promocyjnych gminy oraz na stronie internetowej Urzędu.

3. Realizacja i finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków.

Zakłada się, że zadania określone w Programie będą realizowane w wyniku działań władz samorządowych (działań: prawnych, finansowych, programowych) oraz wspólnie z WKZ oraz z właścicielami i posiadaczami obiektów, diecezjami, organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami regionalnymi, ośrodkami naukowymi. Jednak główny obowiązek dbania o stan obiektów zabytkowych, a tym ponoszenia kosztów związanych pracami konserwatorskimi, spoczywa na właścicielach i dysponentach obiektów zabytkowych.

Gmina wiejska Świdnica udziela dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków na pod-

stawie uchwały nr XXII/193/2008 Rady Gminy Świdnica z dnia 24 stycznia 2008 roku.

Dotacje mogą być udzielane podmiotom niezaliczanym do sektora finansów publicznych posiadającym tytuł prawny do zabytku wpisanego do rejestru zabytków, znajdującego się w granicach administracyjnych gminy, ogólnodostępnego dla turystów i mieszkańców gminy.

Potencjalnie źródłem dofinansowania zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego mogą być środki:

1. w ramach programów operacyjnych Ministerstwa Kultury,
2. Wojewody Dolnośląskiego, będących w dyspozycji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
3. budżetu samorządu województwa dolnośląskiego,
4. Funduszu Kościelnego (dla prac przy obiektach sakralnych, z wyłączeniem konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów),
5. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dla założeń zieleni zabytkowej).
Również ze środków Unii Europejskiej istnieje możliwość współfinansowania działań obejmujących zarówno podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie kultury i historii, jak również zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim, poprzez:
 - fundusze strukturalne, utworzone dla wyrównywania poziomu rozwoju regionów w zjednoczonej Europie,
 - w ramach programów wspólnotowych adresowanych bezpośrednio do sektora kultury (Kultura 2000).

Corocznie w uchwale budżetowej Rada Gminy określa wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków.

W roku bieżącym w budżecie gminy zarezerwowano na ten cel 60 000 złotych. W latach ubiegłych kwota łącznych udzielonych dotacji wyniosła: w roku 2006 - 30 000 zł, w roku 2007 - 65 000 zł.

1563

**UCHWAŁA RADY GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA
NR XVII/127/2008**

z dnia 24 kwietnia 2008 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy w Iwinach

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami) Rada Gminy Święta Katarzyna uchwala, co następuje:

§ 1

Nadaje się nazwę ulicy w miejscowości Iwiny – działka numer 263/1 – ulica Zaciszna. Położenie ulicy przedstawiono na wyrysie z mapy ewidencyjnej gruntów w skali 1:5000, stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3

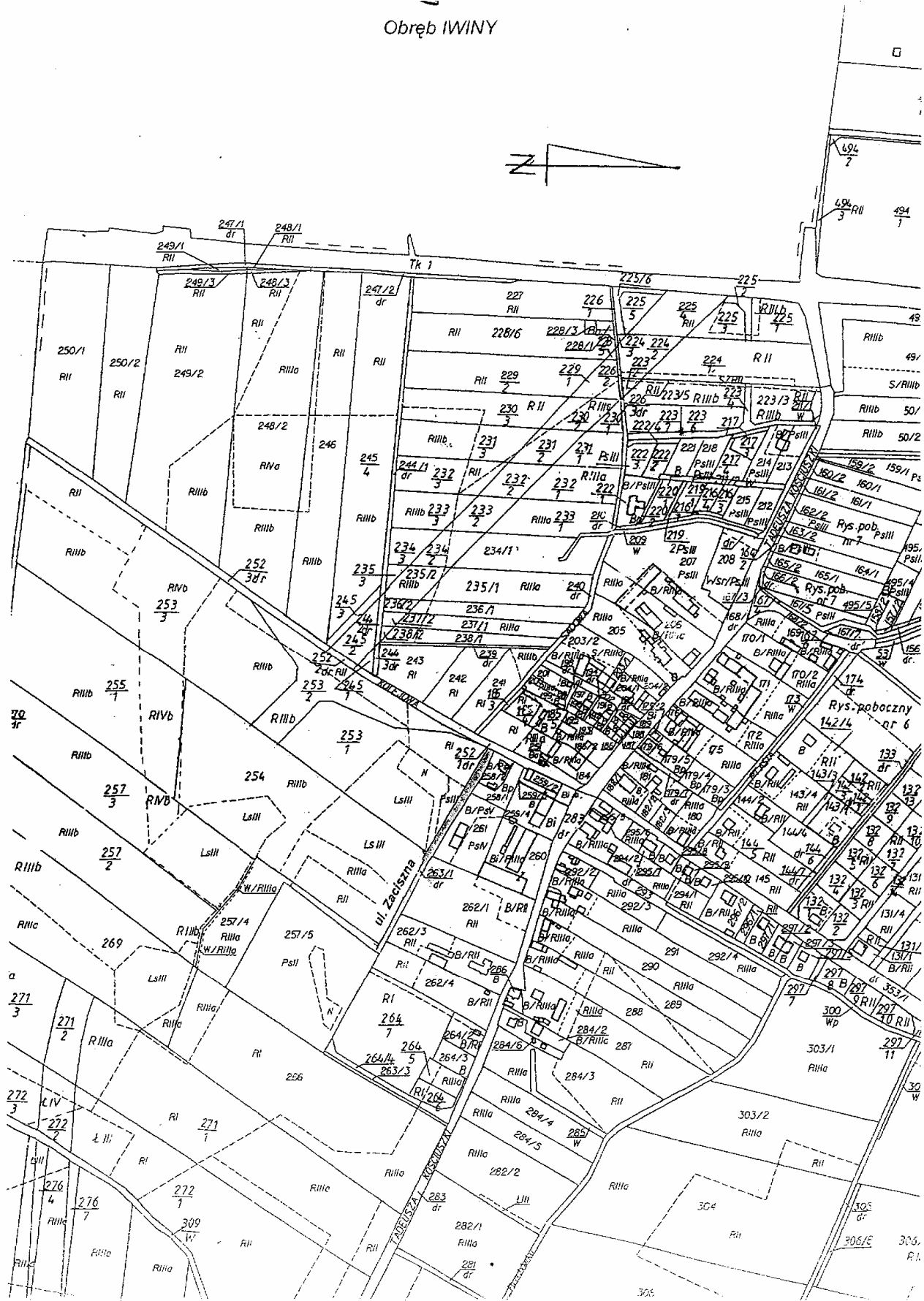
Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

JERZY WOŹNIAK

Załącznik do uchwały Rady Gminy Święta Katarzyna nr XVII/127/08 z dnia 24 kwietnia 2008 r. (poz. 1563)

Obwód IWINY

1564

**UCHWAŁA RADY GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA
NR XVII/128/2008**

z dnia 24 kwietnia 2008 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy w Kotowicach

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami) Rada Gminy Święta Katarzyna uchwala, co następuje:

§ 1

Nadaje się nazwę ulicy w miejscowości Kotowice – działki o numerach 513/2 i 86/5 – ulica Swobodna. Położenie ulicy przedstawiono na wyrysie z mapy ewidencyjnej gruntów w skali 1:5000, stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

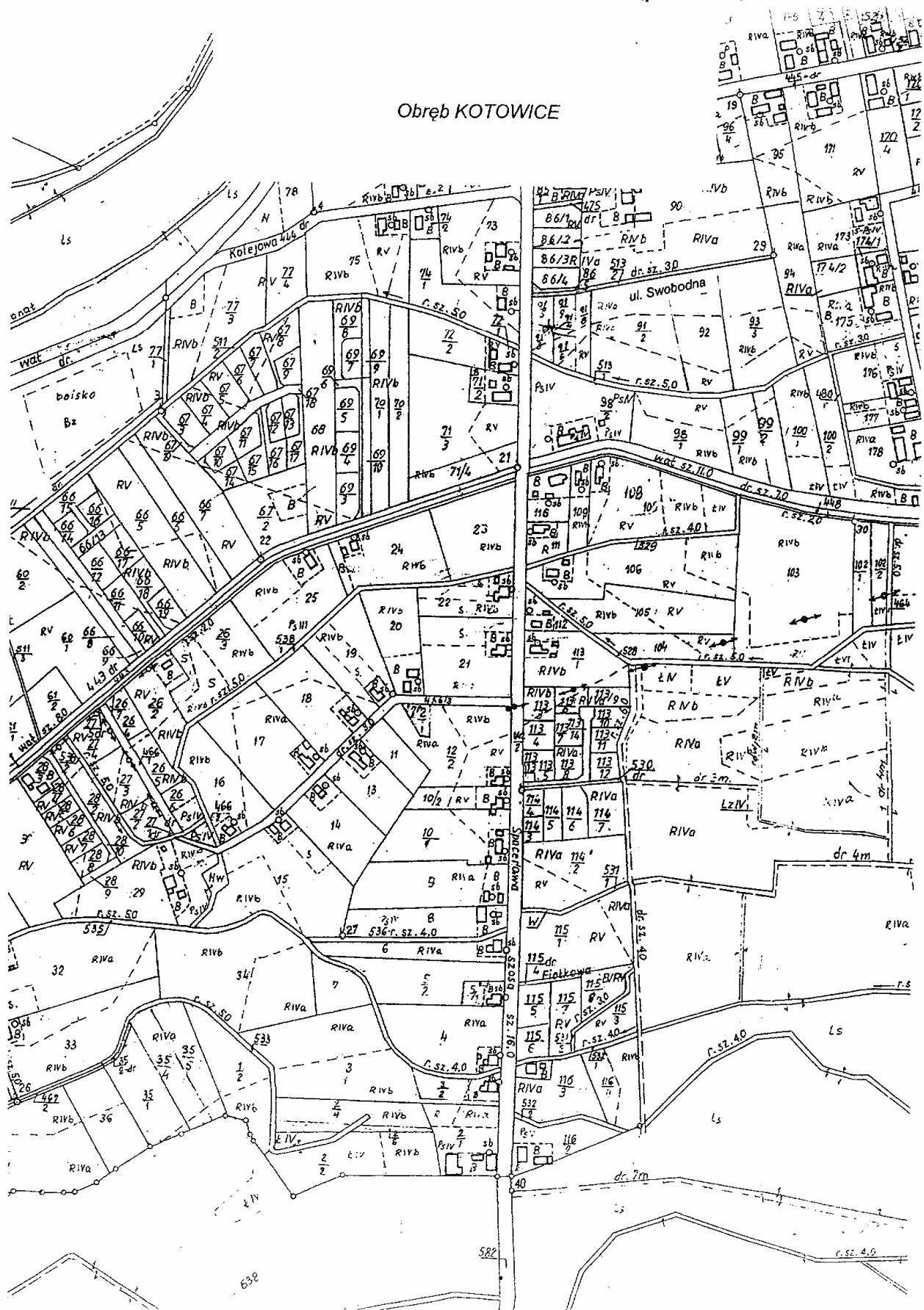
§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

JERZY WOŹNIAK

Załącznik do uchwały Rady Gminy Święta Katarzyna nr XVII/128/08 z dnia 24 kwietnia 2008 r. (poz. 1564)

1565

**UCHWAŁA RADY GMINY ŚWIĘTA KATARZYNA
NR XVII/129/2008**

z dnia 24 kwietnia 2008 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy w Siechnicach

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami) Rada Gminy Święta Katarzyna uchwala, co następuje:

§ 1

Nadaje się nazwy ulic w miejscowości Siechnice

- działka numer 596 – ulica Kalinowa
- działka numer 597 – ulica Czeremchowa
- działka numer 599 – ulica Bzowa

Położenie ulic przedstawiono na wyrysie z mapy ewidencyjnej gruntów w skali 1:5000, stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

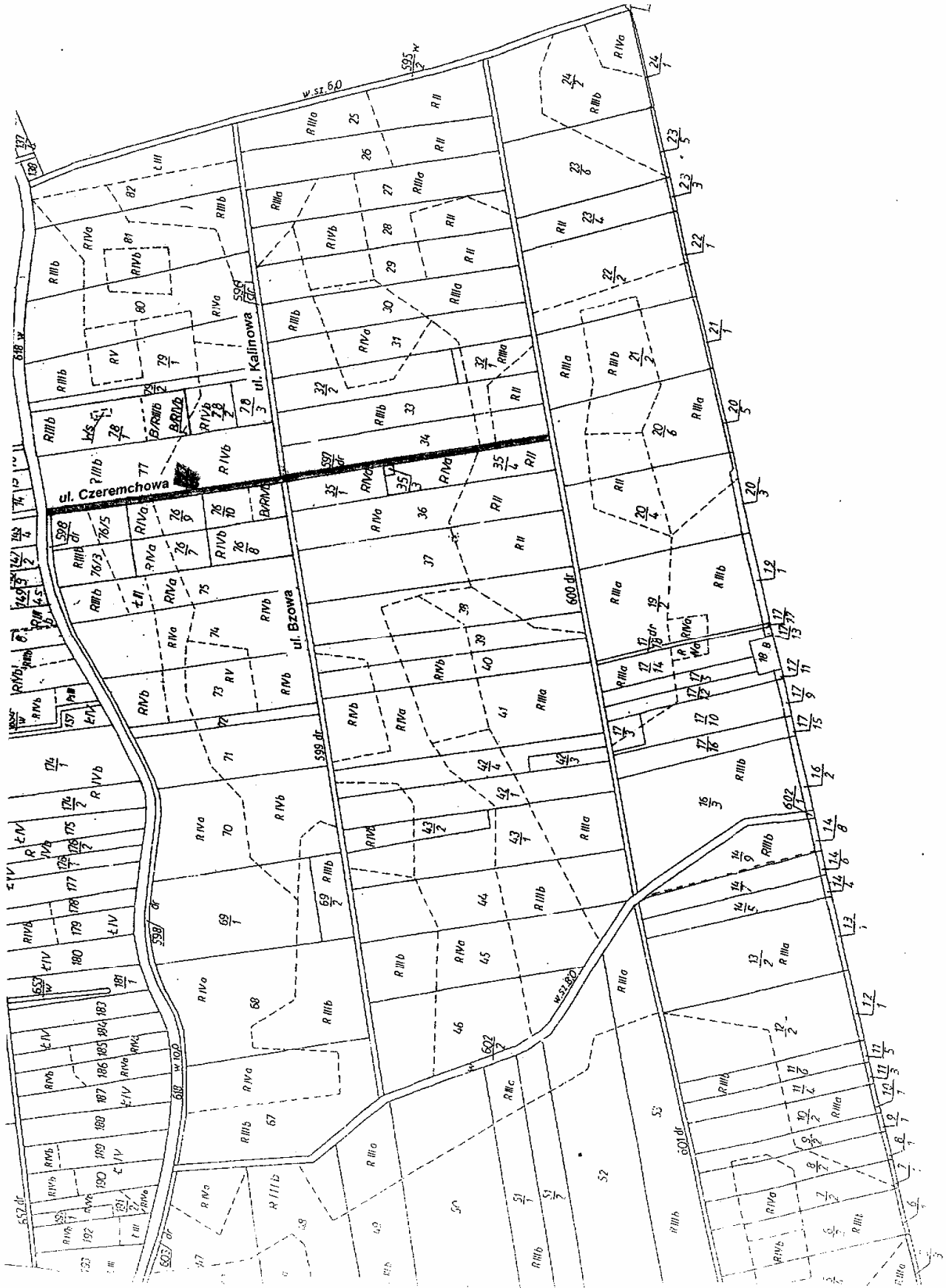
§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY RADY

JERZY WOŹNIAK

Załącznik do uchwały Rady Gminy Święta Katarzyna nr XVII/129/08 z dnia 24 kwietnia 2008 r. (poz. 1565)

1566

**UCHWAŁA RADY GMINY W WĄDROŻU WIELKIM
NR XVIII/79/08**

z dnia 23 kwietnia 2008 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie poboru inkasa należności pieniężnych

Na podstawie art. 6b ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U z 2006 r. Nr 136, poz. 969 z późniejszymi zmianami), art. 6 ust. 12 i art. 19 pkt 2 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U z 2006 r. Nr 121, poz. 844 z późniejszymi zmianami) oraz art. 6 ust. 8 ustawy z dnia 20 października 2002 r. o podatku leśnym (Dz. U z 2002 r. Nr 200, poz. 1682) z późniejszymi zmianami Rada Gminy w Wądrożu Wielkim uchwała, co następuje:

§ 1

W uchwale nr VI/22/07 Rady Gminy w Wądrożu Wielkim z dnia 28 marca 2007 r. w sprawie poboru inkasa należności pieniężnych pkt 6 § 1 otrzymuje brzmienie:
„6) Wioletta Stec – sołectwo Postolice”

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wądroże Wielkie.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

DAWID PLUTA

1567

**UCHWAŁA RADY GMINY W WĄDROŻU WIELKIM
NR XVIII/80/08**

z dnia 23 kwietnia 2008 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia opłaty targowej

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami) oraz art. 15 i art. 19 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U z 2006 r. Nr 121, poz. 844 z późniejszymi zmianami) Rada Gminy w Wądrożu Wielkim uchwała, co następuje:

§ 1

W uchwale nr VI/23/07 Rady Gminy Wądroże Wielkie z dnia 28 marca 2007 r. pkt 6 ust. 1 § 2 otrzymuje brzmienie:
„6) Wioletta Stec – sołectwo Postolice”.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wądroże Wielkie.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

DAWID PLUTA

1568

OBWIESZCZENIE WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

z dnia 5 maja 2008 r.

o sprostowaniu błędu w uchwale Rady Miejskiej Wrocławia nr XL/2492/05 z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części Zalesia we Wrocławiu, ogłoszonej w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego Nr 208 z dnia 7 października 2005 r.

Na podstawie art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych, (tekst jednolity: Dz. U. z 2007 r. Nr 68, poz. 449 z późniejszymi zmianami), należy dokonać sprostowania następującego błędu:

w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego Nr 208 z dnia 7 października 2005 r., poz. 3402 – uchwała Rady Miejskiej Wrocławia nr XL/2492/05 z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części Zalesia we Wrocławiu: 1. w § 19 ust. 2 pkt. 2 zamiast „dopuszcza się zlokalizowanie wolno stojącego budynku mieszkalnego na dz. nr 18/5 AM 15 obręb Zalesię” powinno być „dopuszcza się zlokalizowanie wolno stojącego budynku mieszkalnego na dz. nr 18/5 AM 5 obręb Zalesię”.

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

RAFAŁ JURKOWLANIEC

1569

OBWIESZCZENIE KOMISARZA WYBORCZEGO W LEGNICY

z dnia 28 kwietnia 2008 r.

Na podstawie art. 182 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 102, poz. 1055 i Nr 167, poz. 1760, z 2005 r. Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 34, poz. 242, Nr 146, poz. 1055, Nr 159, poz. 1127 i Nr 218, poz. 1592 oraz z 2007 r. Nr 48, poz. 327 i Nr 112, poz. 766), Komisarz Wyborczy w Legnicy podaje do publicznej wiadomości wyniki wyborów uzupełniających do Rady Gminy Lubin przeprowadzonych w dniu 27 kwietnia 2008 r.

I.

- A. Wybory uzupełniające przeprowadzono w **1** okręgu wyborczym.
- B. Wybierano **1** radnego spośród **3** kandydatów zgłoszonych na **3** listach kandydatów.
- C. Wybrano **1** radnego.
- D. Uprawnionych do głosowania było **639** osób.
- E. W wyborach wzięło udział (osoby, którym wydano karty do głosowania) **342** wyborców, to jest **53,52%** uprawnionych do głosowania.
- F. Ogółem głosów oddano (liczba kart ważnych) **342**.
- G. Głosów ważnych oddano **335**, to jest **97,95%** ogólnej liczby głosów oddanych.
- H. Głosów nieważnych oddano **7**, to jest **2,05%** ogólnej liczby głosów oddanych.

II.

Wyniki wyborów:

Okręg wyborczy nr 1, w którym wybierano **1** radnego.

- A. Wybory odbyły się.
- B. Głosowanie przeprowadzono.

- C. Ogółem głosów oddano (liczba kart ważnych) **342**.
D. Głosów ważnych oddano **335**.
E. Radnymi zostali wybrani:
z listy nr **2 KWW „WANDA”**
WÓJTOWICZ WANDA MARIA

KOMISARZ WYBORCZY
W LEGNICY

LECH MUŻYŁO

1570

Sygn. akt II SA/Wr 537/07

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 17 stycznia 2008 r.

Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia WSA – Mieczysław Górkiewicz (sprawozdawca)
Sędzia NSA – Julia Szczygielska
Sędzia WSA – Alicja Palus
Protokolant – Patrycja Kikosicka-Jędrzejczak

po rozpoznaniu w Wydziale II na rozprawie w dniu 17 stycznia 2008 r. sprawy ze skargi Wojewody Dolnośląskiego na uchwałę Rady Miejskiej Szczawna-Zdroju z dnia 11 czerwca 2007 r. nr IX/23/07 w przedmiocie określenia zasad sprzedaży lokali mieszkalnych na rzecz najemców

- I. stwierdza nieważność § 1 pkt 1, 3, 4 i 5 zaskarżonej uchwały,
- II. orzeka, że zaskarżona uchwała w powyższej części nie może być wykonana,
- III. zasądza od Rady Miejskiej Szczawna-Zdroju na rzecz strony skarżącej kwotę 240 zł (słownie: dwieście czterdzieści zł) tytułem kosztów postępowania sądowego.

UZASADNIENIE

Wojewoda Dolnośląski wniósł na podstawie art. 93 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) o stwierdzenie nieważności § 1 pkt 3, 4 i 5 uchwały Rady Miejskiej w Szczawnie-Zdroju z dnia 11 czerwca 2007 r. nr IX/23/07 zmieniającej uchwałę nr VII/12/07 z dnia 23 kwietnia 2007 r. w sprawie określenia zasad sprzedaży lokali mieszkalnych na rzecz najemców – z powodu istotnego naruszenia art. 2 i art. 7 Konstytucji i art. 92 ust. 1 u.s.g. oraz o stwierdzenie nieważności § 1 pkt 1 tej uchwały z powodu istotnego naruszenia art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2503 ze zm.). W uzasadnieniu organ podał, że rozstrzygnięciem nadzorczym NK.II.0911-6/355/07 stwierdził nieważność m.in. § 3 ust. 2, § 5 ust. 2, § 6 i § 7 uchwały z dnia 23 kwietnia 2007 r., tymczasem zaskarżoną uchwałą w § 1 pkt 3, 4 i 5 Rada skreśliła te przepisy, już wyeliminowane przez organ nadzorczy z obrotu prawnego. W § 1 pkt 1 uchwały zmieniającej Rada zawęziła kategorię podmiotów mających prawo pierwszeństwa w nabyciu nieruchomości zgodnie z art. 34 u.g.n.

W odpowiedzi na skargę Gmina oświadczyła, że uwzględni skargę w całości, jednak nie ma potrzeby podejmowania uchwały w tym przedmiocie.

Wojewódzki Sąd Administracyjny zważył, co następuje:

Według § 1 pkt 1 zaskarżonej uchwały, w uchwale w sprawie określenia zasad sprzedaży lokali mieszkalnych na rzecz najemców nadano przepisowi § 1 ust. 1 brzmienie „Najemcom lokali mieszkalnych w budynkach komunalnych położonych na terenach, które zgodnie z miejscowym

planem zagospodarowania przestrzennego mają stałą lokalizację na cele mieszkalne przyznaje się pierwszeństwo w ich nabywaniu w drodze bezprzetargowej". Tymczasem zgodnie z art. 34 ust. 1 pkt 3 u.g.n. pierwszeństwo przysługuje najemcy, gdy najem został nawiązany na czas oznaczony. Jak wiadomo, akty prawa miejscowego mają charakter wykonawczy do ustawy (art. 94 Konstytucji, art. 40 ust. 1 u.s.g.) i nie powinny modyfikować przepisów ustawy, zaś powtórzenia ustawy, o ile są konieczne, powinny być dosłowne (patrz Zasady techniki prawodawczej Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 908 i Komentarz do tych zasad S. Wronkowska, M. Zieliński wyd. 2004 s. 32, 238, 271). Trafnie zatem obie strony w nin. sprawie wywodziły, że kwestionowany przepis uchwały, przytoczony niezgodnie z art. 34 ust. 1 pkt 3 u.g.n., jako sprzeczny z prawem jest nieważny (art. 91 ust. 1 u.s.g.). Organ nadzoru przed podjęciem przez Radę uchwały o skreśleniu pozostałych wymienionych w skardze fragmentów uchwały z dnia 23 kwietnia 2007 r. orzekł o nieważności tej uchwały w omawianej części oraz doręczył Gminie to rozstrzygnięcie nadzorcze, co wywołało skutek w postaci wstrzymania wykonania uchwały w tej części (art. 91 ust. 1 i art. 92 ust. 1 u.s.g.). Podjęcie przez Radę uchwały o skreśleniu (uchyleniu) przepisów uznanych uprzednio za nieważne prowadziło do niedopuszczalnego wkroczenia w ustawowe procedury eliminowania z obrotu prawnego uchwał sprzecznych z prawem oraz niedopuszczalnej próby zmodyfikowania skutku prawnego nieważności uchwały. Rada utraciła kompetencje do decydowania o bycie prawnym wskazanych fragmentów uchwały w momencie podjęcia rozstrzygnięcia nadzorczego, zaś odnosząc się do tego aktu nadzoru, chociażby pośrednio, mogła co najwyżej podjąć uchwałę o jej zaskarżeniu do sądu administracyjnego, a w przeciwnym razie mogła jedynie podporządkować się skutkom prawnym tego aktu. Postępując inaczej, Gmina naruszyła w sposób istotny nie tylko przepisy i zasady ogólne powołane w skardze, ale przede wszystkim powołane już wyżej ogólne podstawy prawne wydawania aktów prawa miejscowego.

Dlatego i zgodnie z art. 147 § 1, art. 152 i art. 200 p.p.s.a., orzeczono jak na wstępie.

Egzemplarze bieżące i z lat ubiegłych oraz załączniki można nabywać:

1) w punktach sprzedaży:

- Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu, 50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1, tel. 0-71/340-64-74,
- Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Delegatura w Jeleniej Górze, 58-506 Jelenia Góra, ul. Wiejska 29, tel. 0-75/764-72-99,
- Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Delegatura w Legnicy, 59-220 Legnica, ul. F. Skarbka 3, tel. 0-76/856-08-00 w. 401,
- Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Delegatura w Wałbrzychu, 58-300 Wałbrzych, ul. Słowackiego 23a–24, tel. 0-74/849-40-70,

2) w przypadku prenumeraty, na podstawie nadesłanego zamówienia w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim we Wrocławiu – Zakładzie Obsługi Urzędu, 50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1, tel. 0-71/340-62-02.

Zbiory Dziennika Urzędowego wraz ze skorowidzami wyłożone są do powszechnego wglądu w Bibliotece Urzędowej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego, pl. Powstańców Warszawy 1, 50-951 Wrocław, tel. 0-71/340-62-54. Treść wydawanych dzienników dostępna jest w Internecie na stronie: <http://www.duw.pl//dzienn.htm>

Wydawca: Wojewoda Dolnośląski

Redakcja: Wydział Nadzoru i Kontroli Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego,

Redakcja Dziennika Urzędowego Województwa Dolnośląskiego, 50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1, tel. 0-71/340-66-21

Skład, druk i rozpowszechnianie: Dolnośląski Urząd Wojewódzki we Wrocławiu – Zakład Obsługi Urzędu, 50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1

Dystrybucja: tel. 0-71/340-62-02

Tłoczono z polecenia Wojewody Dolnośląskiego
w Dolnośląskim Urzędzie Wojewódzkim we Wrocławiu – Zakładzie Obsługi Urzędu
50-951 Wrocław, pl. Powstańców Warszawy 1

nakład 40 egz.

PL ISSN 0239-8362

Cena: 26,35 zł (w tym 7% VAT)
na CD **18,24 zł** (w tym 7% VAT)